

ΒΙΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ – ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Κώστας Κουγιουμουτζής, M.Sc., Ph.D.

Ενδημισμός

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

1. Ιστορικό πρόβλημα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

1. Ιστορικό πρόβλημα →

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

1. Ιστορικό πρόβλημα → Γεωλογικά, παλαιογεωγραφικά, παλαιοκλιματικά δεδομένα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

1. Ιστορικό πρόβλημα
2. Γενετικό πρόβλημα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποια είναι η ερμηνεία της περιοχής εξάπλωσης;

1. Ιστορικό πρόβλημα
2. Γενετικό πρόβλημα
3. Οικολογικό πρόβλημα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα
4. Μηχανισμοί διασποράς

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα
4. Μηχανισμοί διασποράς (αυτόχωρα και αλλόχωρα φυτικά taxa)

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα
4. Μηχανισμοί διασποράς (αυτόχωρα και αλλόχωρα φυτικά taxa)

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Μια συστηματική μονάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενδημική, αν η γεωγραφική της εξάπλωση (περιοχή εξάπλωσης) είναι μικρότερη της μέσης τιμής εξαπλώσεως των αντιστοιχων συστηματικών βαθμίδων

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα
4. Μηχανισμοί διασποράς (αυτόχωρα και **αλλόχωρα** φυτικά taxa)

- Ποιες όμως είναι οι βασικές παραδοχές για την περιοχή εξάπλωσης;

1. Συγκεκριμένη ταξινομική μονάδα
2. Τάση διεύρυνσης
3. Μονοφυλετικότητα
4. Μηχανισμοί διασποράς (αυτόχωρα και **αλλόχωρα** φυτικά taxa)

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;
  1. Αυξανόμενη

Fagus sylvatica

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;
  1. Αυξανόμενη
  2. Μειούμενη

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;
  1. Αυξανόμενη
  2. Μειούμενη

Wollemia nobilis

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;
  1. Αυξανόμενη
  2. Μειούμενη
  3. Συνεχής

Ενδημισμός

- Ποια η δυναμική των περιοχών εξάπλωσης;
  1. Αυξανόμενη
  2. Μειούμενη
  3. Συνεχής
  4. Ασυνεχής

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού;

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; →

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)
- De Candolle (1820)

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)
- De Candolle (1820) → Πρώτη αναφορά για φυτά με περιορισμένη εξάπλωση

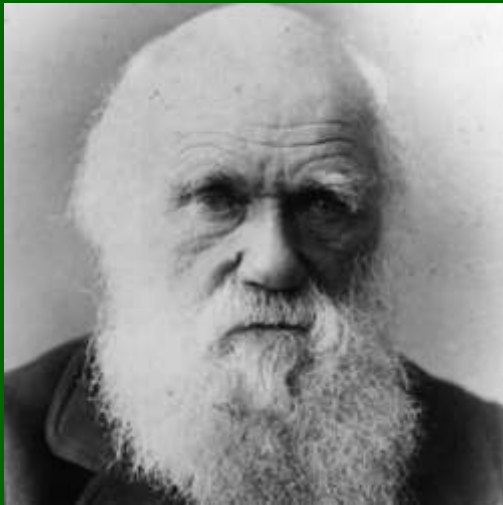

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)
- De Candolle (1820) → Πρώτη αναφορά για φυτά με περιορισμένη εξάπλωση
- Charles Darwin

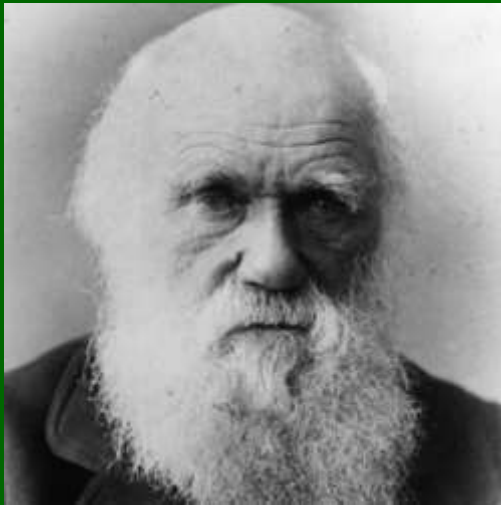
Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)
- De Candolle (1820) → Πρώτη αναφορά για φυτά με περιορισμένη εξάπλωση
- Charles Darwin

Ενδημισμός

- Ποιος ο ορισμός του ενδημισμού; → Σχετικό φαινόμενο (κλίμακα)
- De Candolle (1820) → Πρώτη αναφορά για φυτά με περιορισμένη εξάπλωση
- Charles Darwin → Πρώτη μελέτη για τον ενδημισμό: είδη ωκεάνιων νησιών και συγγένεια τους με είδη της Αμερικανικής ηπείρου

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;

Ενδημικά ενός τύπου οικοτόπου

Ενδημικά ενός γεωλογικού υποστρώματος

Ενδημικά μιας
πλαγιάς

Ενδημικά μιας λίμνης

Ενδημικά ενός βουνού

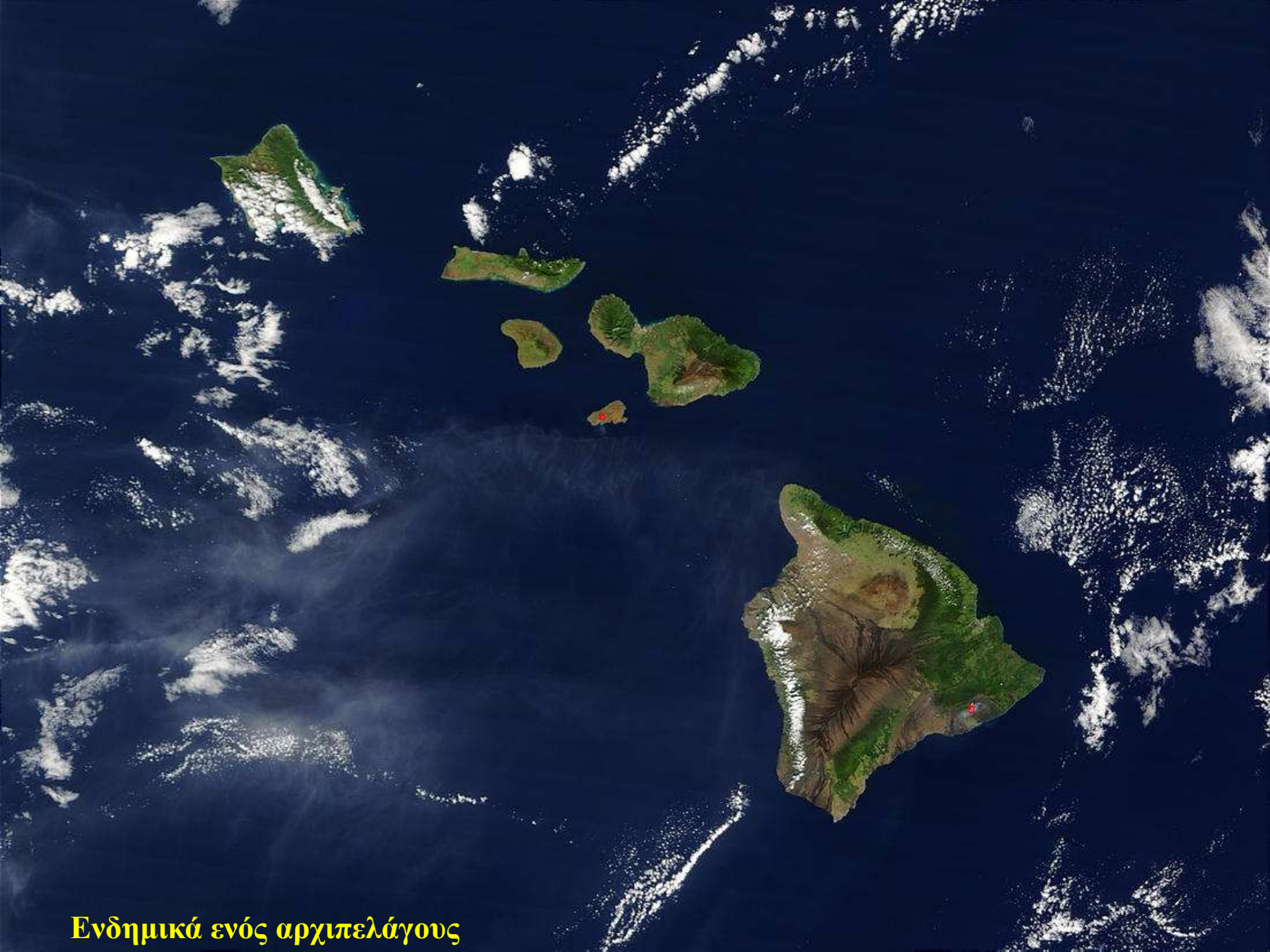

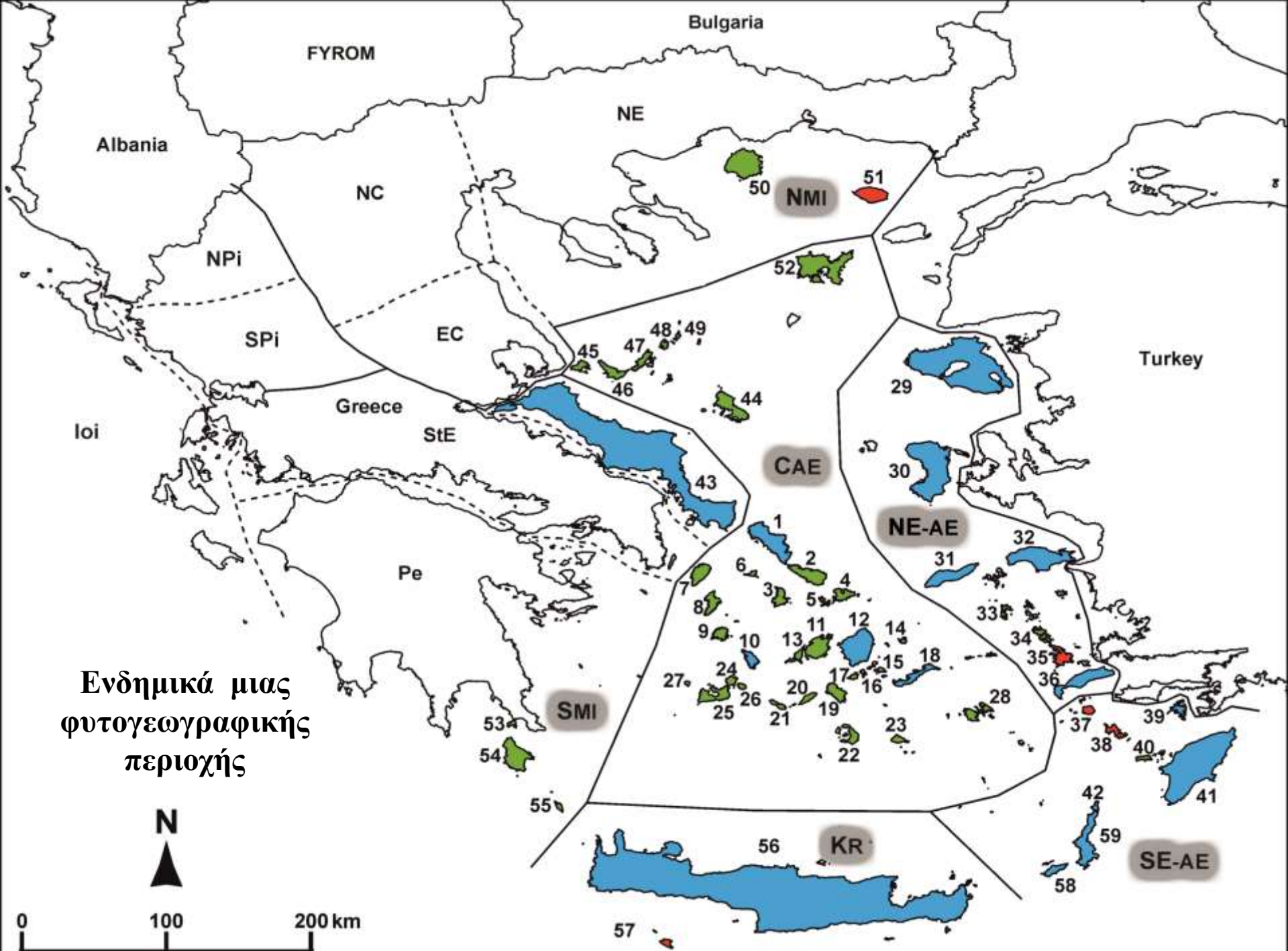
Ενδημικά μιας οροσειράς

Ενδημικά ενός νησιού

Ενδημικά ενός αρχιπελάγους

Ενδημικά μιας χερσονήσου

Ενδημικά μιας ηπείρου

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια;

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια;

Ένα taxon θεωρείται ενδημικό εάν είναι περιορισμένο σε μια συγκεκριμένη περιοχή εξαιτίας ιστορικών, οικολογικών ή/και φυσιολογικών παραγόντων

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια; Γεωγραφική απομόνωση

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια; Γεωγραφική απομόνωση
 Οικολογική εξειδίκευση

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια;
  - Γεωγραφική απομόνωση
  - Οικολογική εξειδίκευση
  - Αναπαραγωγική απομόνωση

Ενδημισμός

- Γεωγραφική εξάπλωση;
- Αίτια;
- Σπανιότητα;

Silene cephalenia subsp. *cephallenia*

Ενδημικό Κεφαλονιάς

Silene cephalenia subsp. *cephallenia*

Ενδημικό Κεφαλονιάς

Silene cephalenia subsp. *cephallenia*

Κρισίμως Κινδυνεύον

Anthemis samariensis

Crocus cartwrightianus

Ενδημικό Ν Ελλάδας

Crocus cartwrightianus

Ενδημικό Ν Ελλάδας

Crocus cartwrightianus

Anchusella variegata

Ενδημικό Ν Ελλάδας

Ενδημικό Ελλάδαδας

Crocus cartwrightianus

Anchusella variegata

Ebenus cretica

Κατάταξη των ενδημικών

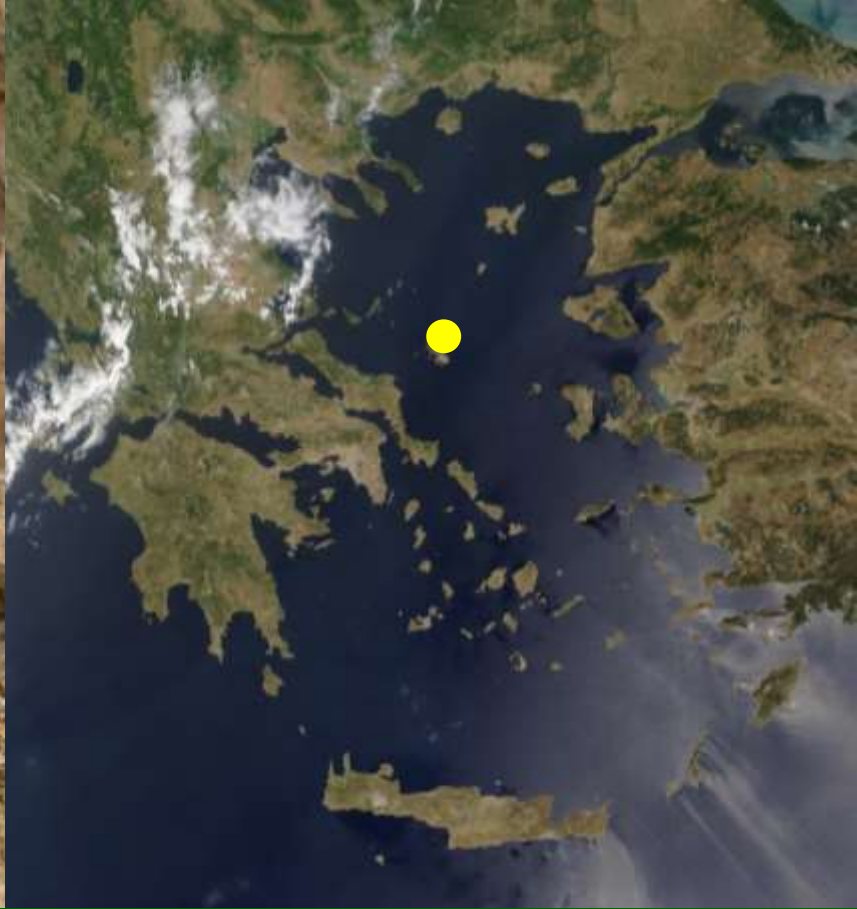
Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια

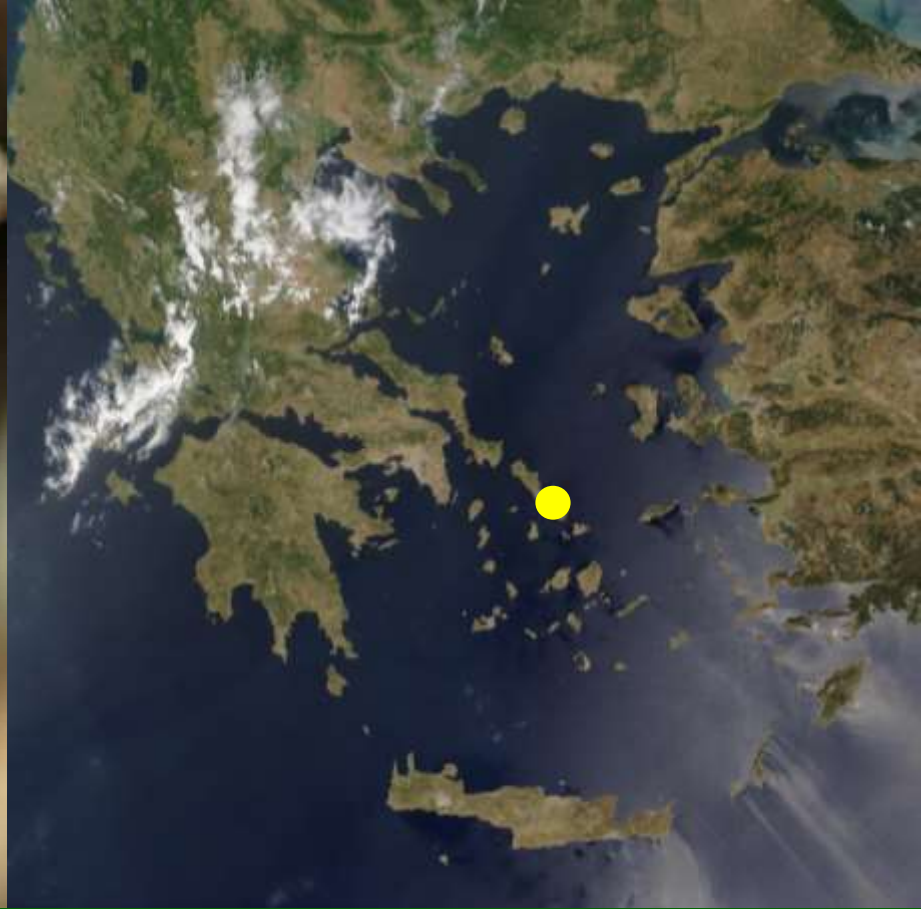

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός

Aubrieta scyria

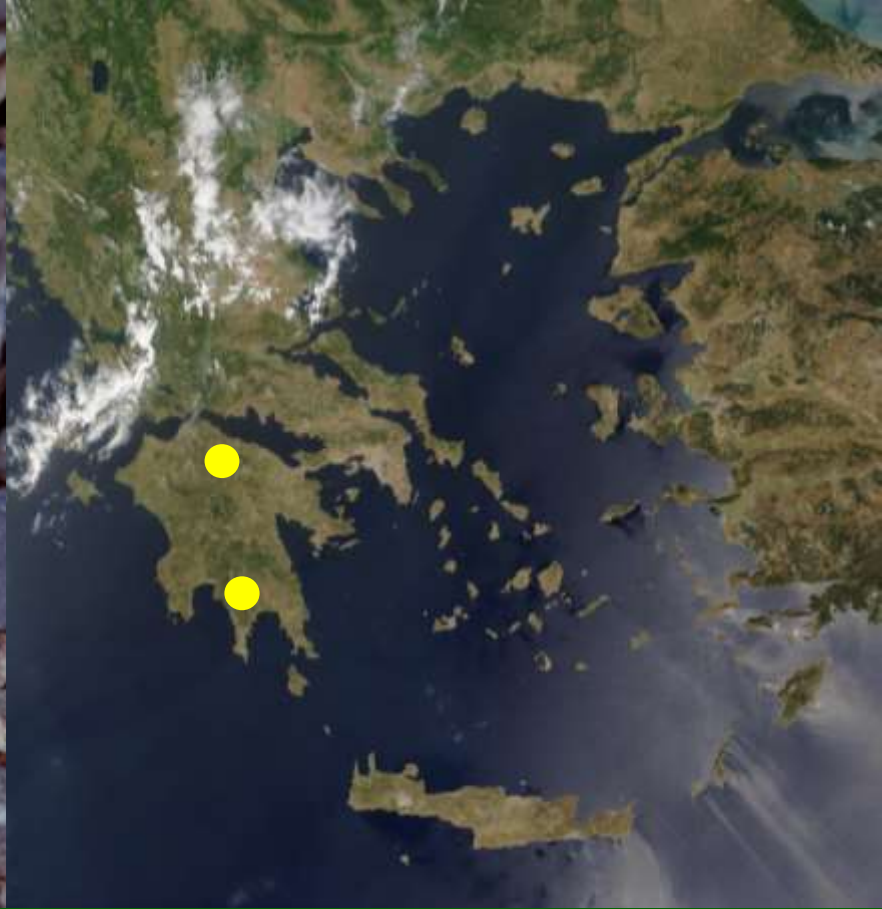
Nigella degenii subsp. *barbro*

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός

Potentilla kionea

Verbascum acaule

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
  - Υπερβασικά πετρώματα

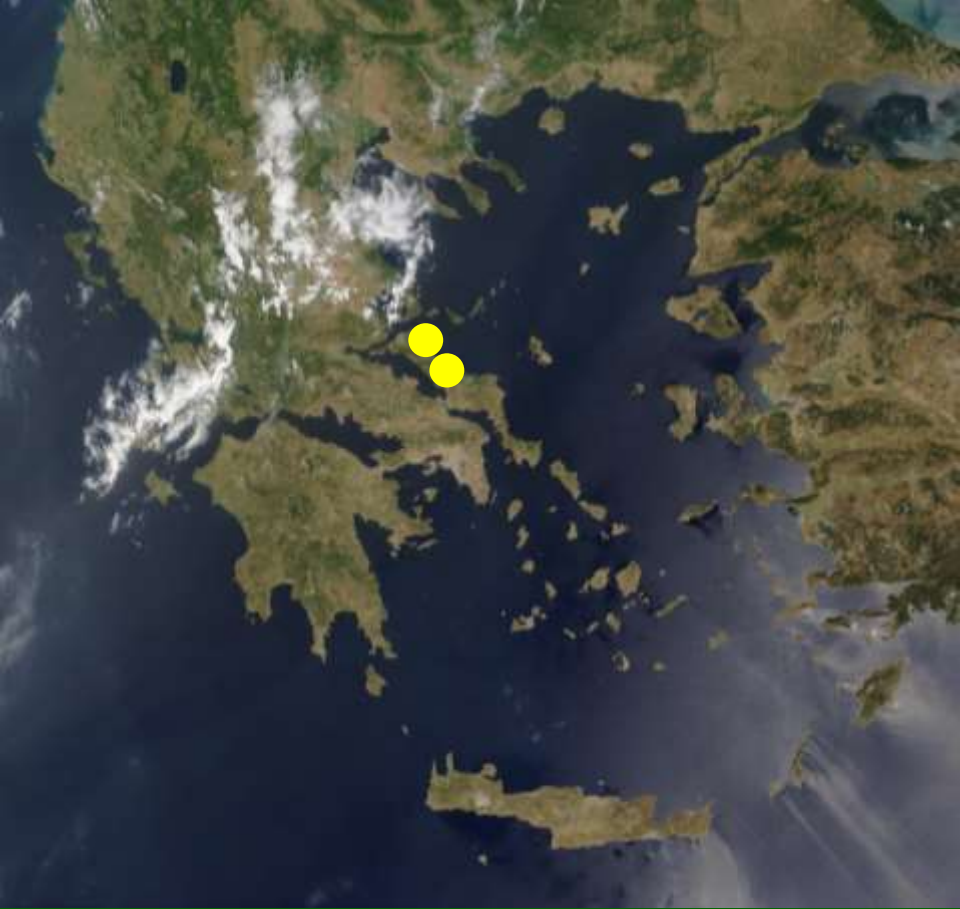

Moltkia petraea

Dianthus haematocalyx subsp. *phitosianus*

Alyssum euboicum

Onosma stridii

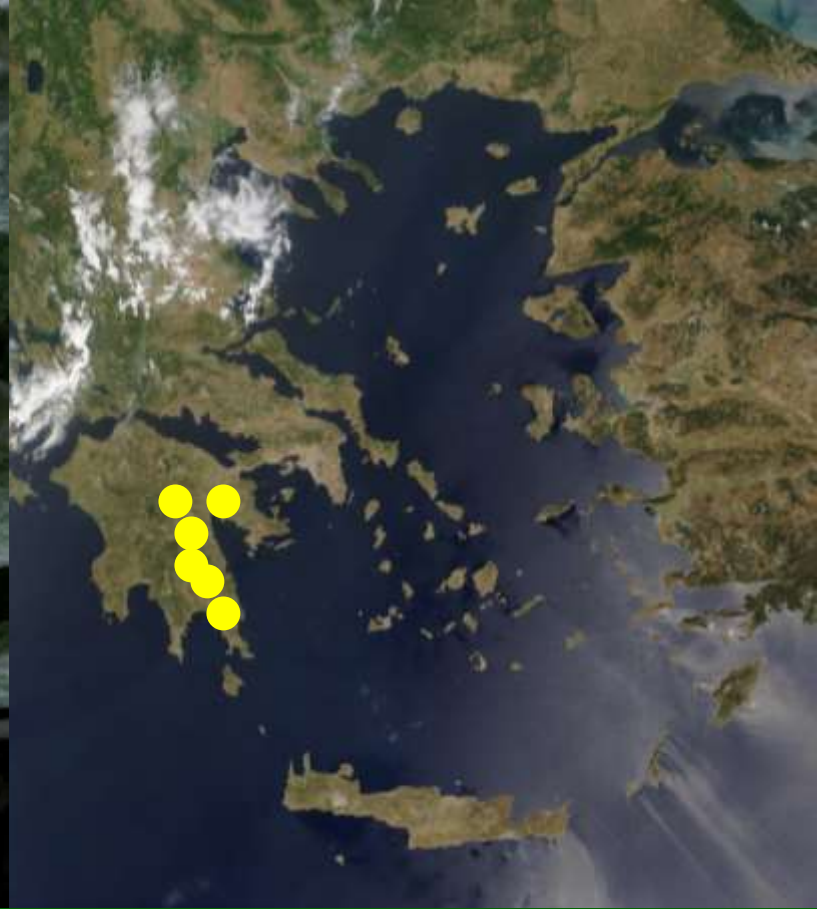
Ferulago serpentinica

Minuartia dirphyia

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
  - Υπερβασικά πετρώματα
  - Όξινα πετρώματα

Stachys chrysantha

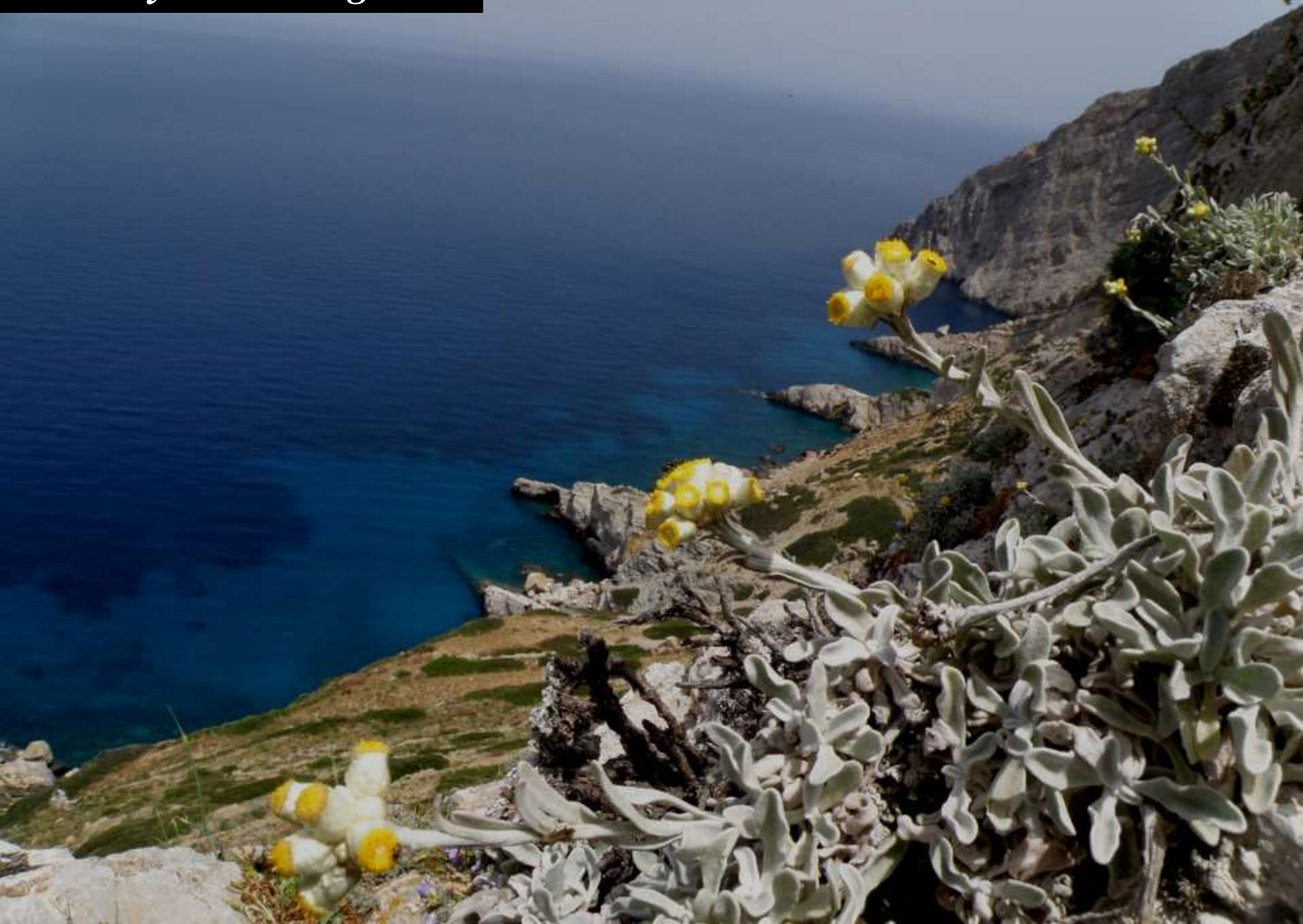
Jurinea taygetea

Onobrychis sphaciotica

Helichrysum amorginum

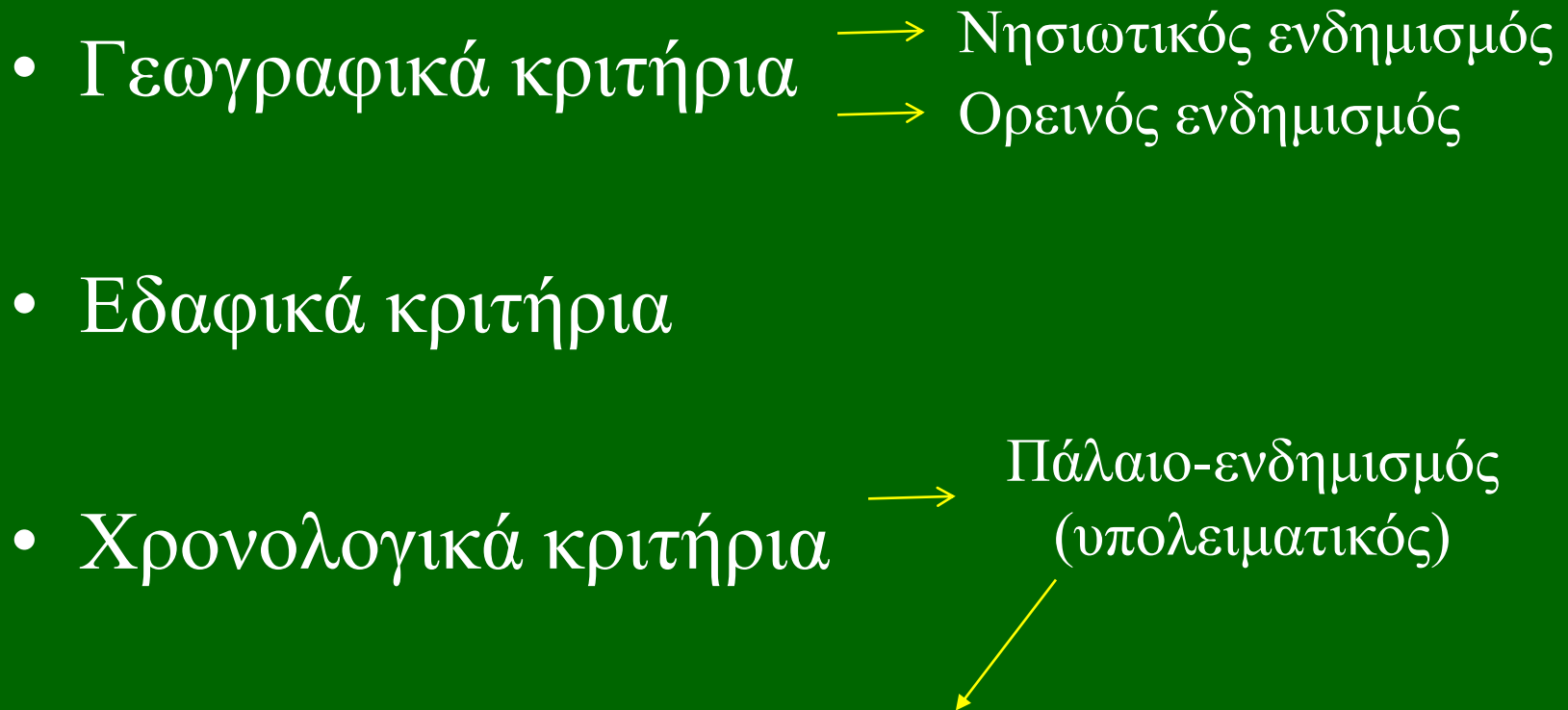
Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός
(υπολειματικός)

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
    - Νησιωτικός ενδημισμός
    - Ορεινός ενδημισμός
  - Εδαφικά κριτήρια
  - Χρονολογικά κριτήρια
    - Πάλαιο-ενδημισμός
(υπολειματικός)
-

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)
  - Εξελικτικός

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός

- Εδαφικά κριτήρια

- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός
(υπολειματικός)
→ Εξελικτικός

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)
    - ↙ Εξελικτικός
    - ↘ Κλιματικός

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός

- Εδαφικά κριτήρια

- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)
  - Εξελικτικός
  - Κλιματικός

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός

- Εδαφικά κριτήρια

- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)
  - Εξελικτικός
  - Κλιματικός

Μοναδικός επιζών μιας αρκετά πιο ποικίλης ταξινομικής ομάδας

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός

- Εδαφικά κριτήρια

- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)
  - Εξελικτικός
    - Μοναδικός επιζών μιας αρκετά πιο ποικίλης ταξινομικής ομάδας
  - Κλιματικός

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια → Νησιωτικός ενδημισμός
→ Ορεινός ενδημισμός

- Εδαφικά κριτήρια

- Χρονολογικά κριτήρια → Πάλαιο-ενδημισμός (υπολειματικός)

Εξελικτικός

Κλιματικός

Μοναδικός επιζών μιας αρκετά πιο ποικίλης ταξινομικής ομάδας

Περιορισμός της γεωγραφικής εξάπλωσης εξαιτίας πρόσφατης κλιματικής αλλαγής

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Μικρή γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Μικρή γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλάμβαναν μεγαλύτερες περιοχές εξάπλωσης

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Μικρή γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλάμβαναν μεγαλύτερες περιοχές εξάπλωσης

Οποιοδήποτε επίπεδο (πολυ-)πλοειδίας (συχνά διπλοειδή)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Μικρή γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλάμβαναν μεγαλύτερες περιοχές εξάπλωσης

Οποιοδήποτε επίπεδο (πολυ-)πλοειδίας (συχνά διπλοειδή)

[Πολυπλοειδή όταν ανήκουν σε πολύ παλιές ομάδες, οι οποίες έχουν φθάσει σε έναν σταθεροποιημένο βαθμό της κυτταρολογικής τους εξέλιξης]

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάλαιο-ενδημικά taxa;

Ταξινομικώς απομονωμένα (π.χ., μονοτυπικά γένη ή είδη μιας Section)

Μικρή γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλάμβαναν μεγαλύτερες περιοχές εξάπλωσης

Οποιοδήποτε επίπεδο (πολυ-)πλοειδίας (συχνά διπλοειδή)

Κυρίως θερμόφιλα taxa, [σε χαμηλό υψόμετρο], ως επί το πλείστον σε νησιά

Ginkgo biloba

Ζωντανό απολίθωμα

Ginkgo biloba

Ζωντανό απολίθωμα

Β Ημισφαίριο - Τριτογενές

Ginkgo biloba

Ginkgo biloba

Ginkgo biloba

το πλέον χαρακτηριστικό εξελικτικό
πάλαιο-ενδημικό taxon;

Ginkgo biloba

Ginkgo biloba

Ginkgo huttonii

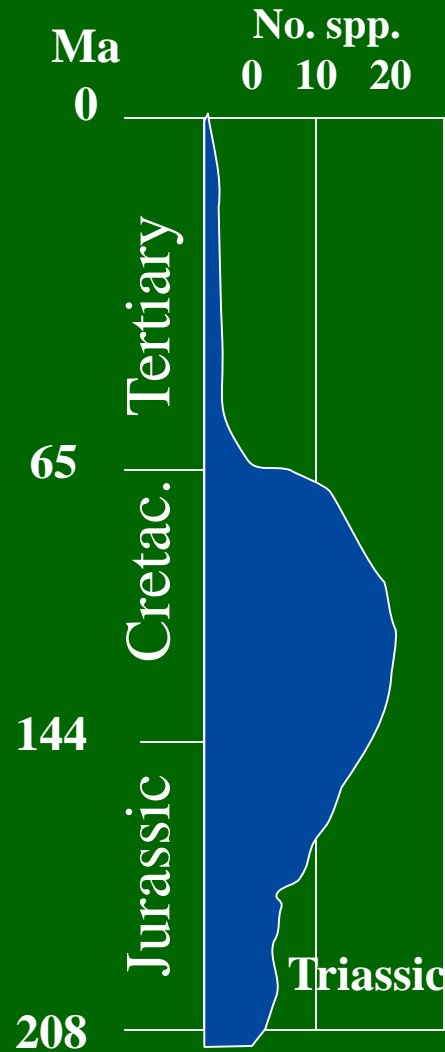

Jurassic

Ginkgo biloba

Gingko biloba

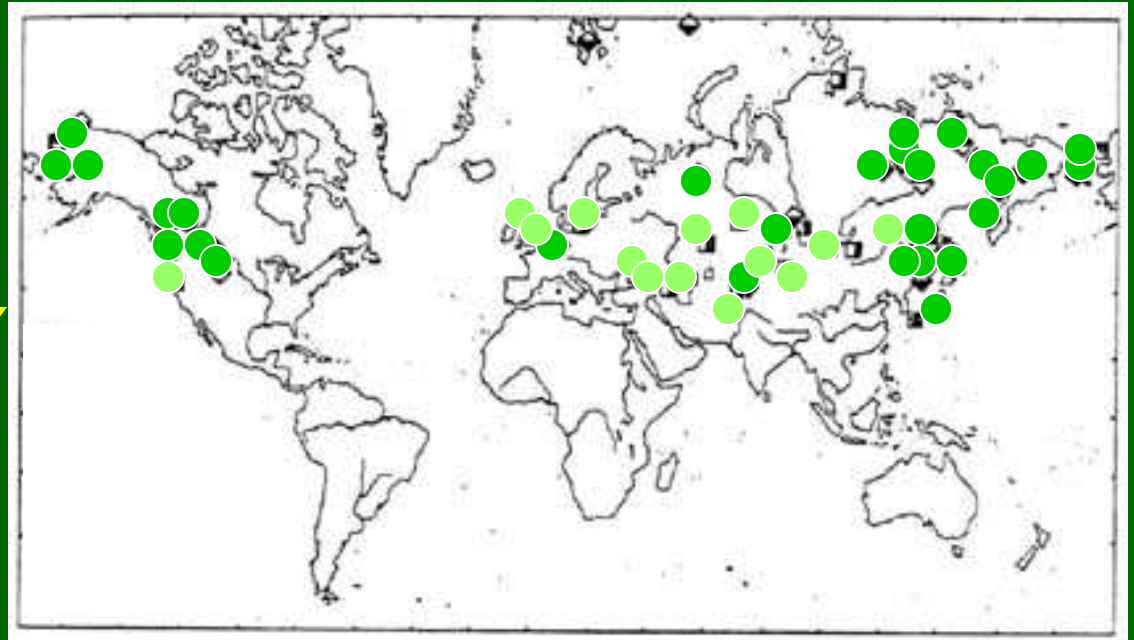
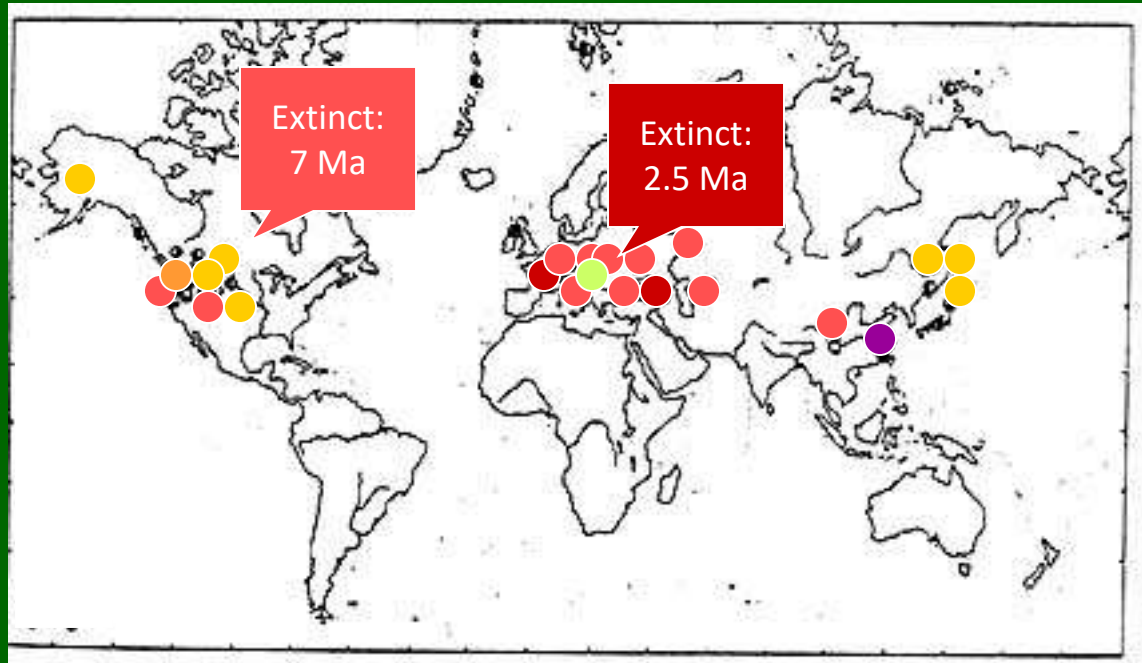
Ginkgo biloba

Τεταρτογενές

- Παρόν
- Πλειόκαινο
- Μειόκαινο
- Ολιγόκαινο
- Ηώκαινο
- Παλαιόκαινο

Μεσοζωικό

- Κρητιδικό (15 taxa)
- Ιουρασικό (6 taxa)

Metasequoia glyptostroboides

Ζωντανό απολίθωμα

Metasequoia glyptostroboides

Ζωντανό απολίθωμα

Σετσουάν, Κίνα

Metasequoia glyptostroboides

Ζωντανό απολίθωμα

Σετσουάν, Κίνα

Β Ημισφαίριο - Τριτογενές

Metasequoia glyptostroboides

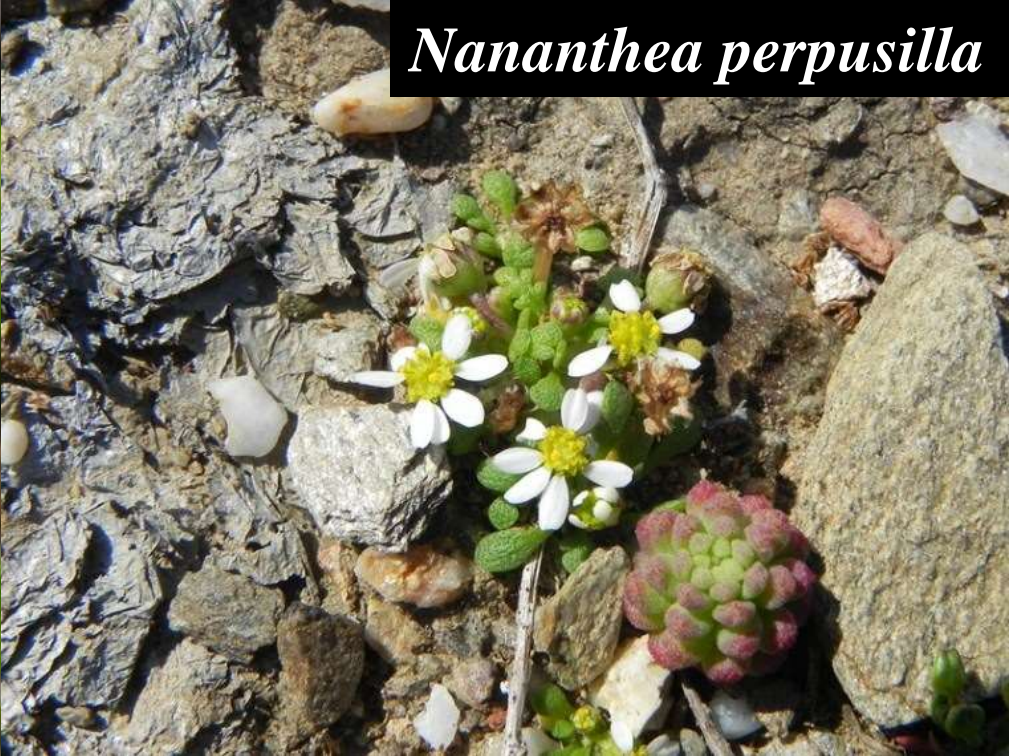

Saxifraga arachnoidea

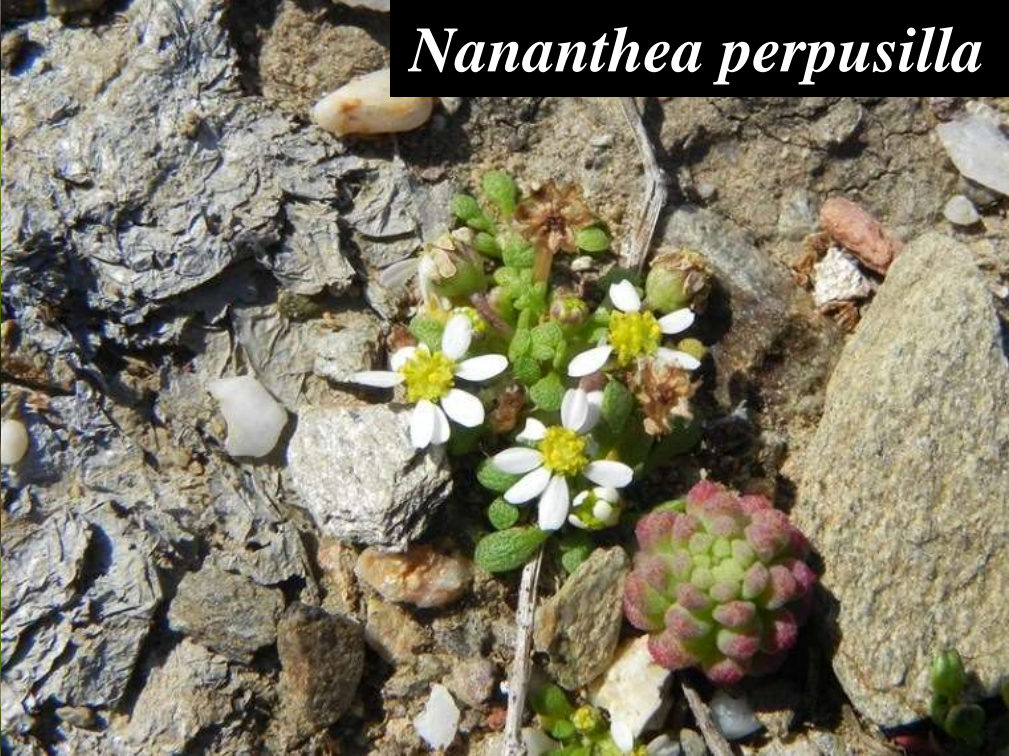
Saxifraga arachnoidea

Nananthea perpusilla

Saxifraga arachnoidea

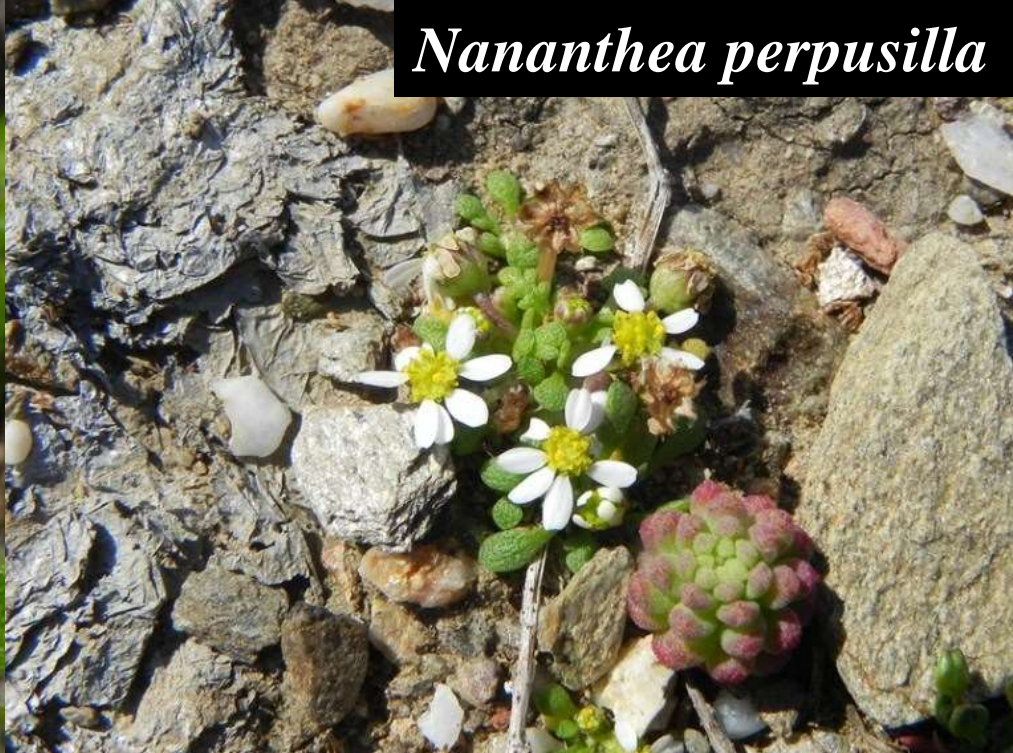
Nananthea perpusilla

Campanula zoysii

Saxifraga arachnoidea

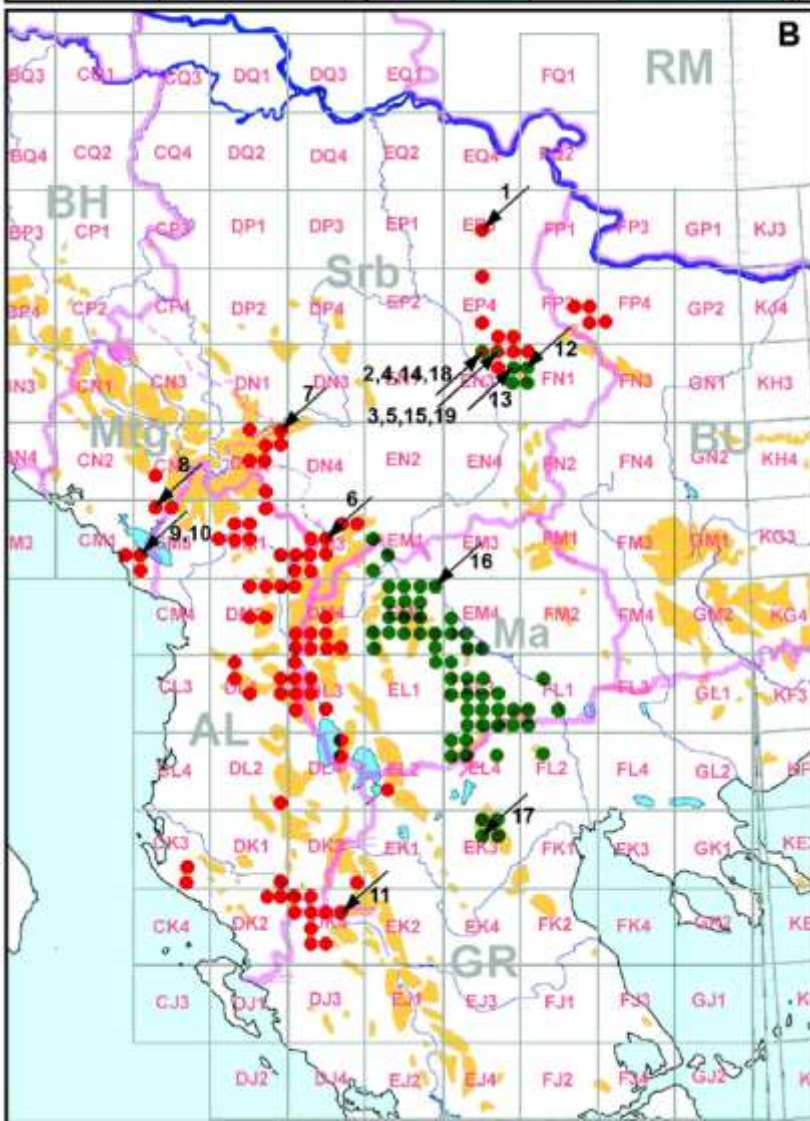
Nananthea perpusilla

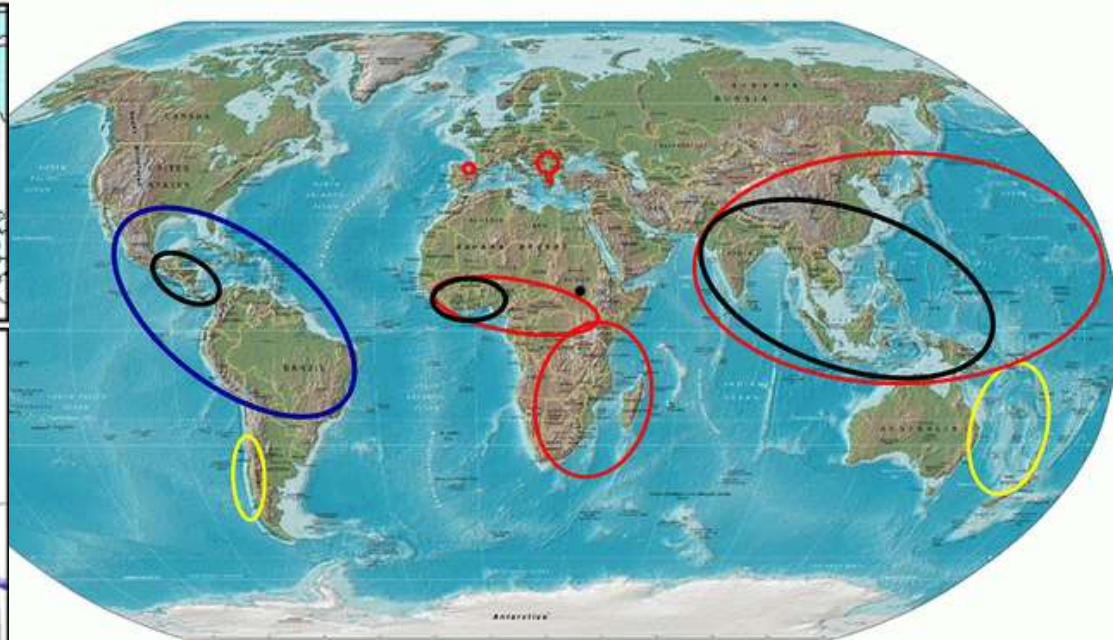
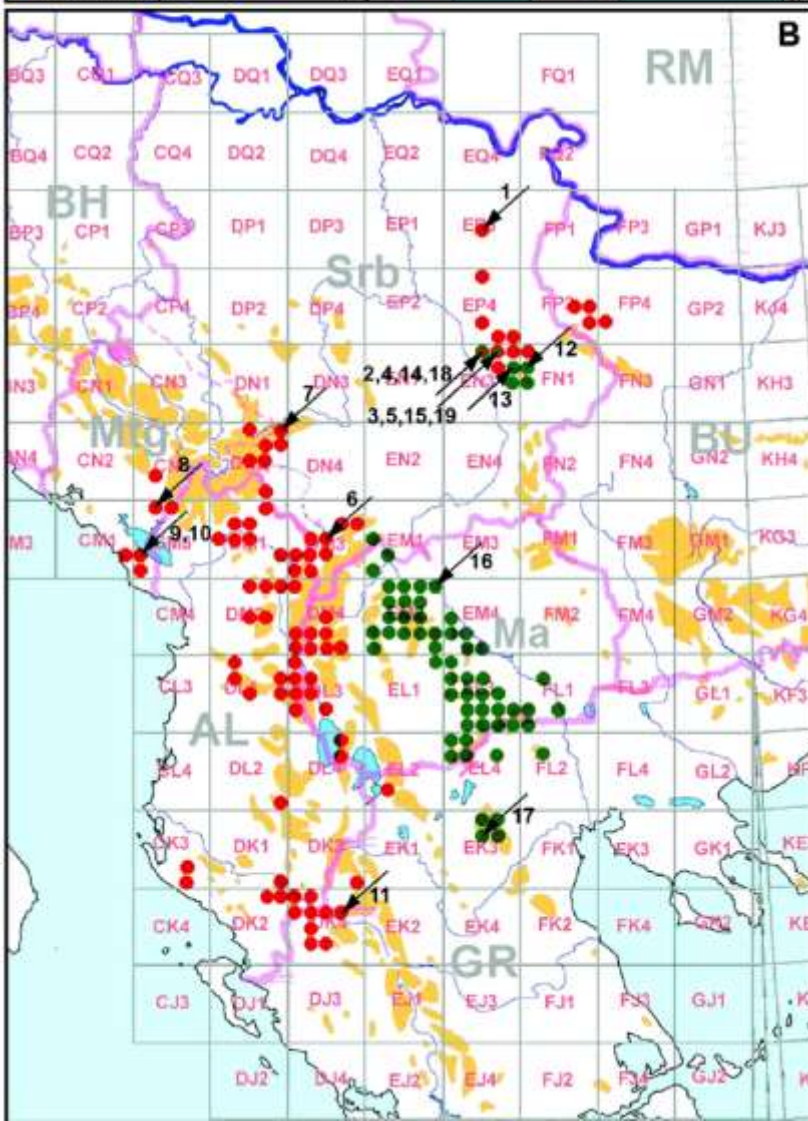
Πάλαιο-ενδημικά των ΝΑ
Άλπεων και της Δ Μεσογείου

Κλιματικά πάλαιο-ενδημικά

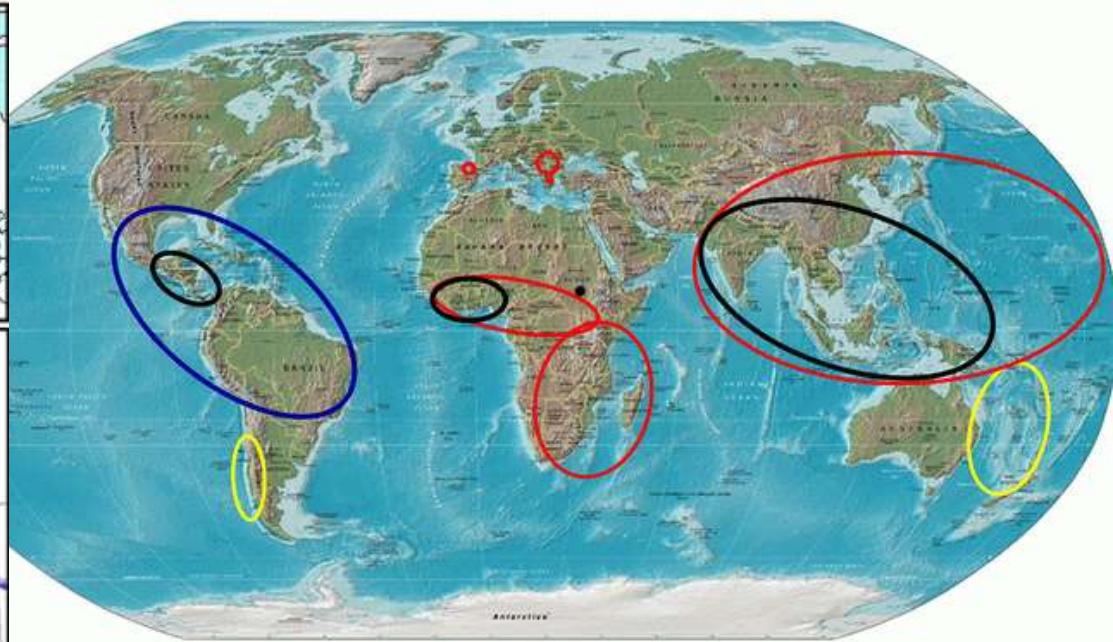
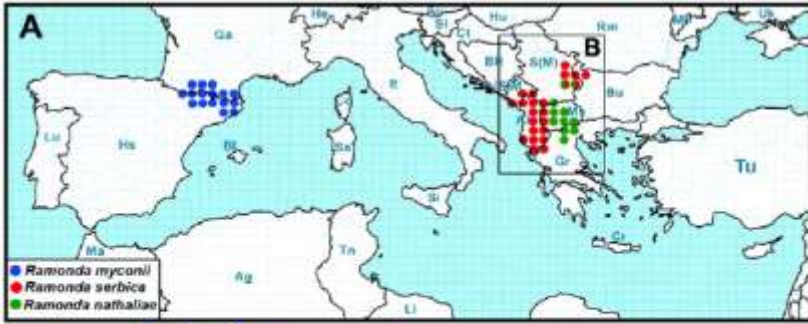
Campanula zoysii

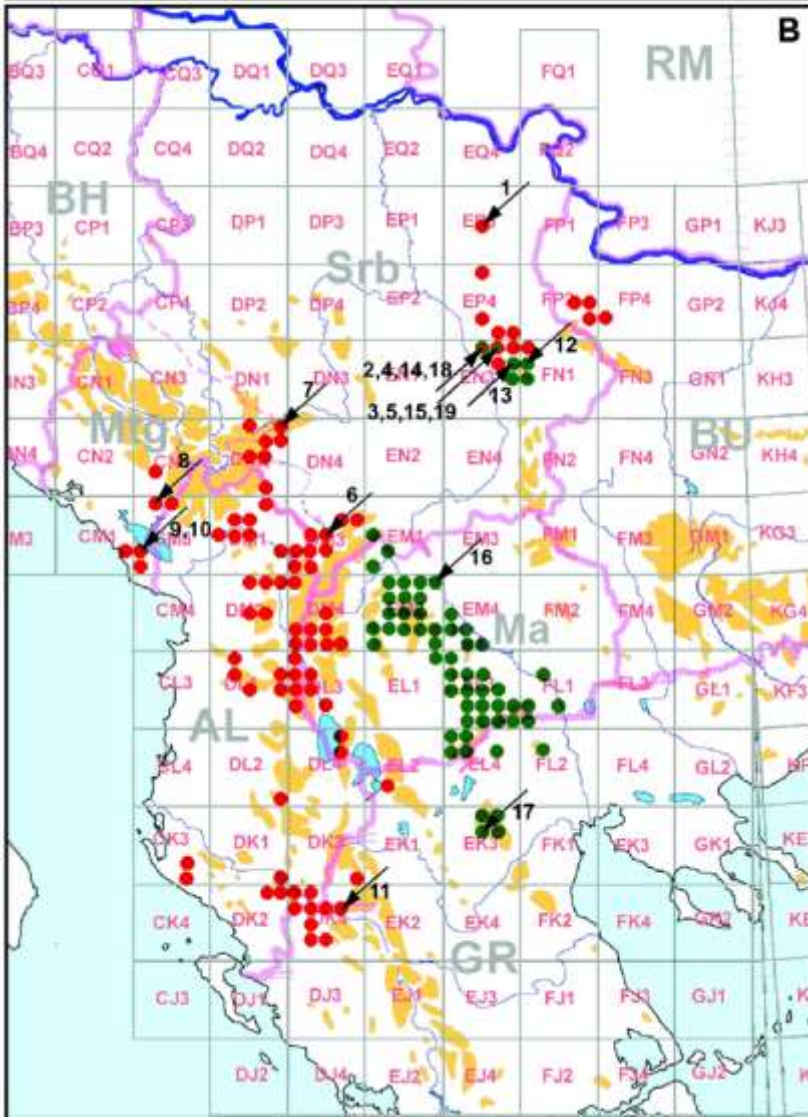
Rough distribution of Gesneriaceae

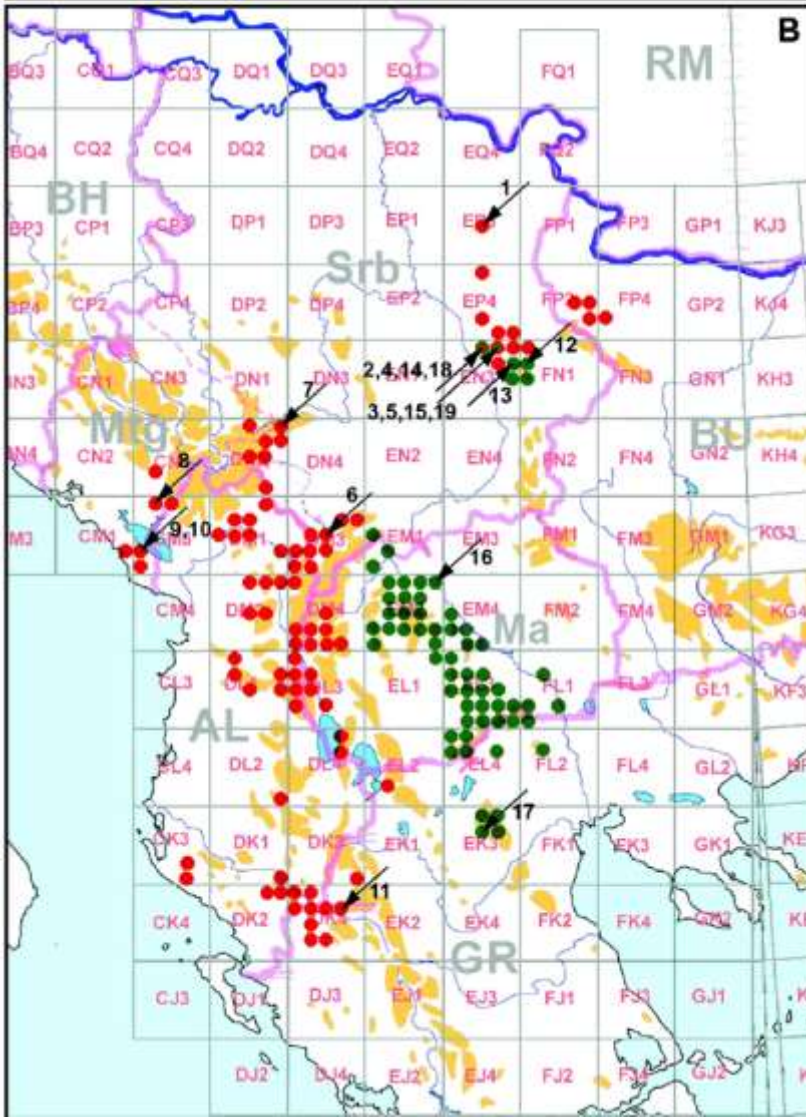
- Coronantheroid Gesneriaceae, — Gesnerioid Gesneriaceae
- Epithematoide Gesneriaceae, — Didymocarpoide Gesneriaceae

Rough distribution of Gesneriaceae

- Coronantheroid Gesneriaceae, — Gesnerioid Gesneriaceae
- Epithematoid Gesneriaceae, — Didymocaroid Gesneriaceae

Ramonda nathaliae

Ramonda serbica

Haberlea rhodopensis

Haberlea rhodopensis

Μονοτυπικό γένος

Haberlea rhodopensis

Μονοτυπικό γένος Ν Βουλγαρία – ΒΑ Ελλάδα

Κλιματικό πάλαιο-ενδημικό

Haberlea rhodopensis

Μονοτυπικό γένος Ν Βουλγαρία – ΒΑ Ελλάδα

Zelkova abelicea

Zelkova abelicea

Ενδημικό της Κρήτης

Zelkova abelicea

Ενδημικό της Κρήτης

Εξελικτικό πάλαιο-ενδημικό

Campanula laciniata

Απομονωμένο ταξινομικά είδος. Το στενότερο συγγενικό του (*C. crispa*) εξαπλώνεται στην Αρμενία

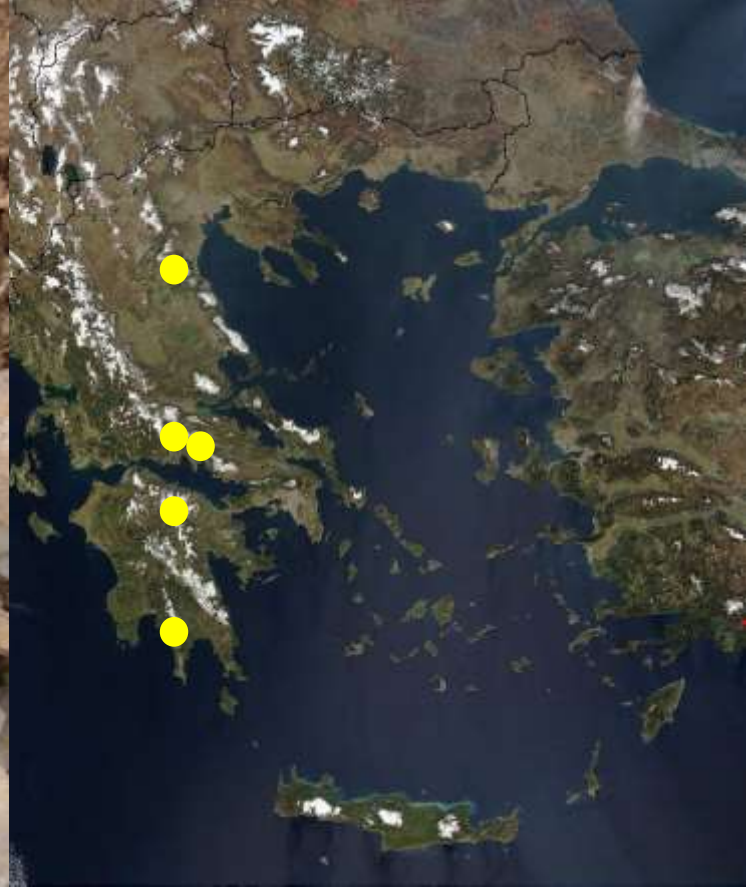
Campanula laciniata

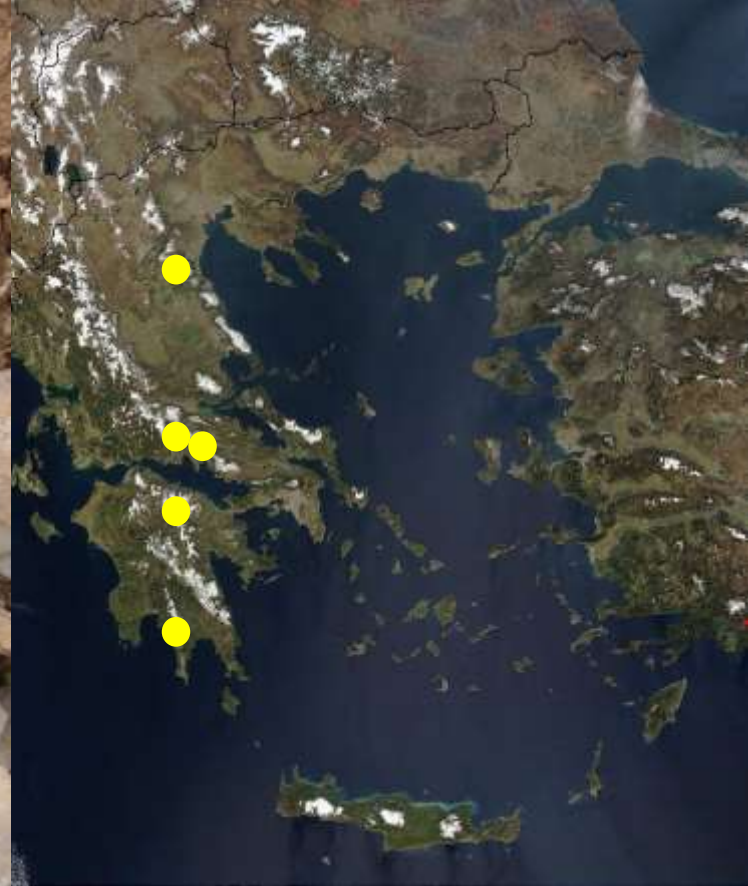
Απομονωμένο ταξινομικά είδος. Το στενότερο συγγενικό του (*C. crispa*) εξαπλώνεται στην Αρμενία

Campanula laciniata

Εξελικτικό πάλαιο-ενδημικό

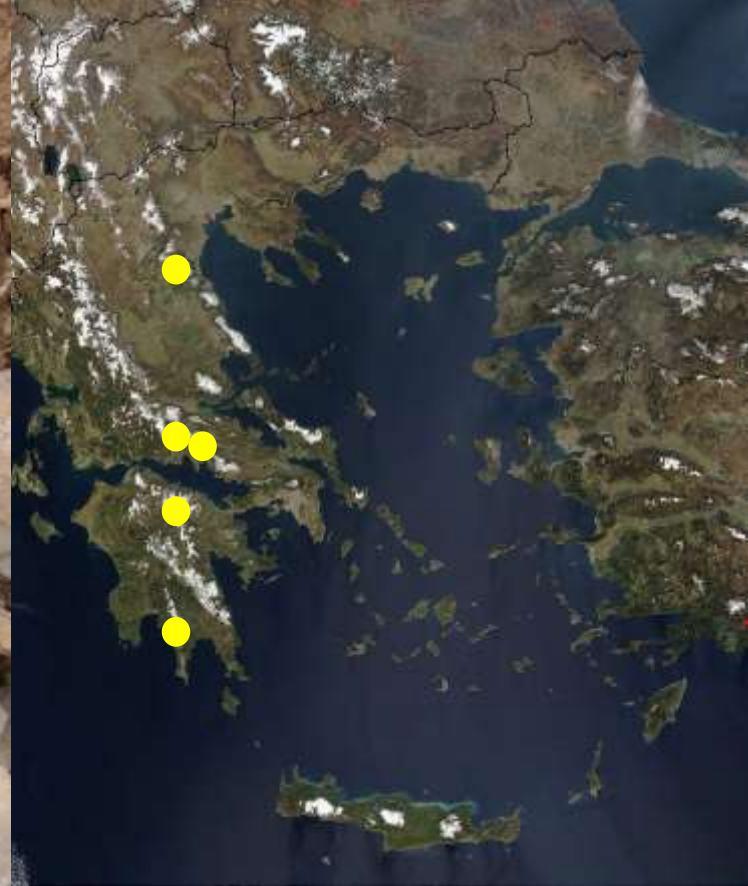

Beta nana

Ο μοναδικός εκπρόσωπος της sect. Nanae και το μοναδικό είδος του γένους με ορεινή εξάπλωση (1900-2700 μ)

Beta nana

Ο μοναδικός εκπρόσωπος της sect. *Nanae* και το μοναδικό είδος του γένους με ορεινή εξάπλωση (1900-2700 μ)

Beta nana

Κλιματικό πάλαιο-ενδημικό

Silene barbeyana

Clematis elisabethae-carolae

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός
  - Νέο-ενδημισμός
(προοδευτικός)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Νεαρής ηλικίας – συχνά ανήκουν σε περίπλοκα συμπλέγματα ειδών (π.χ., *Dianthus fruticosus* complex)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Νεαρής ηλικίας – συχνά ανήκουν σε περίπλοκα συμπλέγματα ειδών (π.χ., *Dianthus fruticosus* complex)

Σχετικά μεγάλη γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Νεαρής ηλικίας – συχνά ανήκουν σε περίπλοκα συμπλέγματα ειδών (π.χ., *Dianthus fruticosus* complex)

Σχετικά μεγάλη γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλαμβάνουν μικρές εκτάσεις

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Νεαρής ηλικίας – συχνά ανήκουν σε περίπλοκα συμπλέγματα ειδών (π.χ., *Dianthus fruticosus* complex)

Σχετικά μεγάλη γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλαμβάνουν μικρές εκτάσεις

Οποιοδήποτε επίπεδο (πολυ-)πλοειδίας (συχνά πολυπλοειδή)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως νέο-ενδημικά taxa;

Νεαρής ηλικίας – συχνά ανήκουν σε περίπλοκα συμπλέγματα ειδών (π.χ., *Dianthus fruticosus* complex)

Σχετικά μεγάλη γενετική και μορφολογική ποικιλότητα

Καταλαμβάνουν μικρές εκτάσεις

Οποιοδήποτε επίπεδο (πολυ-)πλοειδίας (συχνά πολυπλοειδή)

[Τόσο νεότερο το πολυπλοειδές, όσο υψηλότερος ο βαθμός πολυπλοειδίας του]

Erysimum senoneri

Erysimum senoneri

Nigella carpatha

Silene fabaria subsp. *domokina*

Verbascum delphicum subsp. *cervi*

Ενδημικό της Πάρνηθας

Verbascum delphicum subsp. *cervi*

Ενδημικό της Πάρνηθας

Ανακαλύφθηκε το 2016

Verbascum delphicum subsp. *cervi*

Κρισίμως Κινδυνεύον

Ενδημικό της Πάρνηθας

Ανακαλύφθηκε το 2016

Verbascum delphicum subsp. *cervi*

Thymus teucrioides subsp. *candilicus*

Ενδημικό της (Β) Ελλάδας

Thymus teucrioides subsp. *candilicus*

Ενδημικό της (B) Ελλάδας

Εδαφικό ενδημικό

Thymus teucრიoides subsp. *candilicus*

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός
  - Νέο-ενδημισμός
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημικά   Σχίζο-ενδημικά
  - Πάτρο-ενδημικά   Άπο-ενδημικά

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;
Συνήθως διπλοειδή (ή χαμηλού βαθμού πολυπλοειδίας)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;

Συνήθως διπλοειδή (ή χαμηλού βαθμού πολυπλοειδίας)

Γένεση σε συγγενή taxa γειτονικών περιοχών, με μεγαλύτερο βαθμό πολυπλοειδίας

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;

Συνήθως διπλοειδή (ή χαμηλού βαθμού πολυπλοειδίας)

Γένεση σε συγγενή taxa γειτονικών περιοχών, με μεγαλύτερο βαθμό πολυπλοειδίας

Σχετικά μεγάλο γεωγραφικό εύρος

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;

Συνήθως διπλοειδή (ή χαμηλού βαθμού πολυπλοειδίας)

Γένεση σε συγγενή taxa γειτονικών περιοχών, με μεγαλύτερο βαθμό πολυπλοειδίας

Σχετικά μεγάλο γεωγραφικό εύρος

Αυτό- και άλλο-πολυπλοειδία

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως πάτρο-ενδημικά taxa;

Συνήθως διπλοειδή (ή χαμηλού βαθμού πολυπλοειδίας)

Γένεση σε συγγενή taxa γειτονικών περιοχών, με μεγαλύτερο βαθμό πολυπλοειδίας

Σχετικά μεγάλο γεωγραφικό εύρος

Αυτό- και άλλο-πολυπλοειδία

Σε μεσαίο έως μεγάλο υψόμετρο, κυριώς σε ηπειρωτικές περιοχές

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Πολυπλοειδή taxa

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Πολυπλοειδή taxa

Δημιουργήθηκαν σε μια συγκεκριμένη περιοχή από ένα διπλοειδές ή χαμηλότερου βαθμού πολυπλοειδίας taxon

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Πολυπλοειδή taxa

Δημιουργήθηκαν σε μια συγκεκριμένη περιοχή από ένα διπλοειδές ή χαμηλότερου βαθμού πολυπλοειδίας taxon

Απότομη ειδογένεση

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Πολυπλοειδή taxa

Δημιουργήθηκαν σε μια συγκεκριμένη περιοχή από ένα διπλοειδές ή χαμηλότερου βαθμού πολυπλοειδίας taxon

Απότομη ειδογένεση

Μικρή ή διακεκομμένη εξάπλωση σε σχέση με το προγονικό taxon

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως άπο-ενδημικά taxa;

Πολυπλοειδή taxa

Δημιουργήθηκαν σε μια συγκεκριμένη περιοχή από ένα διπλοειδές ή χαμηλότερου βαθμού πολυπλοειδίας taxon

Απότομη ειδογένεση

Μικρή ή διακεκομμένη εξάπλωση σε σχέση με το προγονικό taxon

Κυρίως σε χαμηλό και μεσαίο υψόμετρο

Άπο-ενδημικό

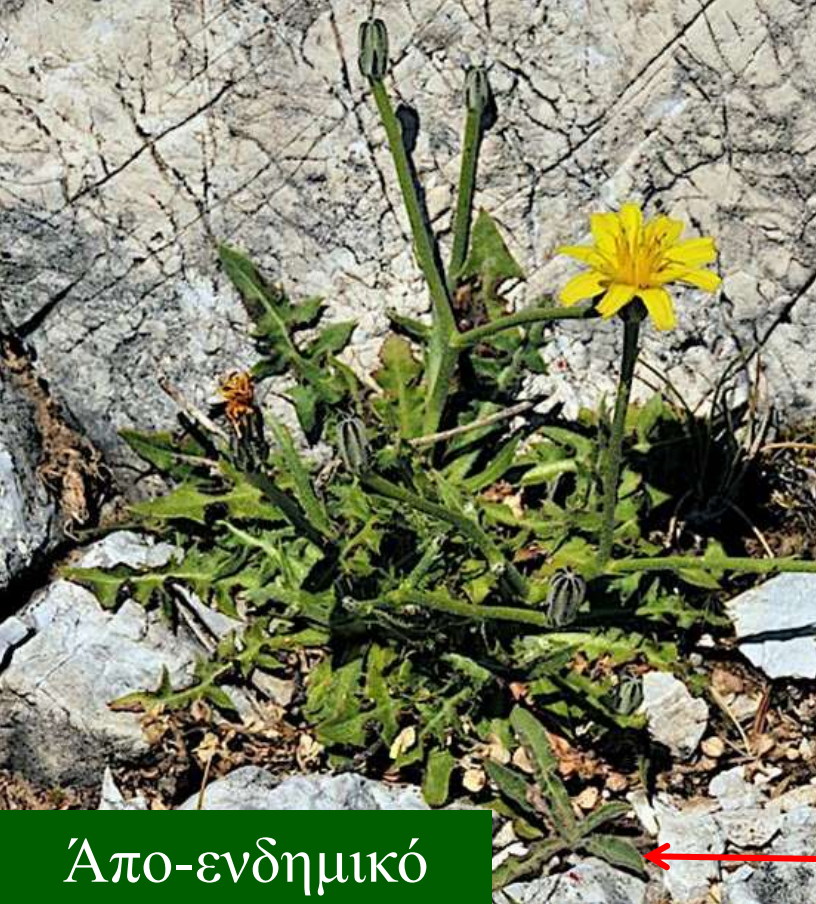

Veronica cotandriopouli

Πάτρο-ενδημικό

Veronica erinoides

Άπο-ενδημικό

Πάτρο-ενδημικό

Ταΰγετος - Πάρνωνας

Λευκά Όρη - Ψηλορείτης

Crepis heldreichiana

Crepis sibthorpiana

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

Είναι δηλαδή η αρχική αιτία που συντελεί στην επιτάχυνση της διαφοροποίησης. Τα αίτια της διαφοροποίησης των γεωγραφικώς απομονωμένων πληθυσμών μπορεί να είναι διαφορετικά (π.χ., γενετική εκτροπή)

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

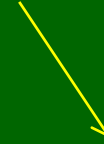
Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

Απομόνωση **μετά** την
διαφοροποίηση

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

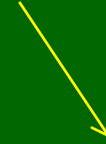
Απομόνωση **μετά** την
διαφοροποίηση

Το αρχικό taxon ήταν πλούσιο σε βιοτόπους και κατελάμβανε μια εκτεταμένη περιοχή.

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

Απομόνωση **μετά** την
διαφοροποίηση

Το αρχικό taxon ήταν πλούσιο σε βιοτύπους και κατελάμβανε μια εκτεταμένη περιοχή. Εάν από τον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων (οικολογικών, γενετικών, κλπ) σταθεροποιηθούν κάποιοι από αυτούς τους βιοτύπους, τότε το αρχικό taxon διακρίνεται σε νέα taxa, των οποίων οι περιοχές εξάπλωσης δημιουργούν την μορφή μωσαϊκού.

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Απομόνωση **πριν** την
διαφοροποίηση

Απομόνωση **μετά** την
διαφοροποίηση

Το αρχικό taxon ήταν πλούσιο σε βιοτύπους και κατελάμβανε μια εκτεταμένη περιοχή. Εάν από τον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων (οικολογικών, γενετικών, κλπ) σταθεροποιηθούν κάποιοι από αυτούς τους βιοτύπους, τότε το αρχικό taxon διακρίνεται σε νέα taxa, των οποίων οι περιοχές εξάπλωσης δημιουργούν την μορφή μωσαϊκού. Εάν τώρα από διάφορες γεωλογικές αιτίες, τα εν λόγω taxa αποχωρισθούν γεωγραφικώς, τότε ολοκληρώνεται ο σχιζοενδημισμός

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Βραδεία και προοδευτική ειδογένεση

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Βραδεία και προοδευτική ειδογένεση

Ίδιος χρωμοσωματικός αριθμός

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Βραδεία και προοδευτική ειδογένεση

Ίδιος χρωμοσωματικός αριθμός

Συνήθως διπλοειδή και πολύ συγγενή μεταξύ τους taxa

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

Βραδεία και προοδευτική ειδογένεση

Ίδιος χρωμοσωματικός αριθμός

Συνήθως διπλοειδή και πολύ συγγενή μεταξύ τους taxa

Σε μεγάλο υψόμετρο

Κατάταξη των ενδημικών

- Τι ορίζουμε ως σχίζο-ενδημικά taxa;

Διαφοροποίηση εξαιτίας του κατακερματισμού της περιοχής
εξάπλωσης του ευρύτερα διεσπαρμένου προγονικού taxon

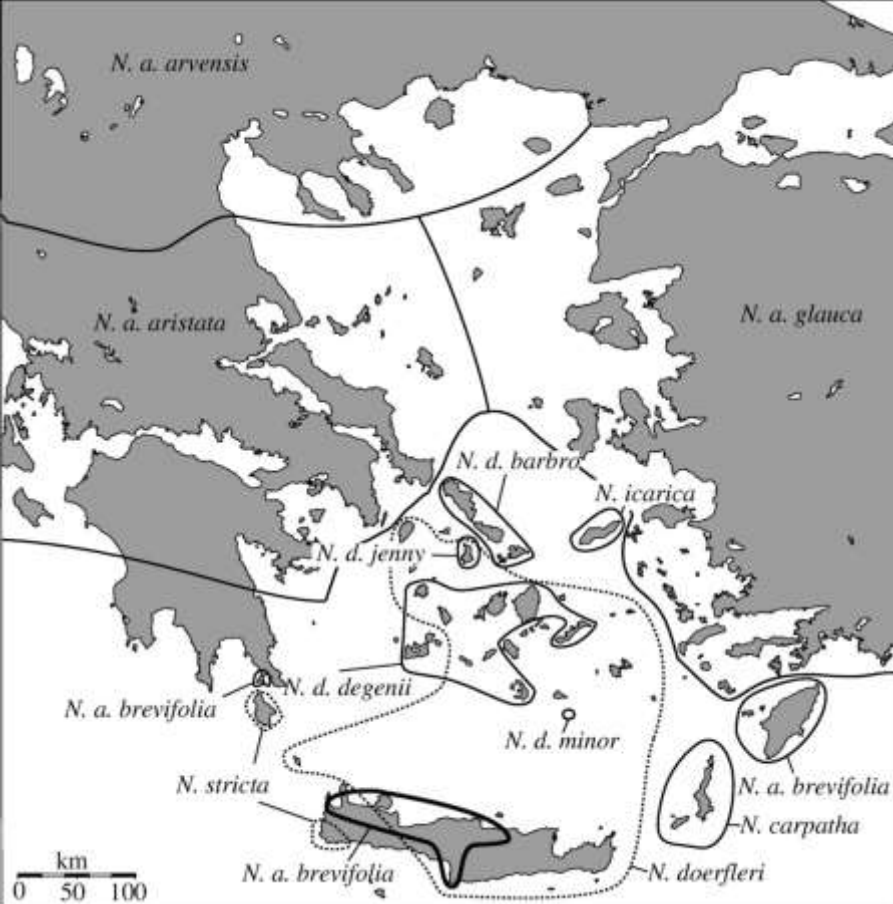
Βραδεία και προοδευτική ειδογένεση

Ίδιος χρωμοσωματικός αριθμός

Συνήθως διπλοειδή και πολύ συγγενή μεταξύ τους taxa

Σε μεγάλο υψόμετρο

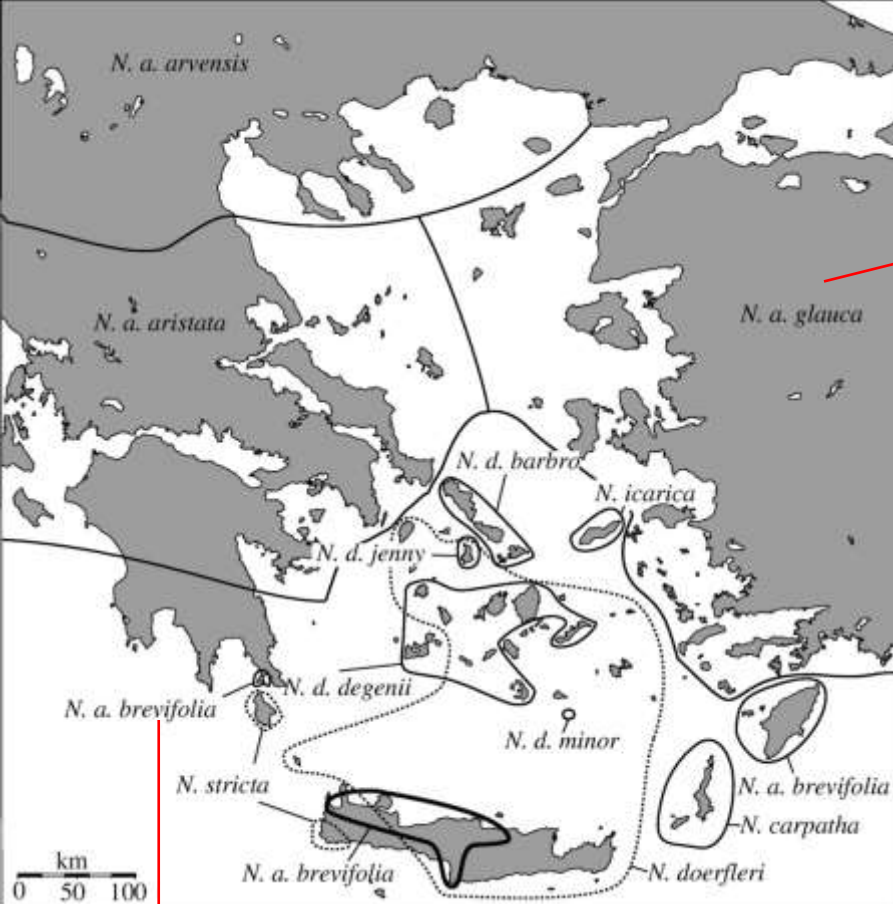
Η πιο συχνή μορφή ενδημισμού (τουλάχιστον στα βουνά της
Μεσογείου και ιδιαίτερα στην Ελλάδα)

Nigella arvensis –
N. degenii complex

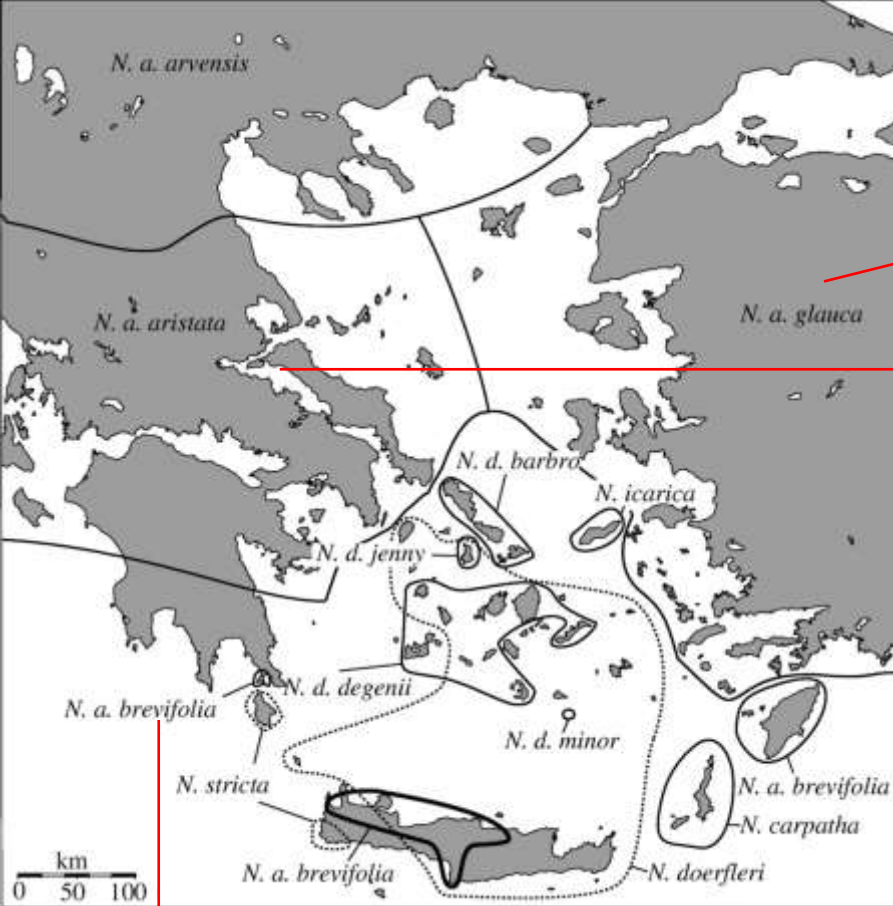
Nigella arvensis –
N. degenii complex

Nigella arvensis –
N. degenii complex

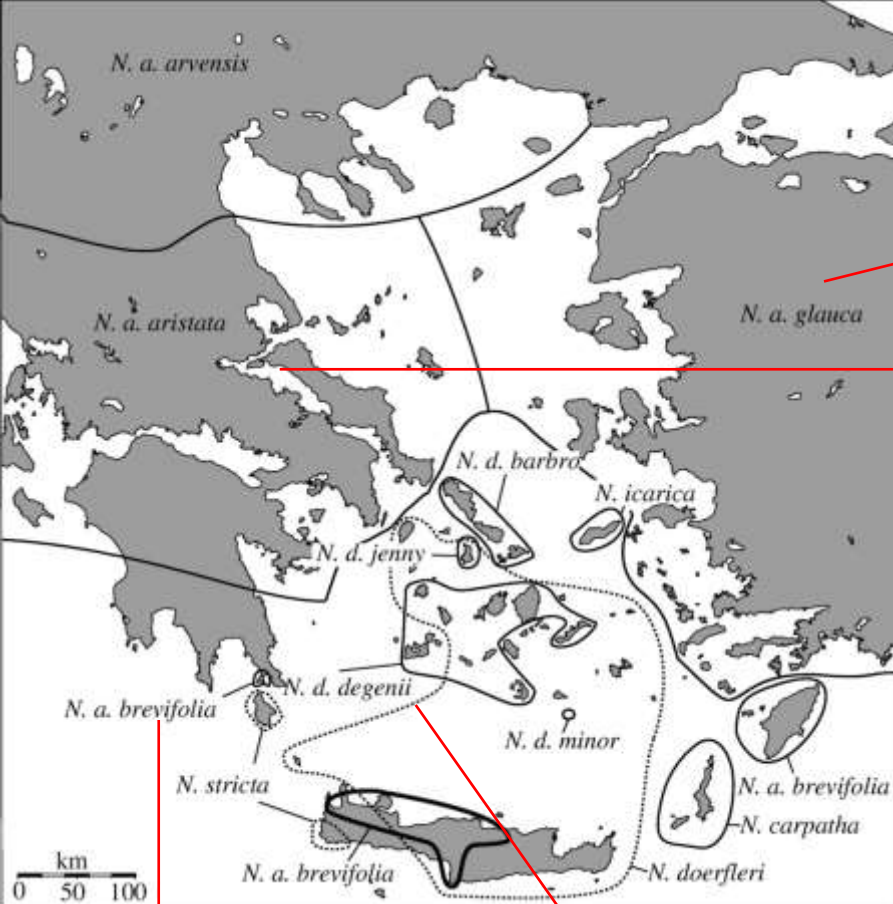

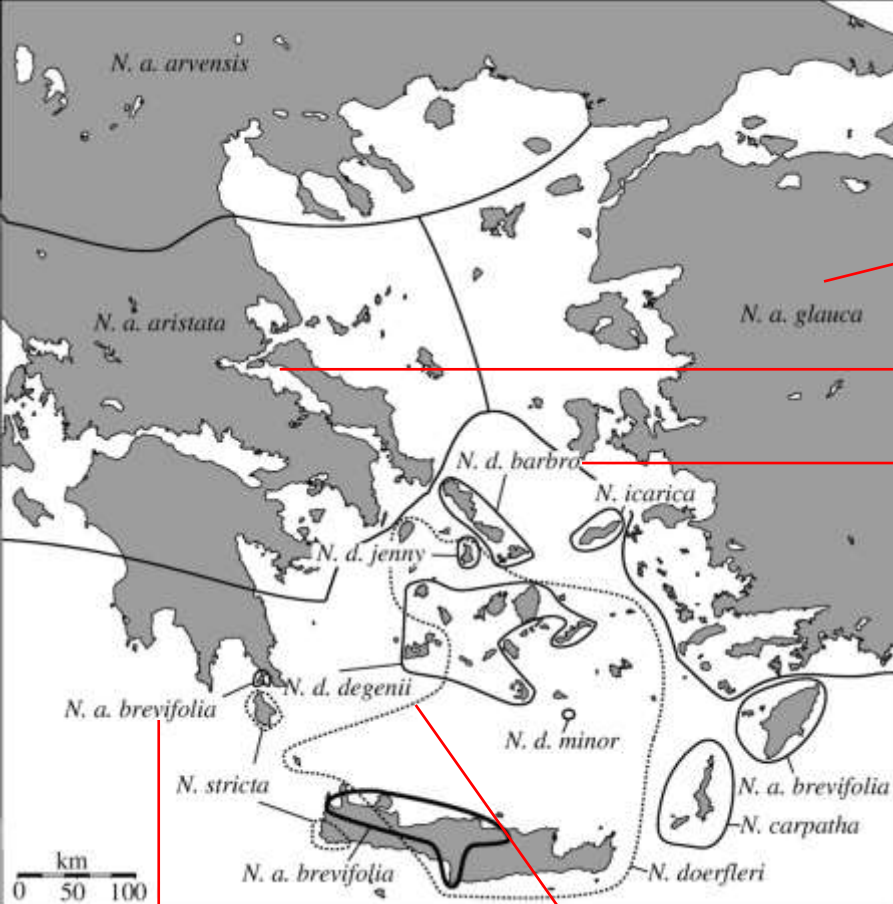
Nigella arvensis –
N. degenii complex

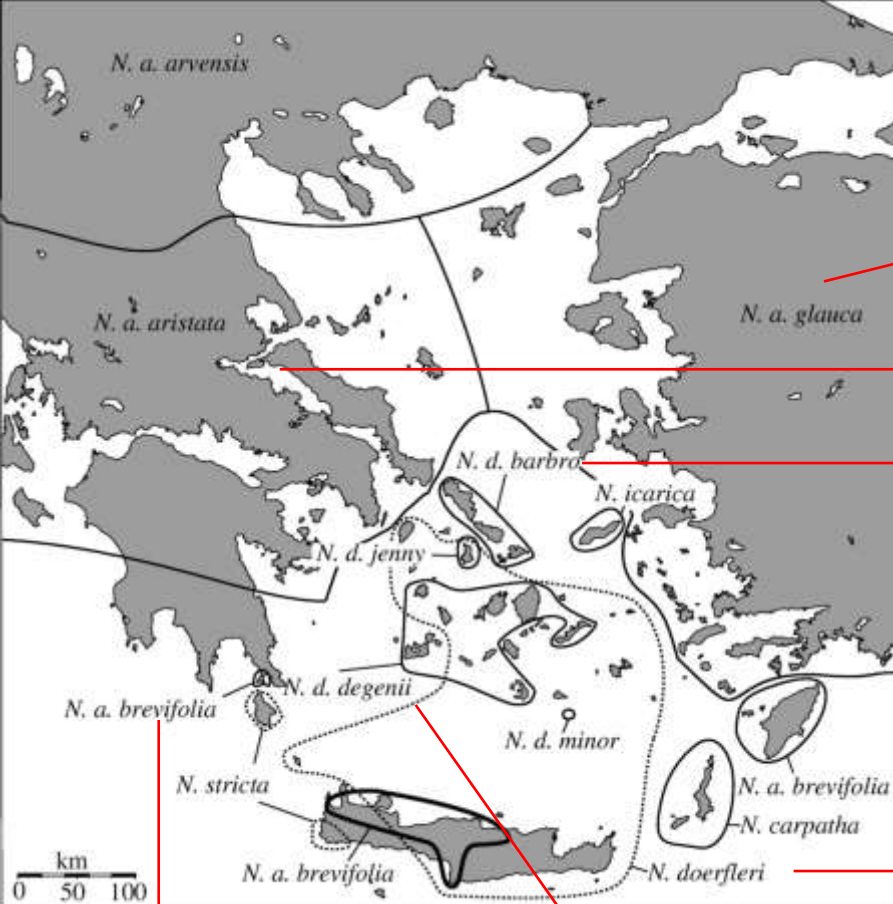
Nigella arvensis –
N. degenii complex

Nigella arvensis –
N. degenii complex

Nigella arvensis –
N. degenii complex

Campanula aizoon ssp. aizoides ●

$2n=16$

Campanula aizoon ssp. aizoon ●

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός
  - Νέο-ενδημισμός
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημικά   Σχίζο-ενδημικά
  - Πάτρο-ενδημικά   Άπο-ενδημικά

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - **Πάλαιο-ενδημισμός**
  - Νέο-ενδημισμός
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια

Πάλαιο-ενδημικά

Πάτρο-ενδημικά

Σχίζο-ενδημικά

Άπο-ενδημικά

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - **Πάλαιο-ενδημισμός**
  - Νέο-ενδημισμός
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια

Πάλαιο-ενδημικά

Πάτρο-ενδημικά

Σχίζο-ενδημικά

Άπο-ενδημικά

~20%

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός
  - **Νέο-ενδημισμός**
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια

Πάλαιο-ενδημικά

Πάτρο-ενδημικά

Σχίζο-ενδημικά

Άπο-ενδημικά

Κατάταξη των ενδημικών

- Γεωγραφικά κριτήρια
  - Νησιωτικός ενδημισμός
  - Ορεινός ενδημισμός
- Εδαφικά κριτήρια
- Χρονολογικά κριτήρια
  - Πάλαιο-ενδημισμός
  - **Νέο-ενδημισμός**
- Κυτταροταξινομικά κριτήρια

Πάλαιο-ενδημικά
Πάτρο-ενδημικά

Σχίζο-ενδημικά
Άπο-ενδημικά

~80%

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Λίγα ή πολλά taxa;

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Λίγα ή πολλά taxa;

Η Ιταλία φιλοξενεί 6759 taxa, έχοντας έκταση 301.308 km²

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Λίγα ή πολλά taxa;

Η Ιταλία φιλοξενεί 6759 taxa, έχοντας έκταση 301.308 km²

Η Βρετανία φιλοξενεί 2971 taxa, έχοντας έκταση 242.495 km²

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Λίγα ή πολλά taxa;

Η Ιταλία φιλοξενεί 6759 taxa, έχοντας έκταση 301.308 km²

Η Βρετανία φιλοξενεί 2971 taxa, έχοντας έκταση 242.495 km²

Η Ευρώπη φιλοξενεί ~25000 taxa, έχοντας έκταση 10.000.000 km²

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

~~Αίτια~~ ή πολλά taxa;

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

~~Αίτια~~ ή πολλά taxa;

Η Ελλάδα θεωρείται ένα από τα θερμά σημεία ποικιλότητας όχι μόνο στη Μεσογειακή λεκάνη και την Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

~~Αίτια~~ ή **πολλά taxa;**

Η Ελλάδα θεωρείται ένα από τα θερμά σημεία ποικιλότητας όχι μόνο στη Μεσογειακή λεκάνη και την Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

~~Αίτια~~ ή **πολλά taxa;**

Η Ελλάδα θεωρείται ένα από τα θερμά σημεία ποικιλότητας όχι μόνο στη Μεσογειακή λεκάνη και την Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως

Η Ελλάδα αντιπροσωπεύει το 6% της έκτασης της Μεσογειακής λεκάνης, αλλά φιλοξενεί το **~30%** της χλωρίδας της περιοχής αυτής

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Taxonomic group	Families	Genera	Species	Subspecies	Taxa	%
Pteridophytes	16	29	73	18	80	1.21
Gymnosperms	4	7	25	9	28	0.42
Angiosperms	165	1037	5660	1943	6512	93.37
Total	185	1073	5758	1970	6620	100.00

Asplenium creticum

Asplenium creticum

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό (μη
εξαφανισθέν) περιδόφυτο

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό (μη εξαφανισθέν) περιιδόφυτο

Ο *Isoetes heldreichii* θεωρείται ότι έχει εξαφανισθεί, καθώς δεν έχει βρεθεί από το 1885 είτε στον locus classicus είτε στην ευρύτερη περιοχή εξάπλωσης του

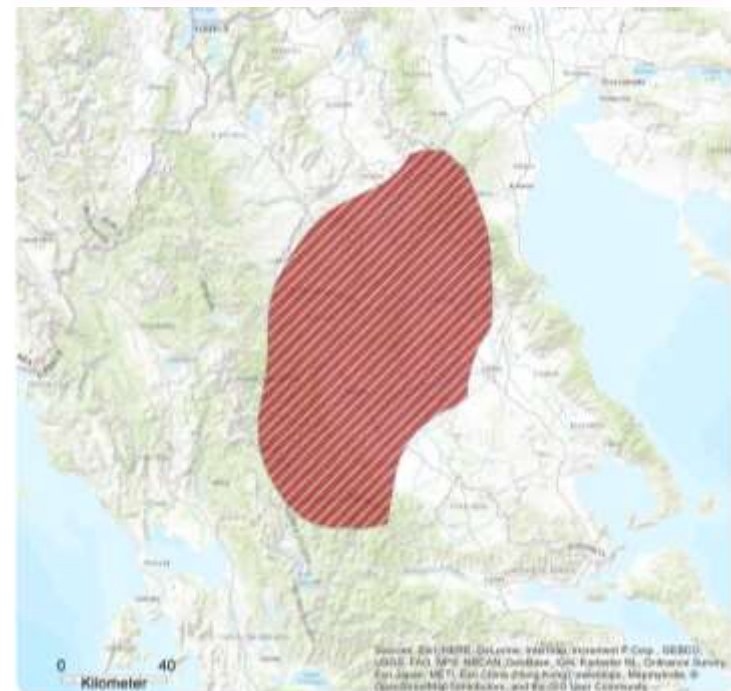

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό (μη εξαφανισθέν) περιδόφυτο

Ο *Isoetes heldreichii* θεωρείται ότι έχει εξαφανισθεί, καθώς δεν έχει βρεθεί από το 1885 είτε στον locus classicus είτε στην ευρύτερη περιοχή εξάπλωσης του

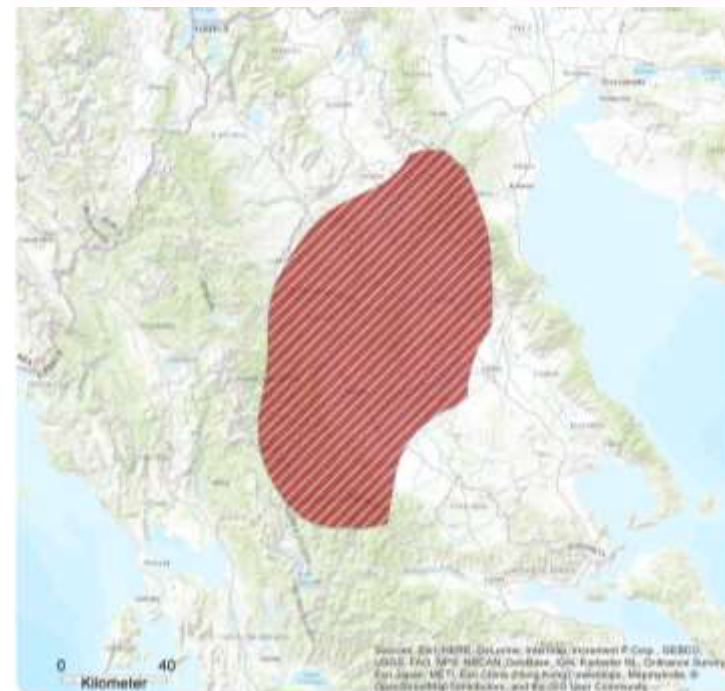

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό (μη εξαφανισθέν) περιδόφυτο

Ποσοστό ενδημισμού: 1.25%

Ο *Isoetes heldreichii* θεωρείται ότι έχει εξαφανισθεί, καθώς δεν έχει βρεθεί από το 1885 είτε στον locus classicus είτε στην ευρύτερη περιοχή εξάπλωσης του

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό
περιδόφυτο

Ποσοστό ενδημισμού: 1.25%

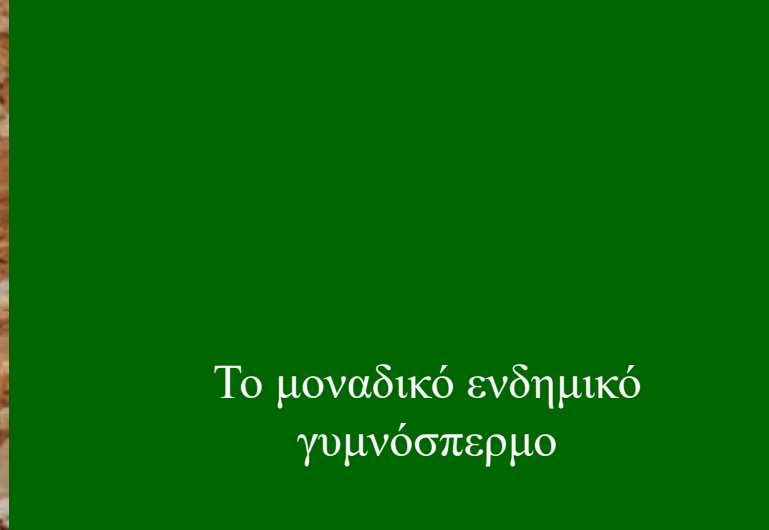
Abies cephalonica

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό
περιδόφυτο

Ποσοστό ενδημισμού: 1.25%

Το μοναδικό ενδημικό
γυμνόσπερμο

Abies cephalonica

Asplenium creticum

Το μοναδικό ενδημικό
περιδόφυτο

Ποσοστό ενδημισμού: 1.25%

Ποσοστό ενδημισμού: 3.57%

Το μοναδικό ενδημικό
γυμνόσπερμο

Abies cephalonica

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

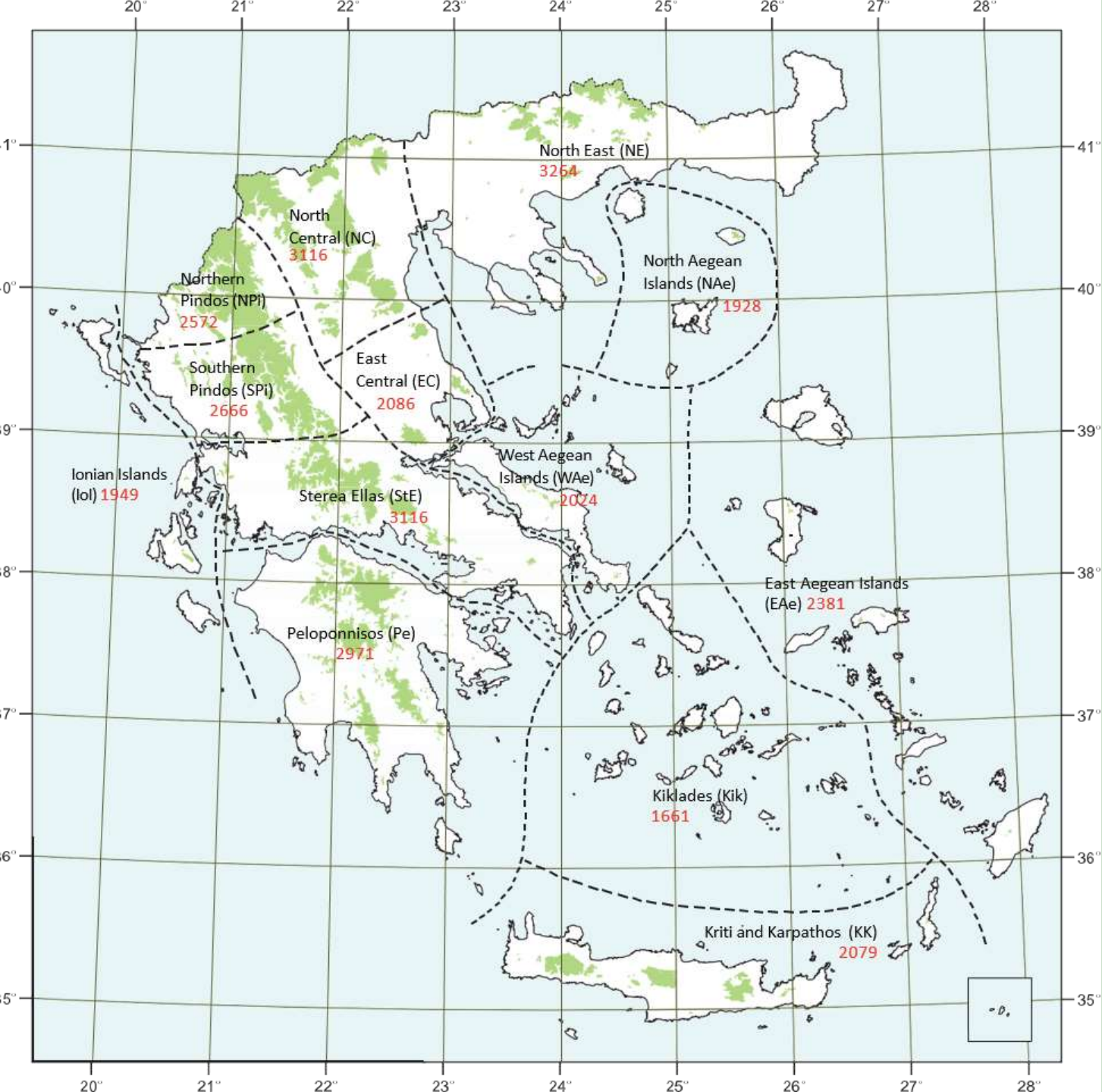
Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Η Ελλάδα διακρίνεται σε 13 φυτογεωγραφικές περιοχές

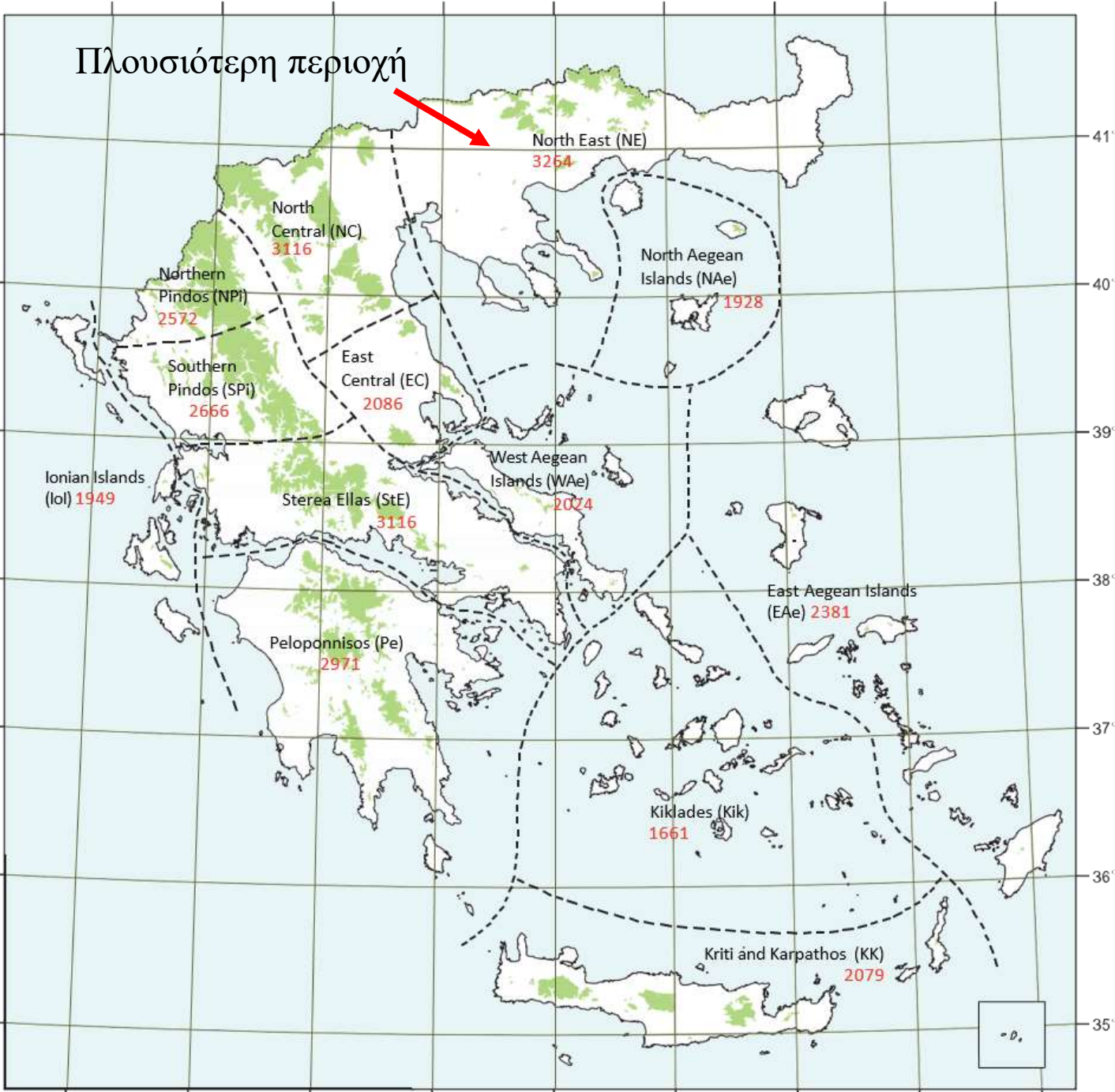
Taxonomic group	Families	Genera	Species	Subspecies	Taxa
Pteridophytes	16	29	73	18	80
Gymnosperms	4	7	25	9	28
Angiosperms	165	1037	5660	1943	6512
Total	185	1073	5758	1970	6620

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Πλουσιότερη περιοχή

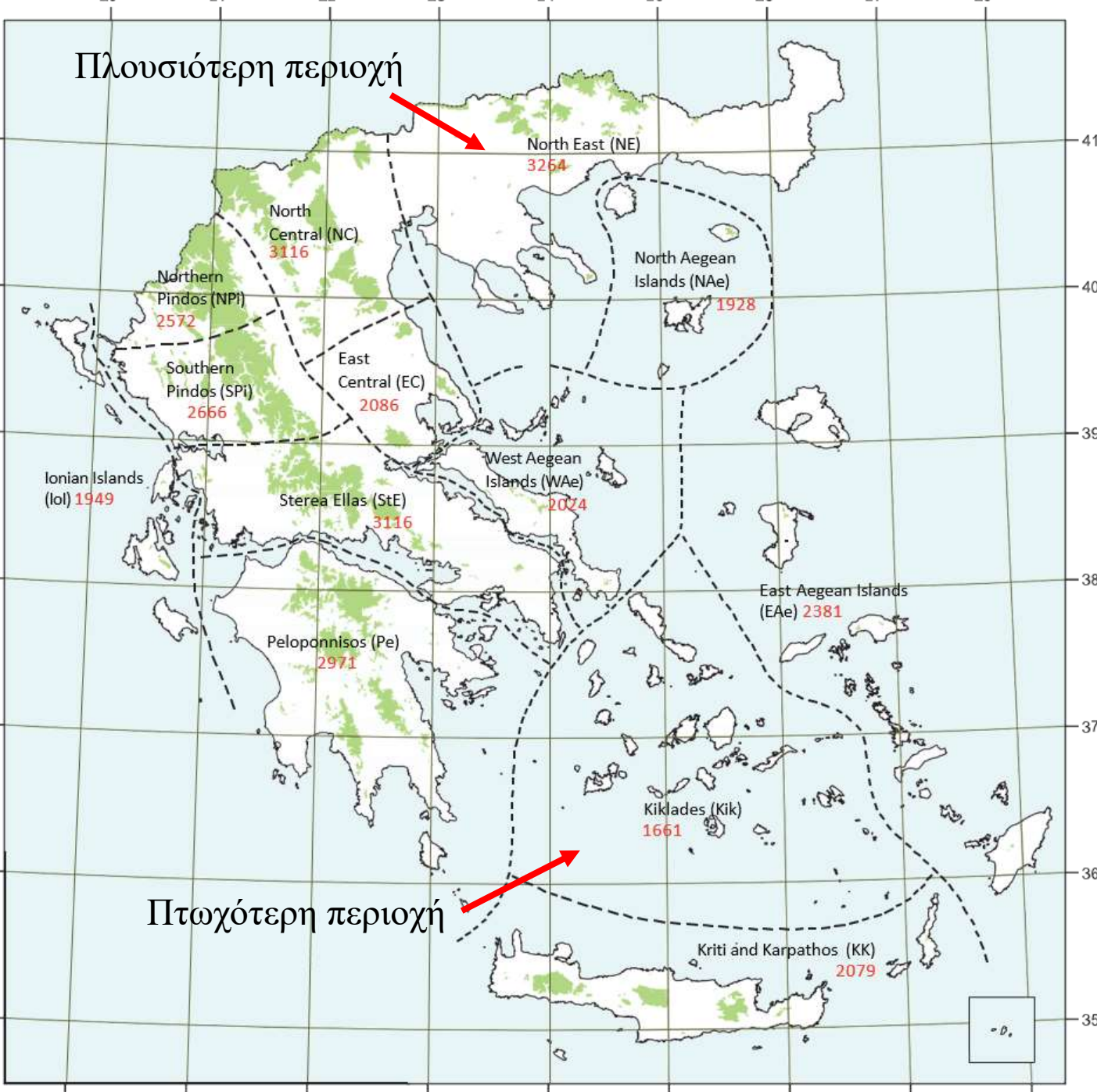

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Πλουσιότερη περιοχή

Πτωχότερη περιοχή

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Οι Κυκλάδες δρουν ως:

Πλουσιότερη περιοχή

Πτωχότερη περιοχή

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Οι Κυκλάδες δρουν ως:

1. ένα οικογεωγραφικό φίλτρο

Πλουσιότερη περιοχή

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Οι Κυκλάδες δρουν ως:

1. ένα οικογεωγραφικό φίλτρο
2. μια μεταβατική βιογεωγραφική ζώνη

Πλουσιότερη περιοχή

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Οι Κυκλάδες δρουν ως:

1. ένα οικογεωγραφικό φίλτρο
2. μια μεταβατική βιογεωγραφική ζώνη

και κατά συνέπεια δεν έχουν φθάσει ακόμα σε χλωριδική ισορροπία.

Ενδημισμός

- Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα φιλοξενεί 6620 taxa, έχοντας έκταση 131.957 km²

Η Ελλάδα διακρίνεται σε 13 φυτογεωγραφικές περιοχές

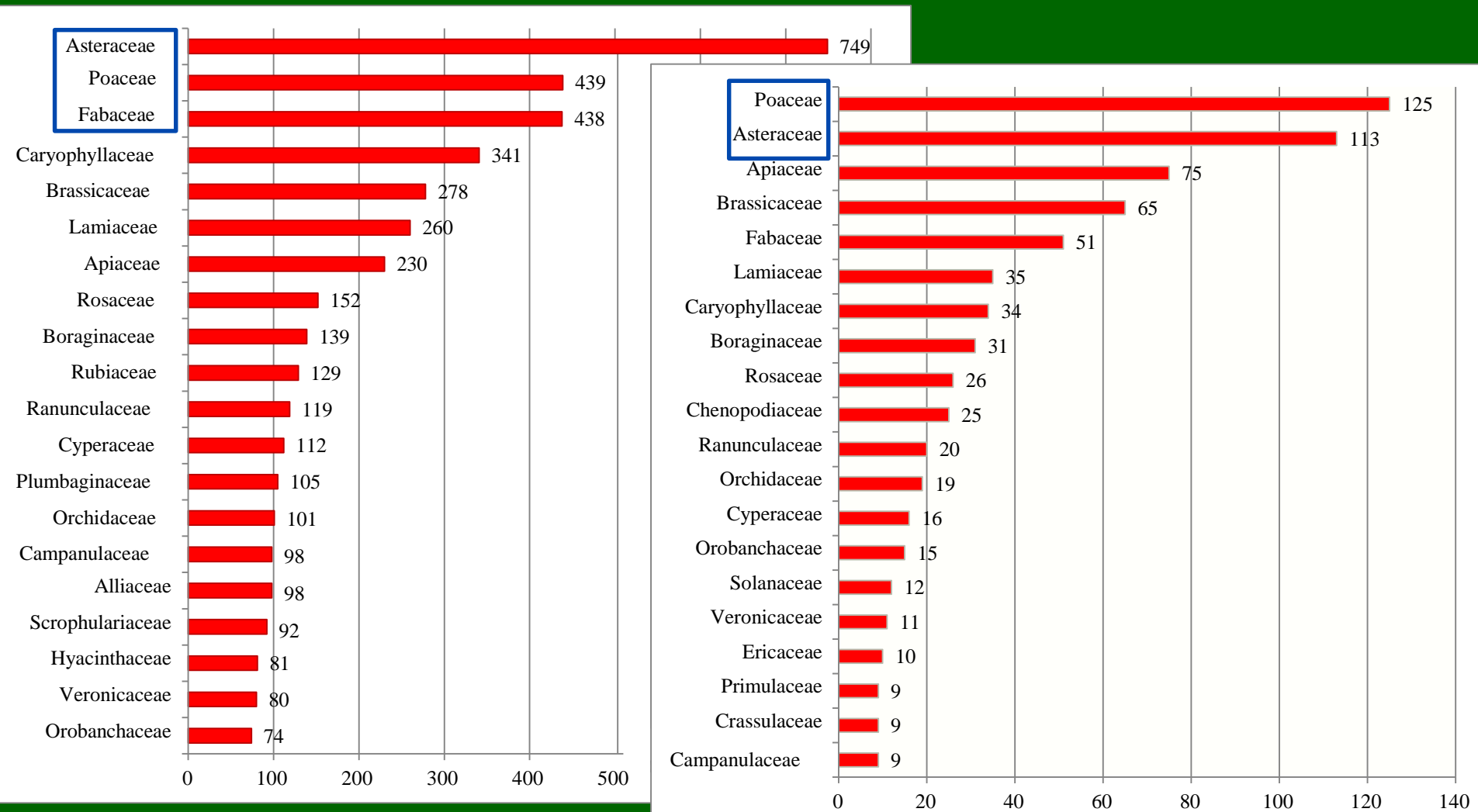
Taxonomic group	Families	Genera	Species	Subspecies	Taxa
Pteridophytes	16	29	73	18	80
Gymnosperms	4	7	25	9	28
Angiosperms	165	1037	5660	1943	6512
Total	185	1073	5758	1970	6620

Floristic region	Families	Genera	Species	Subspecies	Taxa
NE	164	871	3264	1054	3531
NC	158	823	3116	1015	3356
StE	160	860	3116	977	3318
Pe	159	856	2971	919	3171
SPi	155	798	2666	820	2793
NPi	146	744	2572	835	2715
EAe	151	756	2381	660	2520
KK	146	703	2079	571	2214
EC	144	713	2086	567	2102
WAe	146	695	2024	582	2084
IoI	146	698	1949	526	2003
NAe	145	678	1928	494	1932
Kik	136	619	1661	458	1750

Ενδημισμός

Οι 20 πλουσιότερες σε είδη και γένη οικογένειες της ελληνικής χλωρίδας

Hieracium alpinum

Hordeum vulgare

Hordeum murinum

Astragalus drupaceus

Medicago arborea

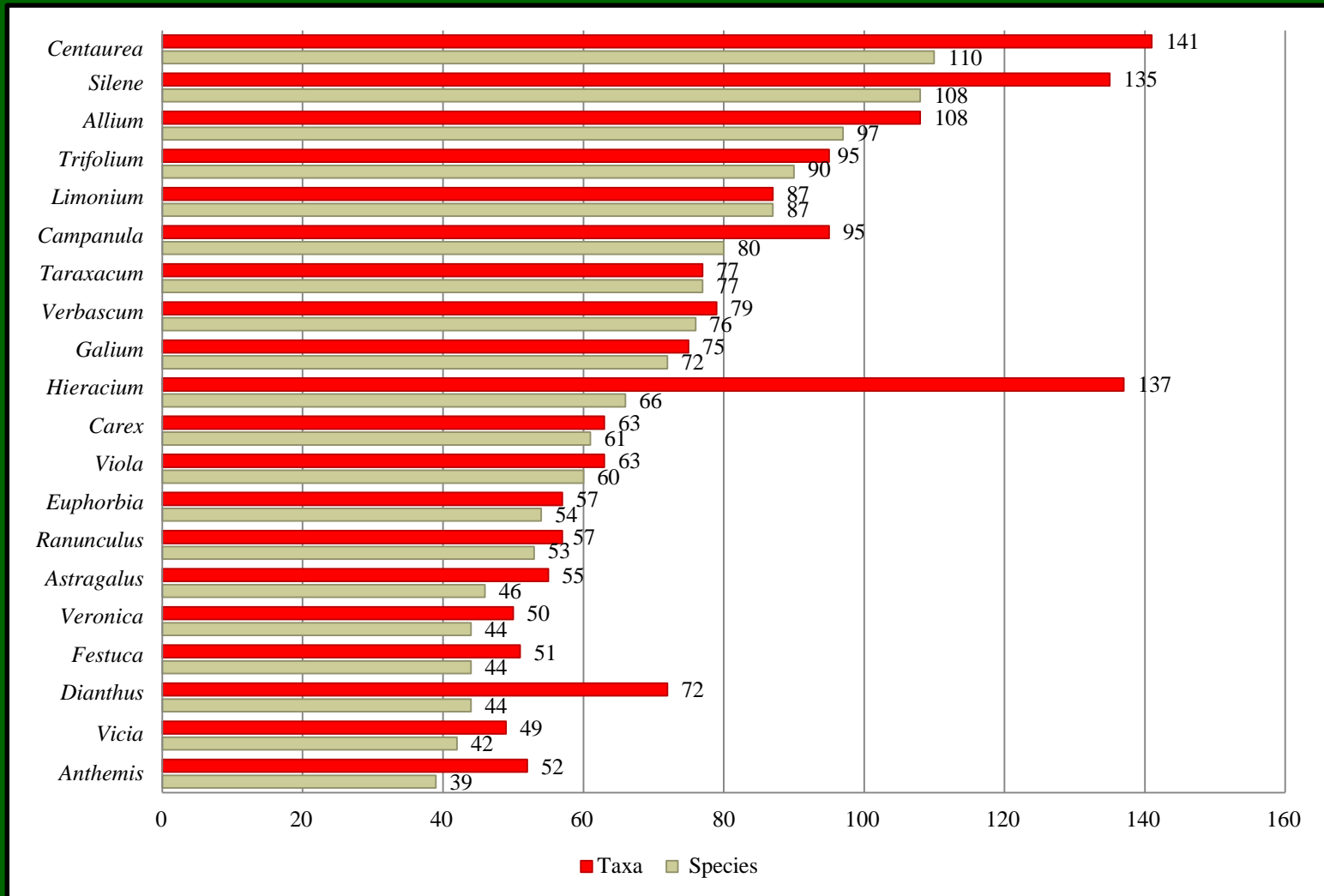
Lathyrus clymenum

Lupinus angustifolius

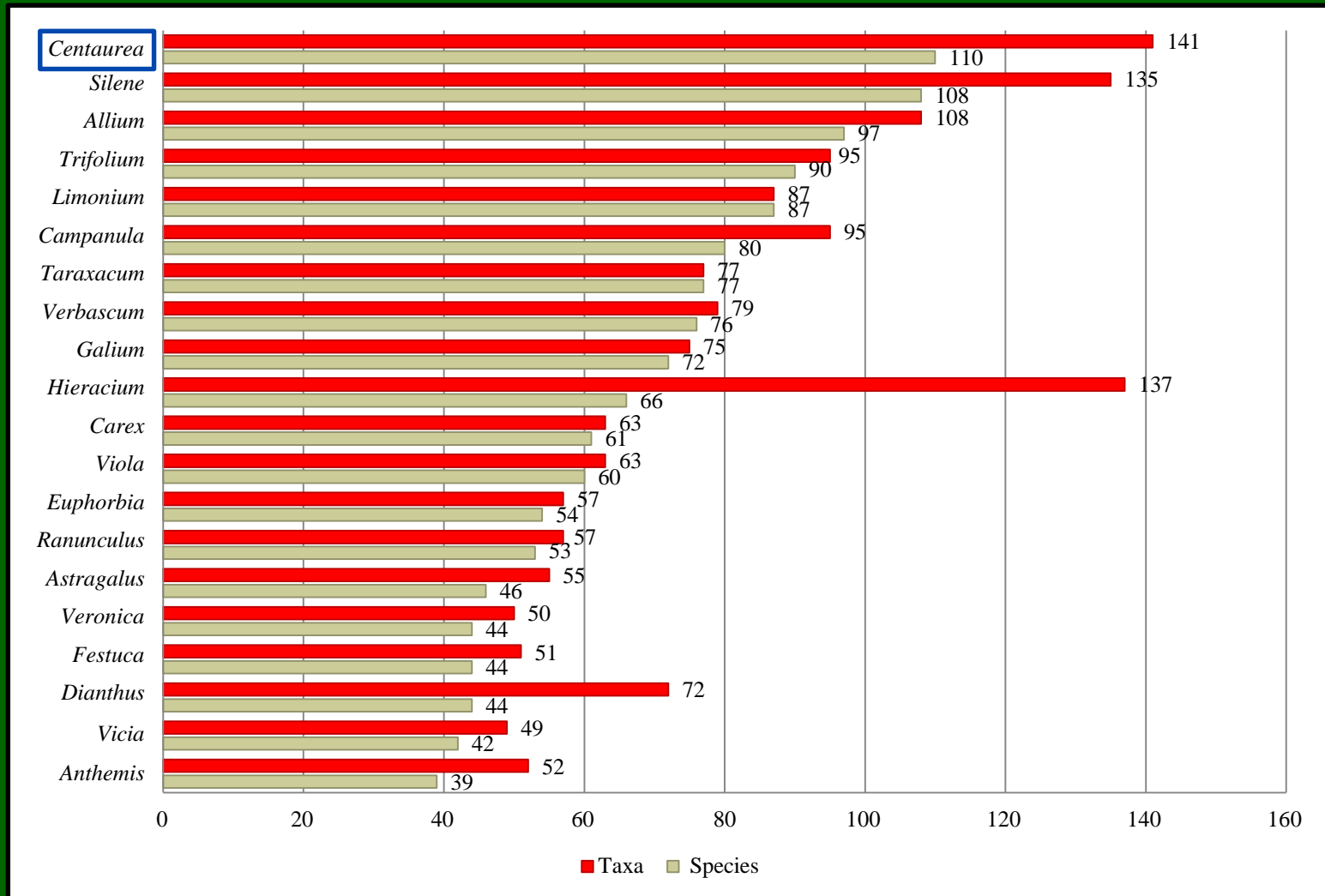
Ενδημισμός

Τα 20 πλουσιότερα σε είδη και taxa γένη της ελληνικής χλωρίδας

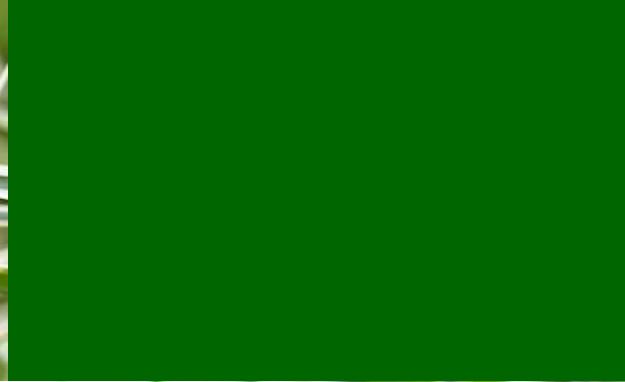
Ενδημισμός

Τα 20 πλουσιότερα σε είδη και taxa γένη της ελληνικής χλωρίδας

Centaurea laconica subsp. *lineariloba*

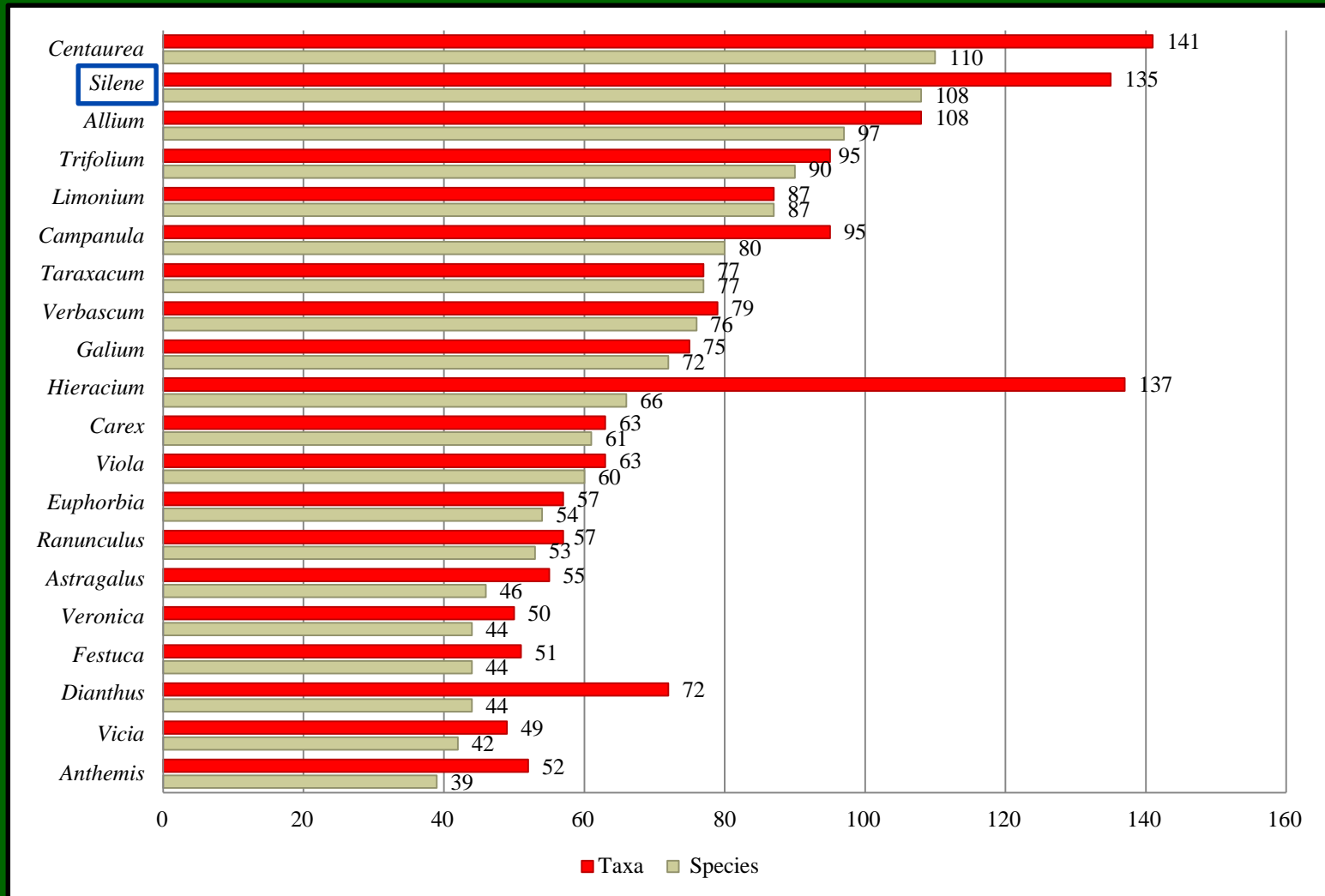

Centaurea atropurpurea

Ενδημισμός

Τα 20 πλουσιότερα σε είδη και taxa γένη της ελληνικής χλωρίδας

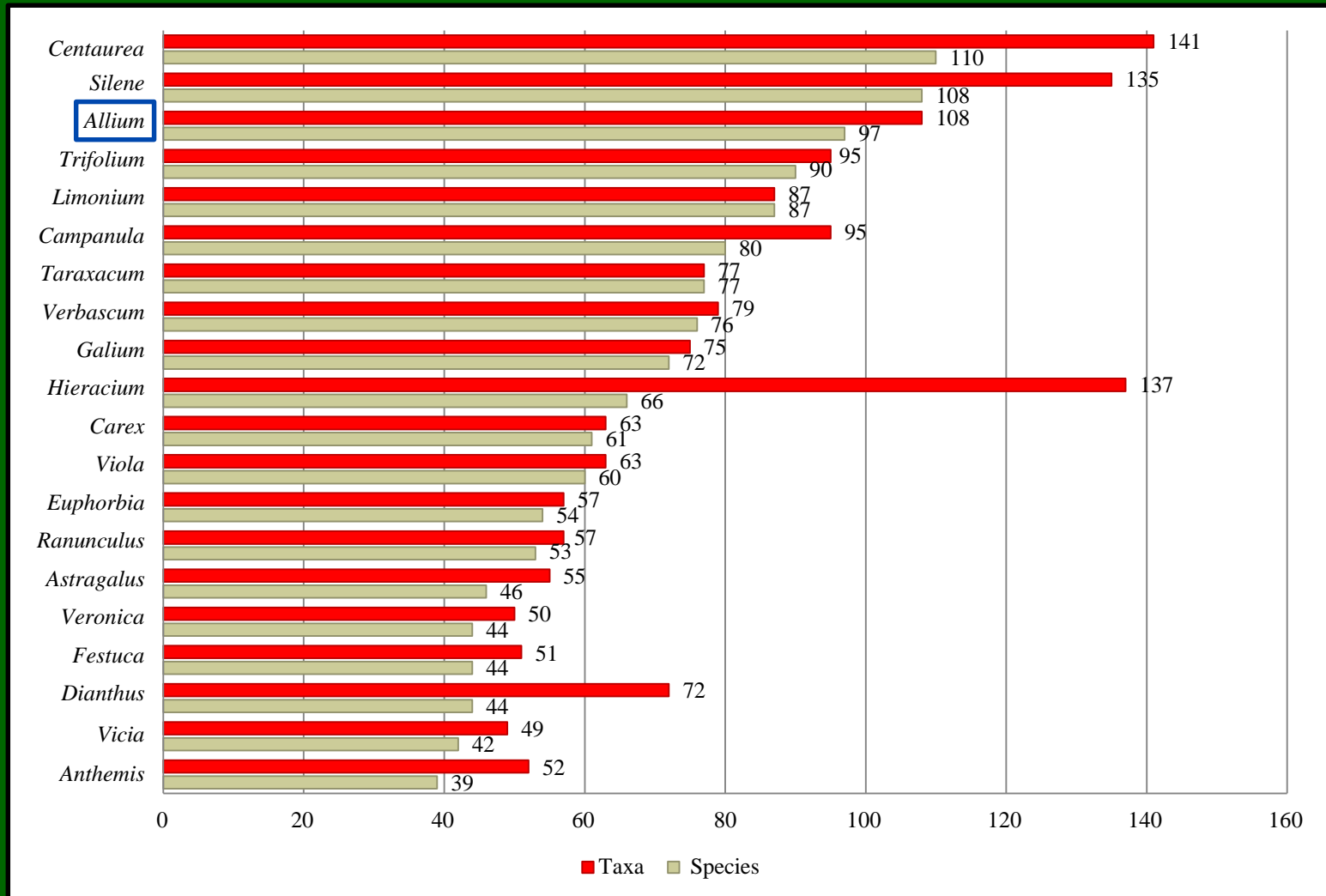
Silene ammophila subsp. *carpathae*

Silene sartorii

Ενδημισμός

Τα 20 πλουσιότερα σε είδη και taxa γένη της ελληνικής χλωρίδας

A close-up photograph of the flowering stalk of an Allium luteolum plant. The image shows several small, pale yellow flowers and buds arranged in a terminal cluster. The flowers have a distinct bell-like shape with six lobes. The buds are rounded and greenish-yellow. The background is a blurred landscape of mountains and a bright sky, suggesting a high-altitude or mountainous environment. The lighting is soft, highlighting the delicate structure of the flowers.

Allium luteolum

Ενδημικό Κυκλάδων

Allium pilosum

Allium orestis

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa 1274 είδη

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
  - 1274 είδη
  - 452 υποείδη

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Καμία ενδημική

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια;

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια; → Asteraceae

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια; → Asteraceae
→ Caryophyllaceae

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια; → Asteraceae
→ Caryophyllaceae
→ Lamiaceae

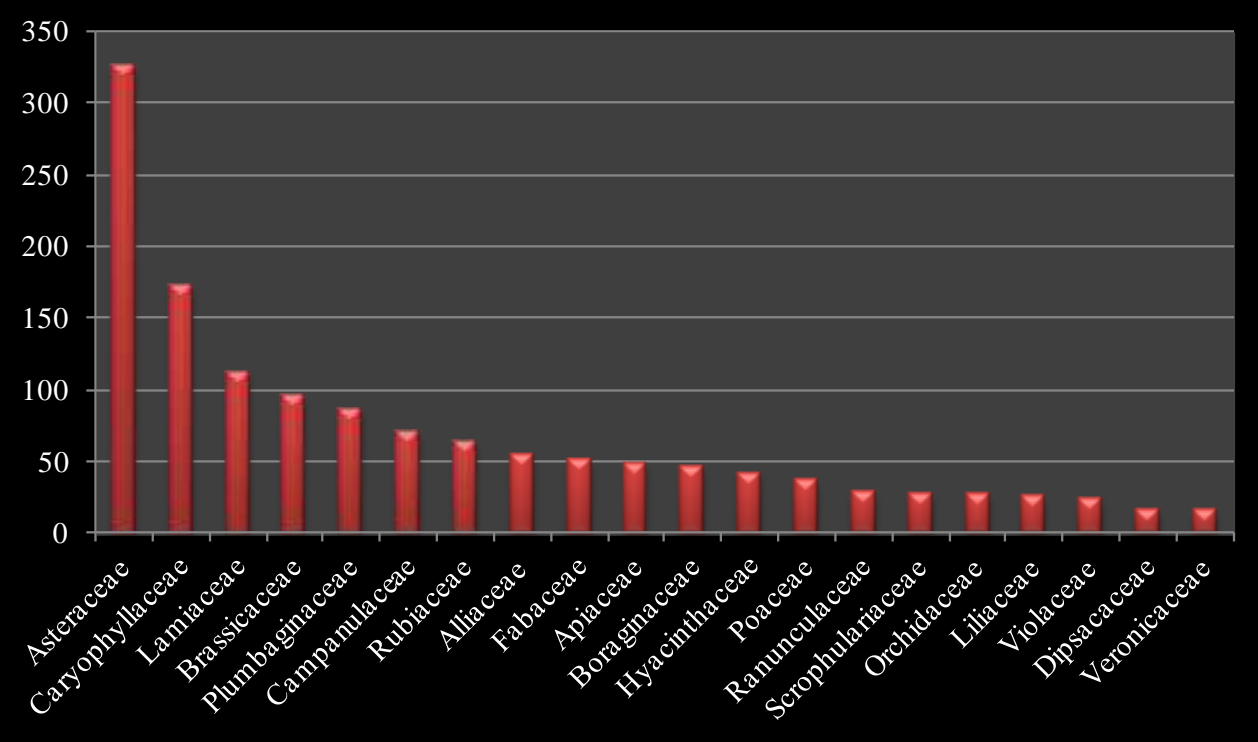
Ενδημισμός

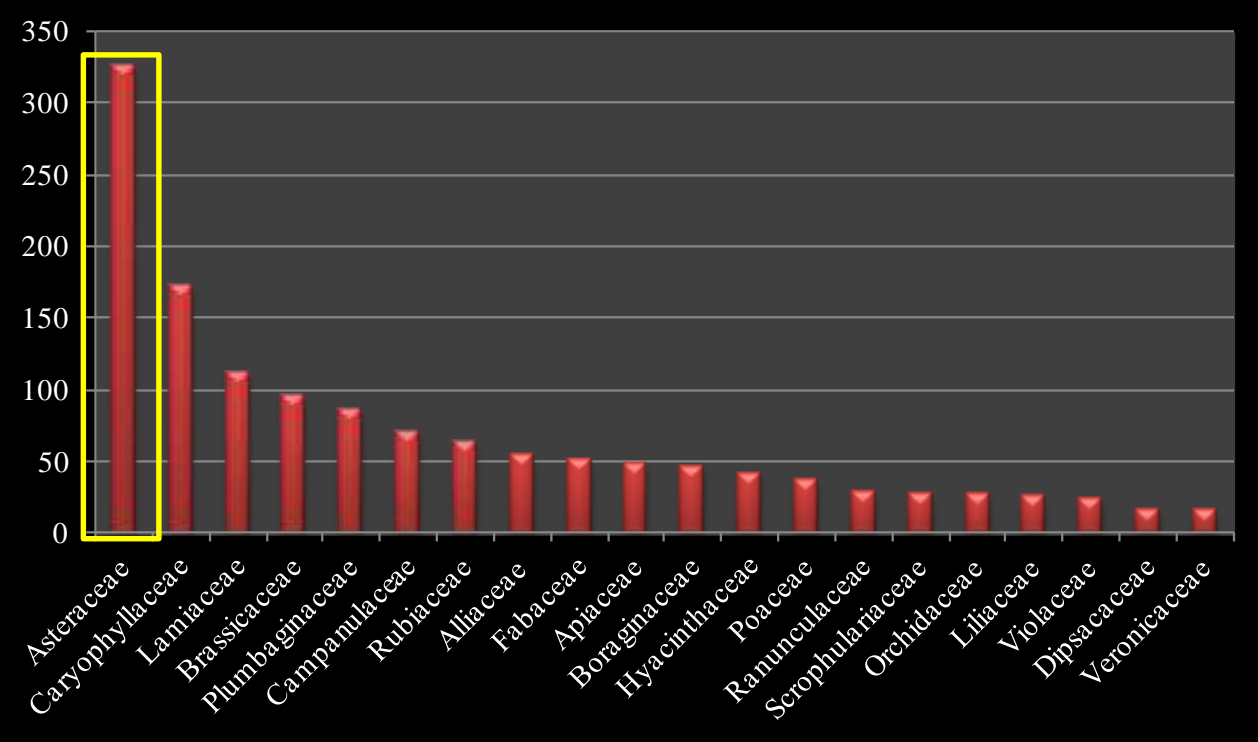
- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια;
→ Asteraceae
→ Caryophyllaceae
→ Lamiaceae
→ Brassicaceae

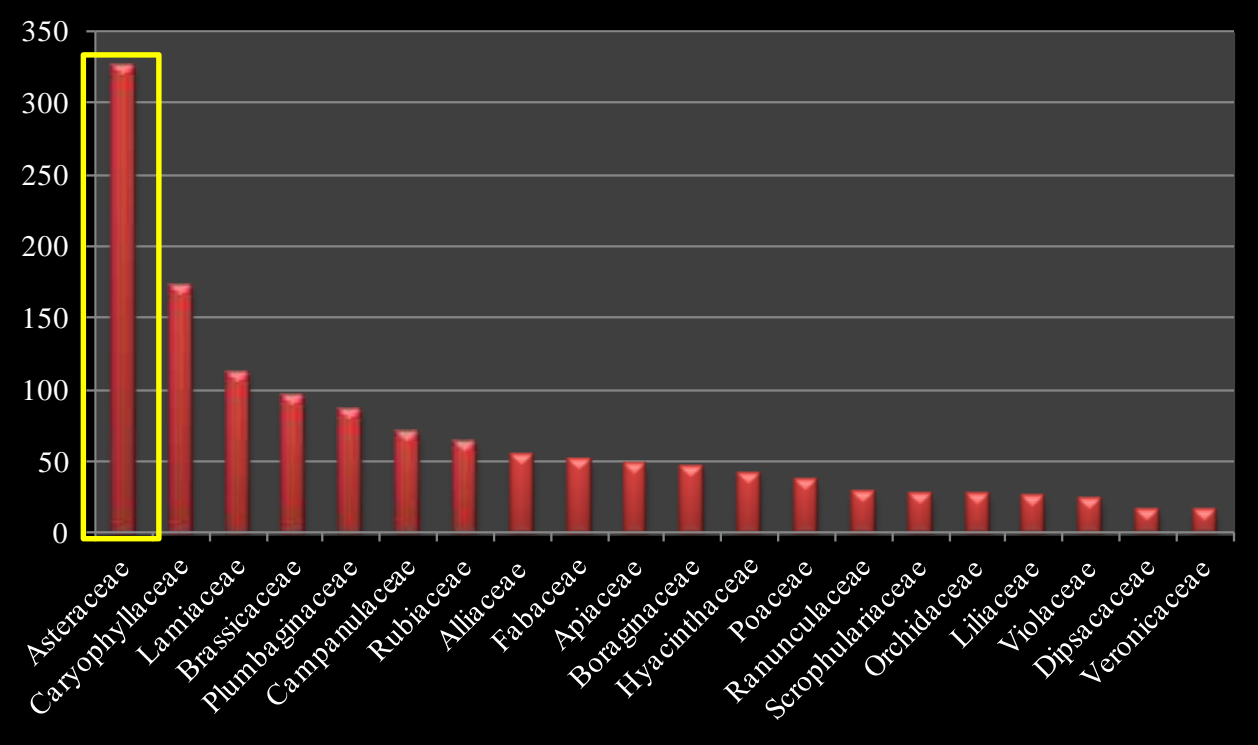

Ενδημισμός

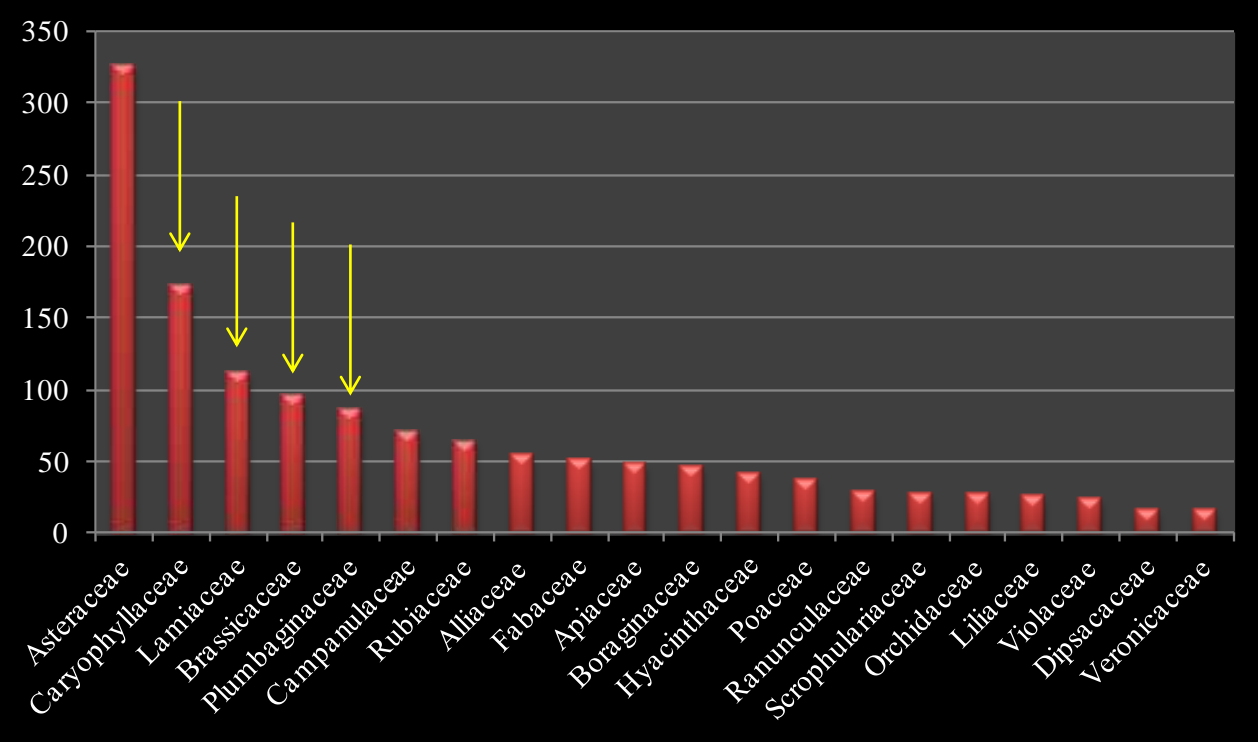
- 1459 ενδημικά taxa
- 61 οικογένειες
- Πλουσιότερη οικογένεια; → Asteraceae
→ Caryophyllaceae
→ Lamiaceae
→ Brassicaceae
→ Plumbaginaceae

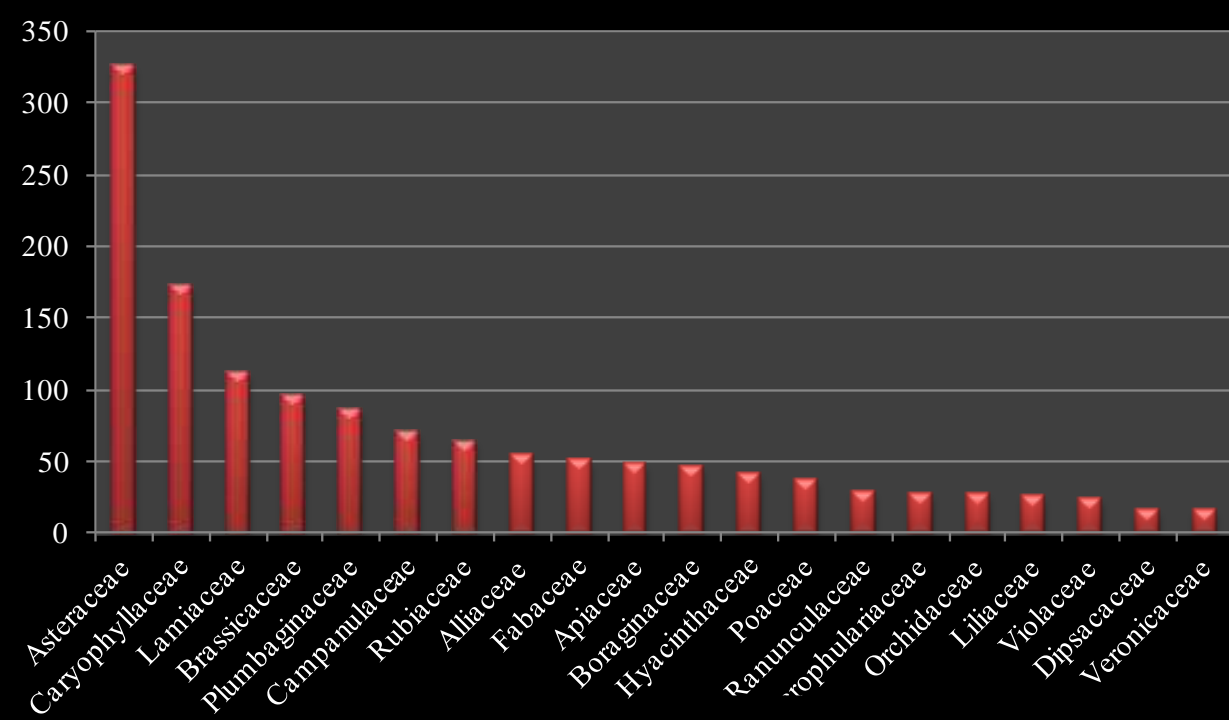

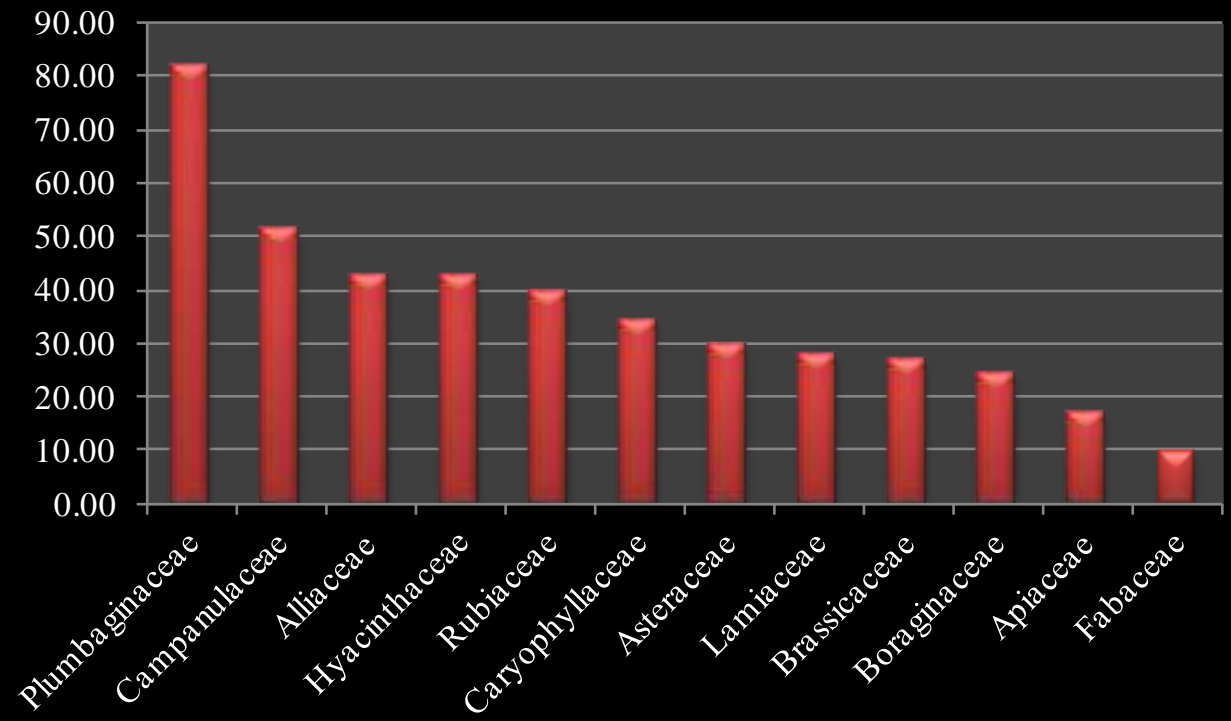
Crepis sibthorpiana

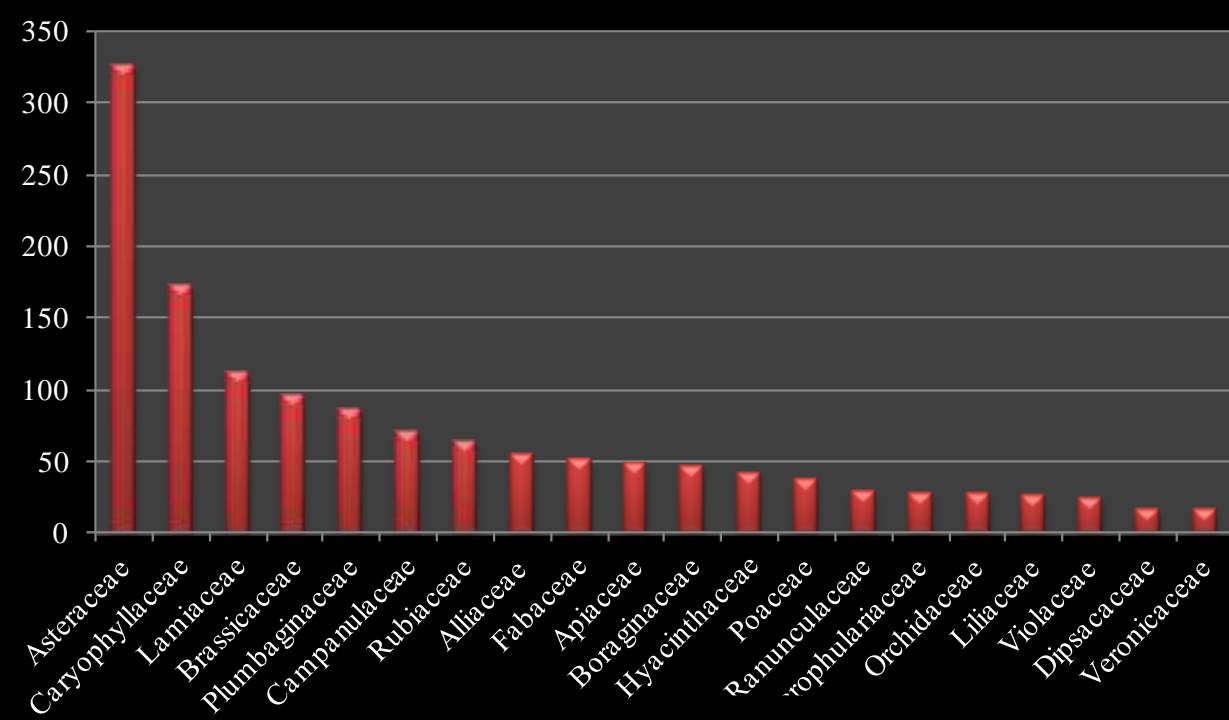

Crepis sibthorpiana

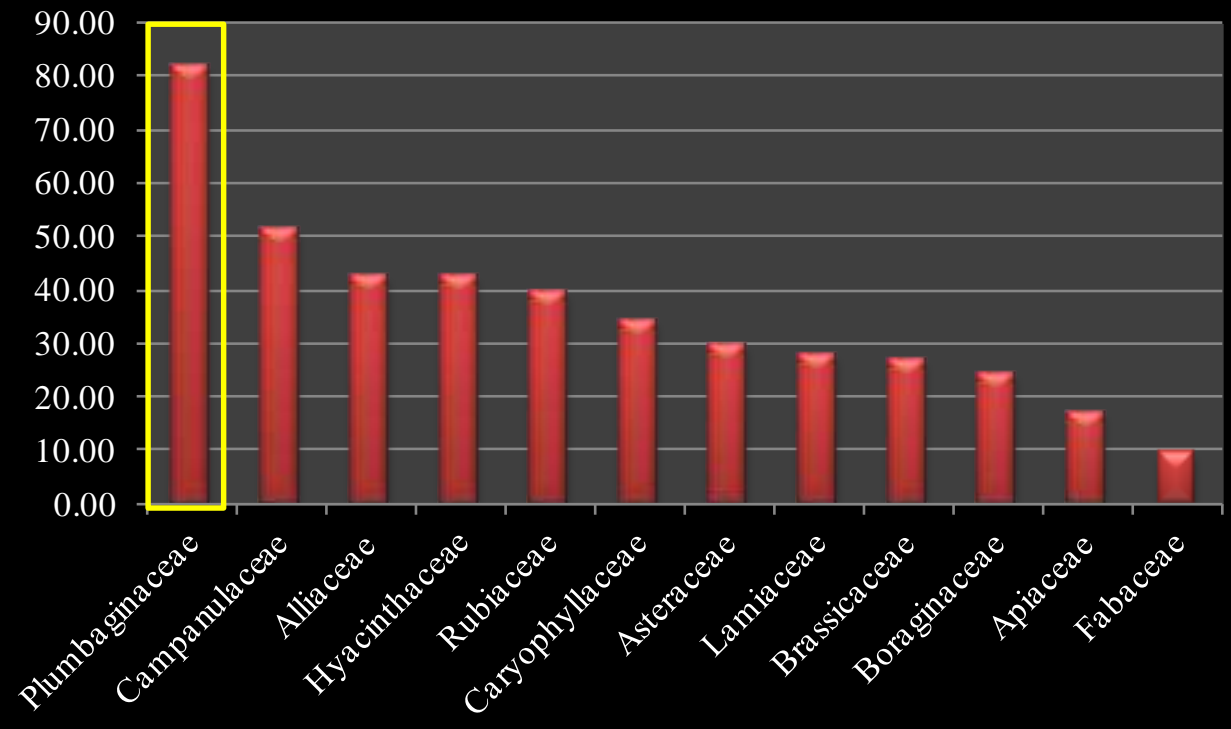

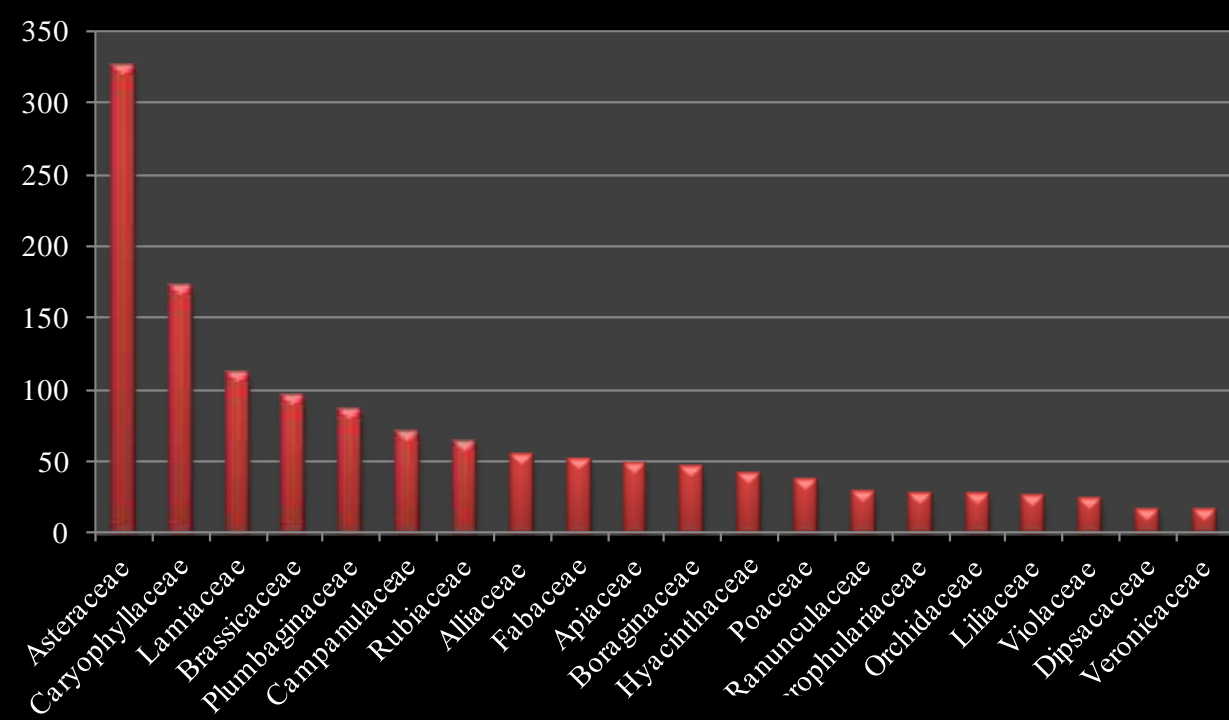
Crepis sibthorpiana

Crepis sibthorpiana

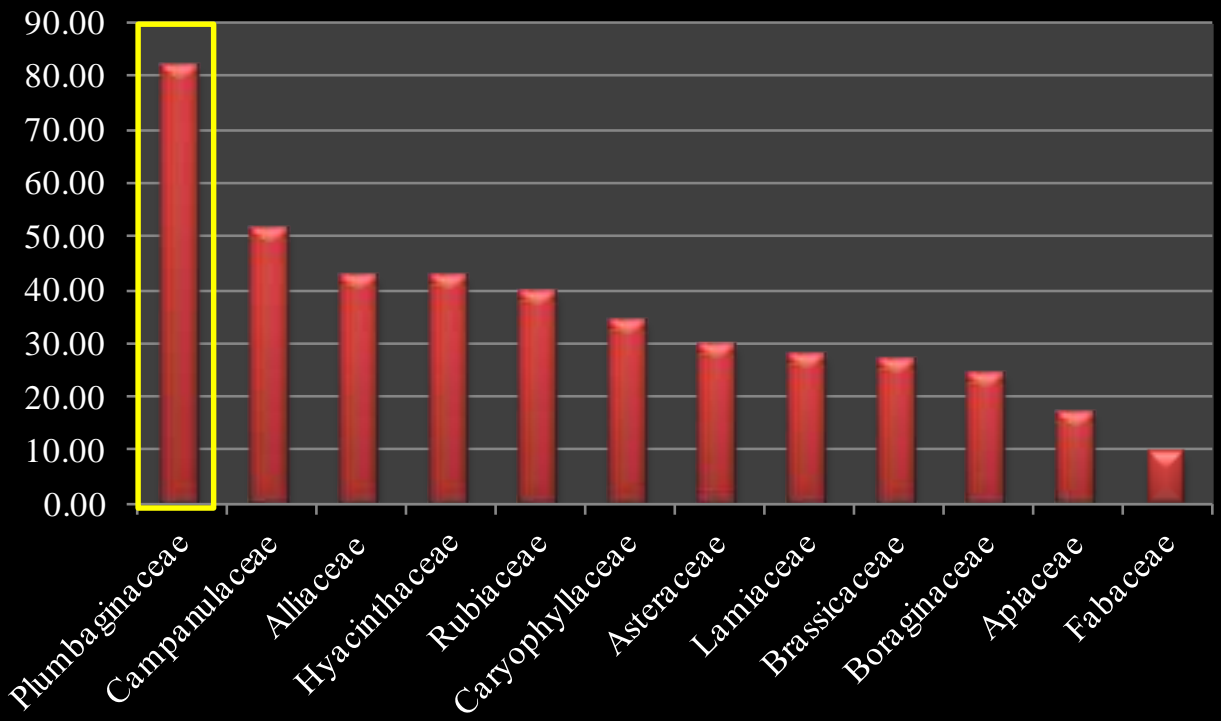

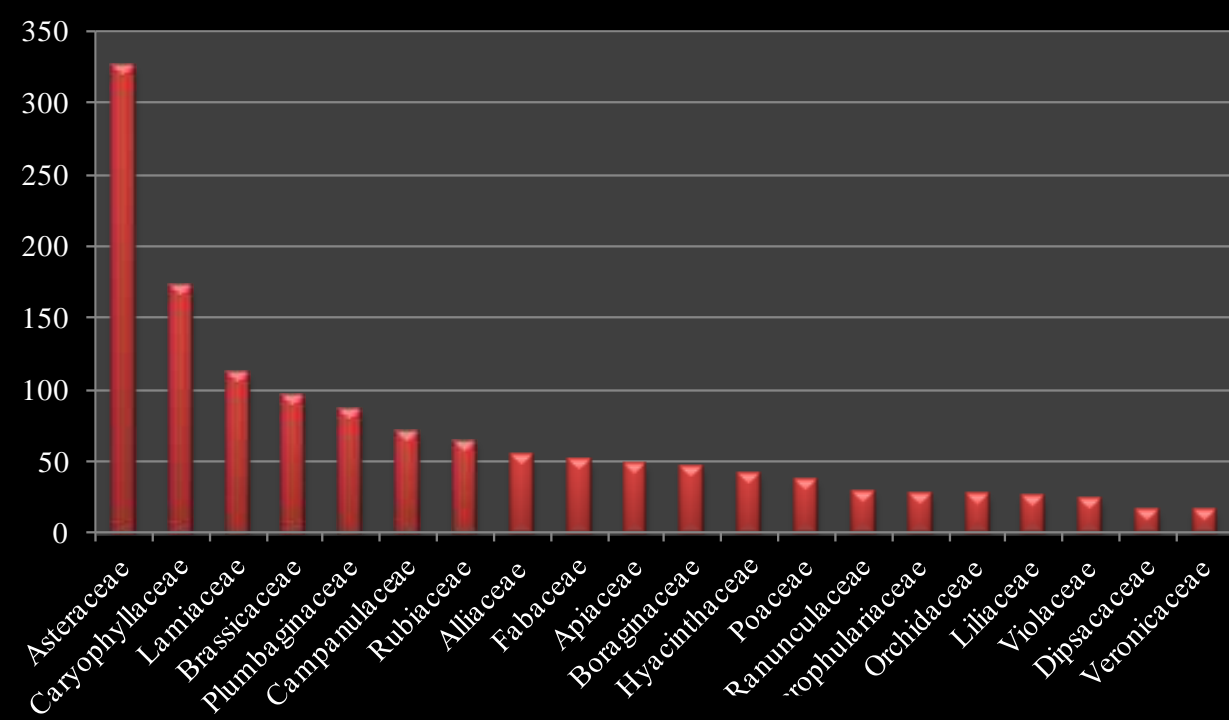
Crepis sibthorpiana

Limonium cephalonicum

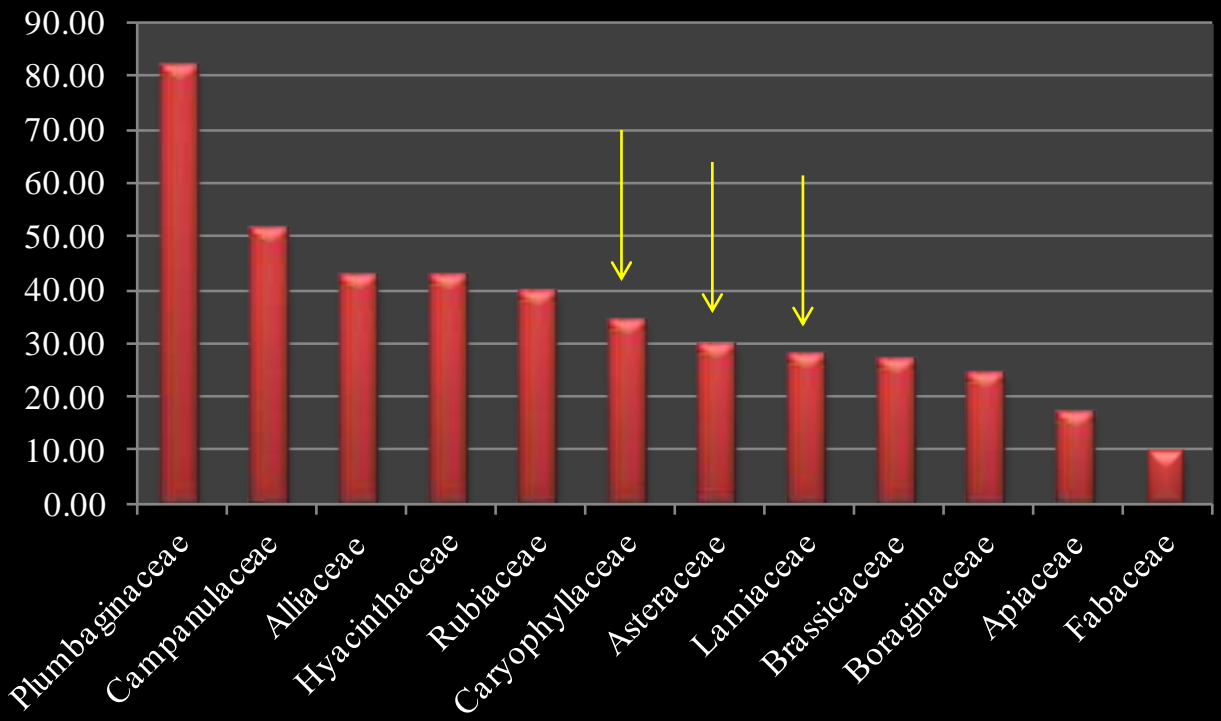

Crepis sibthorpiana

Limonium cephalonicum

Ενδημικά Κρήτης

Campanula cretica

Campanula pinatzii

Campanula creutzburgii

Ενδημικό Κρήτης

Campanula hierapetrae

Ενδημικά Κρήτης

Campanula saxatilis

Ενδημικό Ν Αιγαίου

Campanula laciniata

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 274 γένη

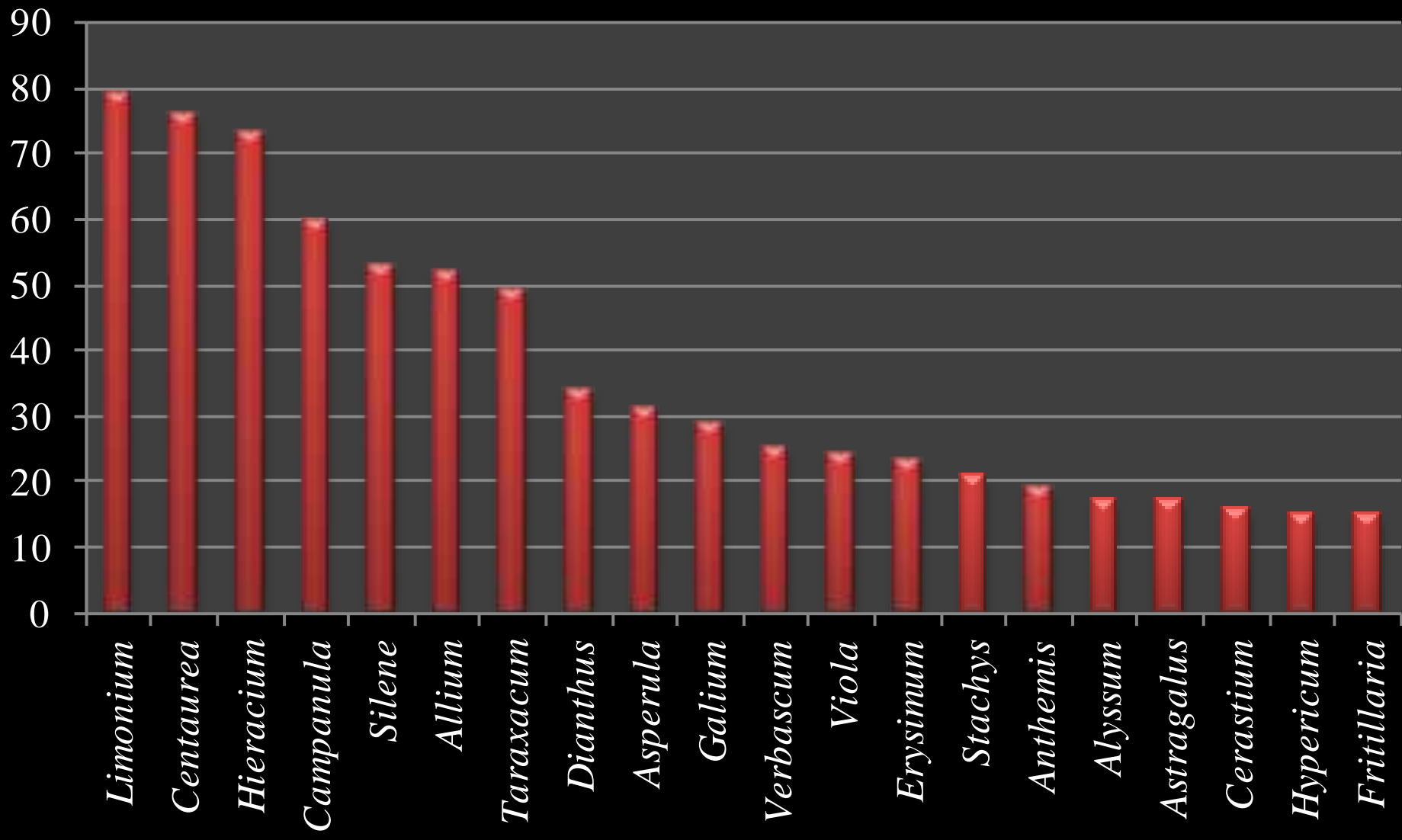
Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 274 γένη
- Πλουσιότερο γένος;

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 274 γένη
- Πλουσιότερο γένος;
→ *Limonium*
→ *Centaurea*
→ *Hieracium*
→ *Campanula*
→ *Silene*
→ *Allium*

Limonium atticum

Limonium heraionense

Ενδημικό Α Κρητής

Dianthus juniperinus subsp. *kavusicus*

Ενδημικό Κυκλάδων

Dianthus fruticosus subsp. *fruticosus*

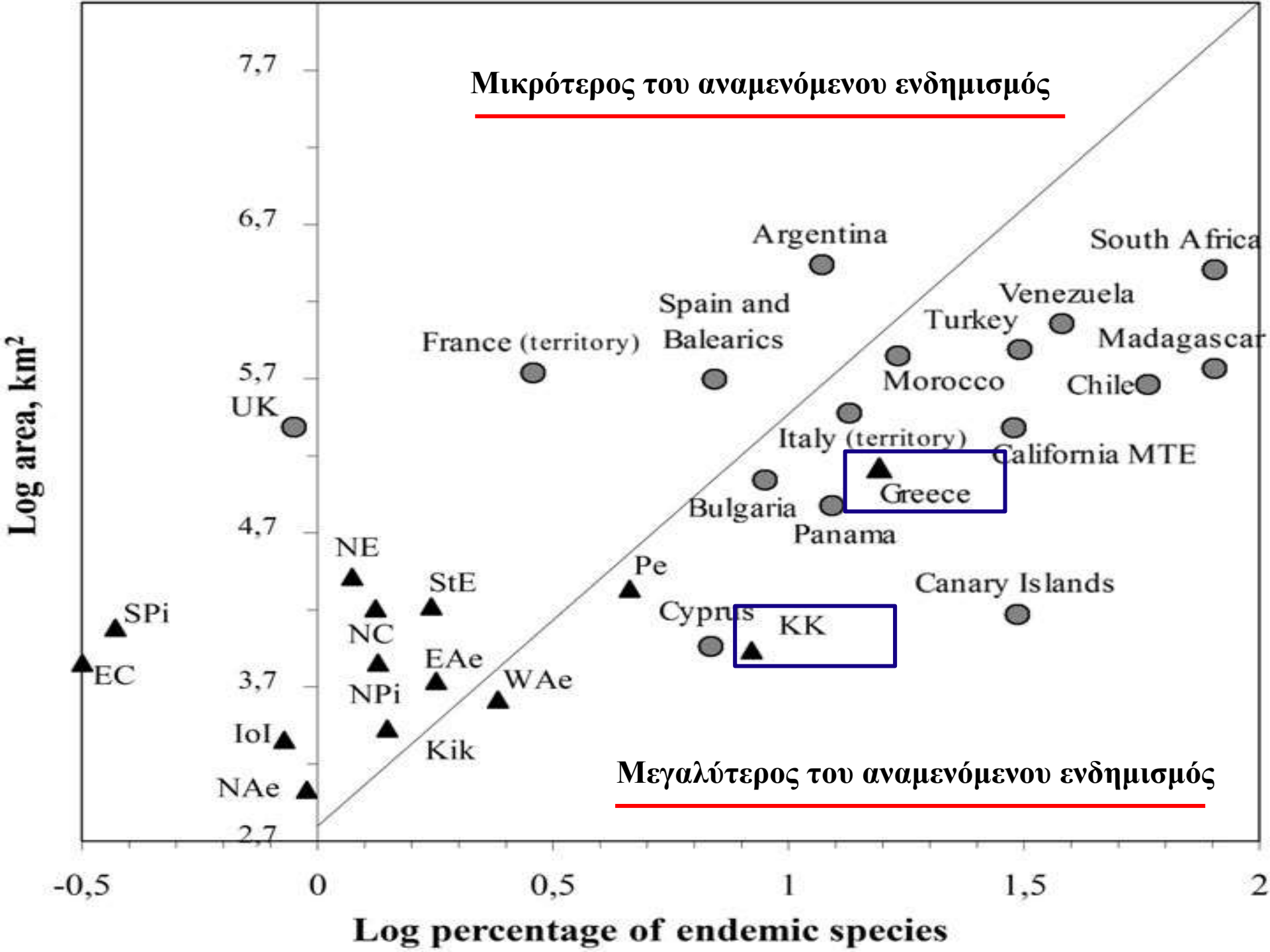
Dianthus diffusus

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 22.2%

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 22.2% - Μεγάλο ή μικρό ποσοστό;

Ενδημισμός

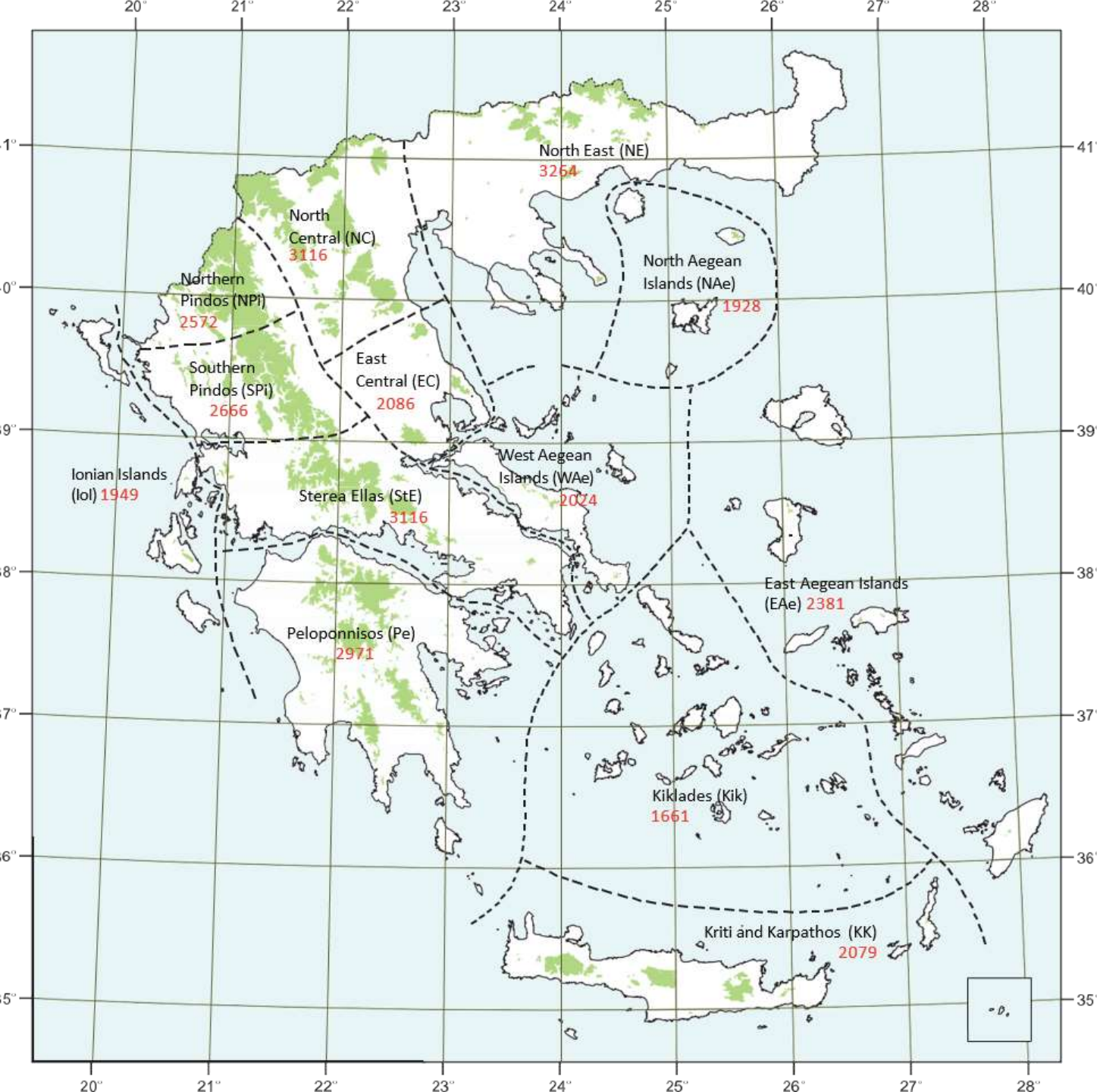
- 1459 ενδημικά taxa
- 22.2% - Μεγάλο ή ~~μικρό~~ ποσοστό;

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 22.2% - Μεγάλο ~~ή μικρό~~ ποσοστό;
- Τι γίνεται στις φυτογεωγραφικές περιοχές;

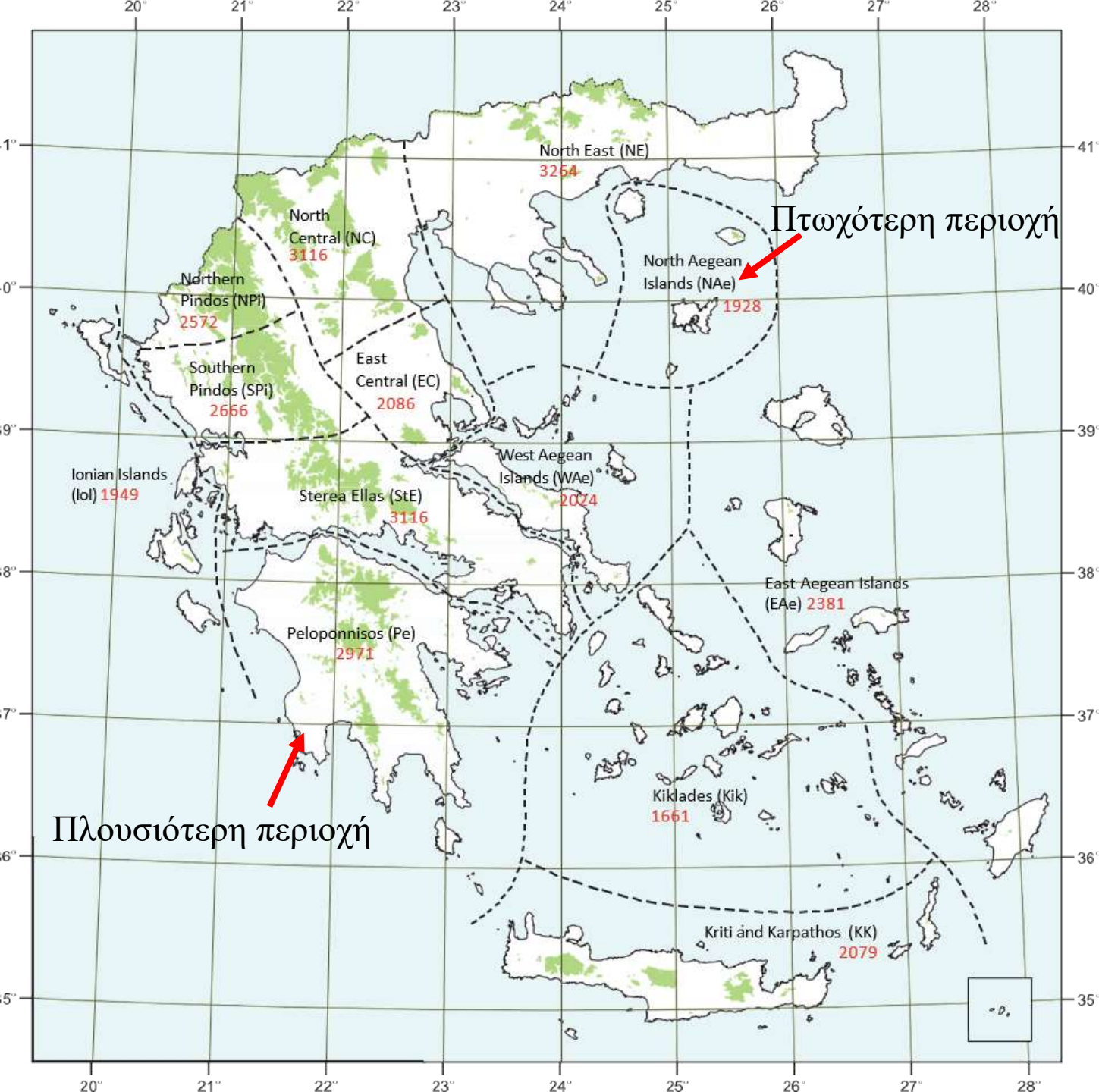
Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

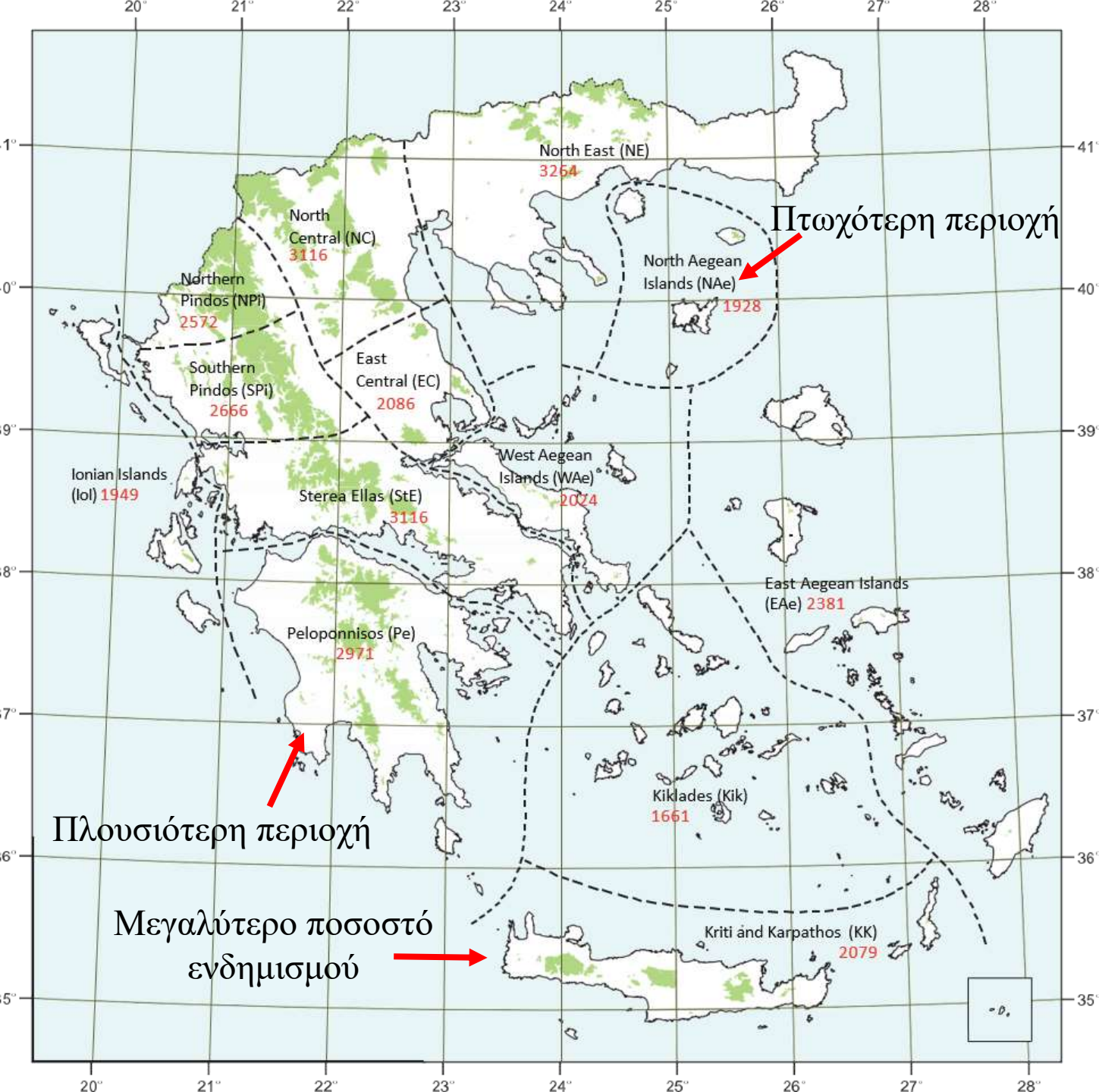

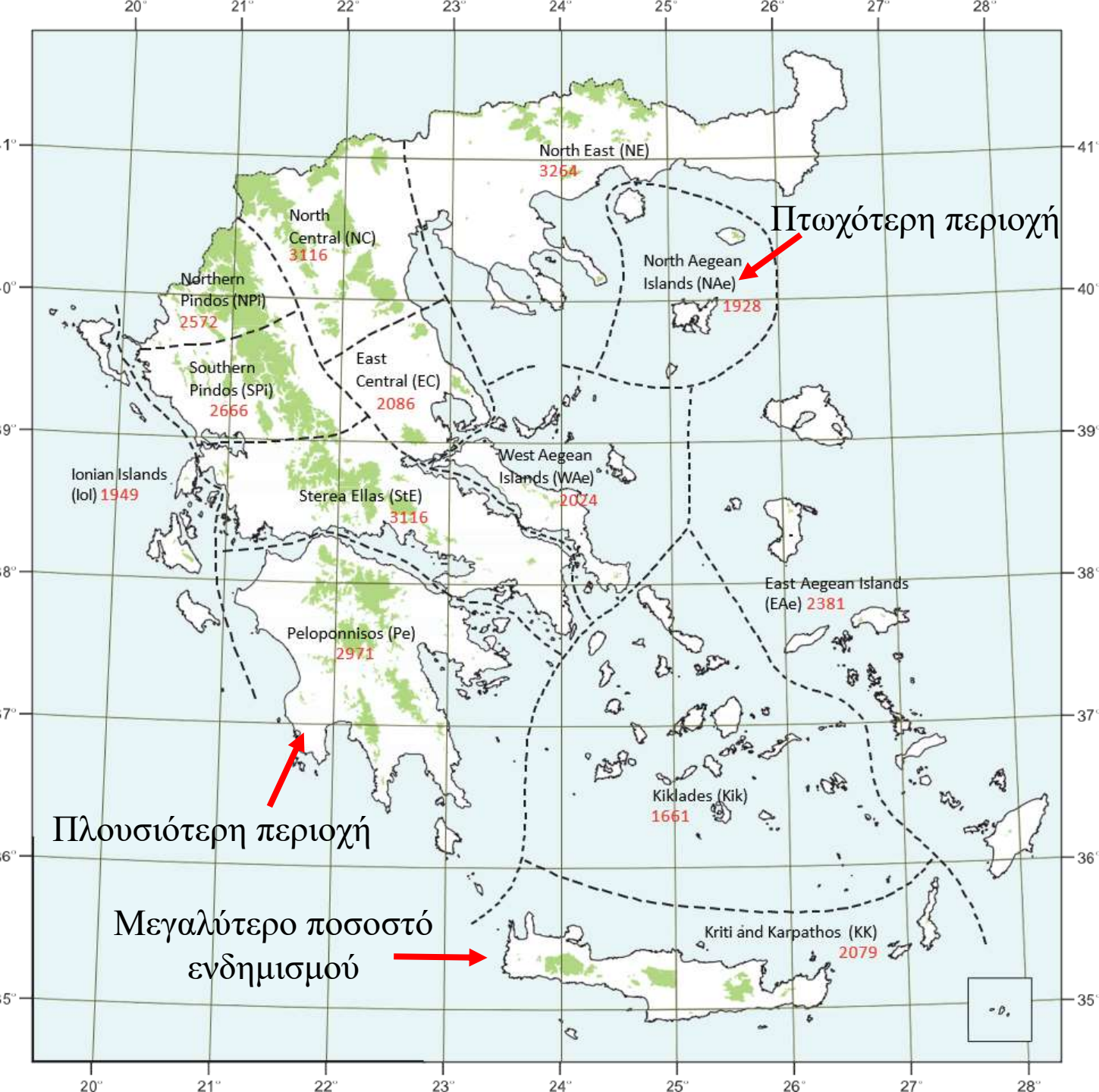
Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

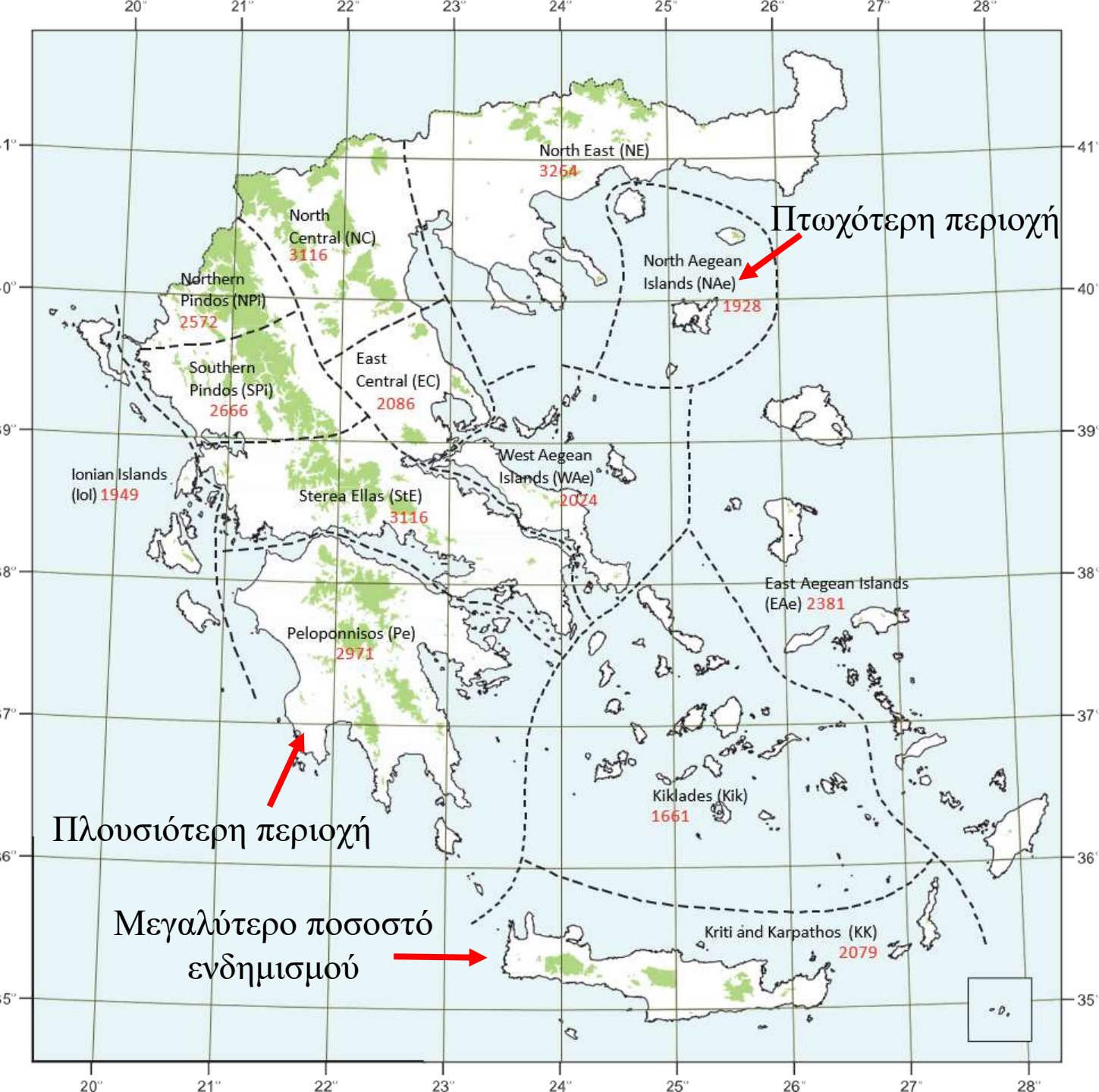
Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

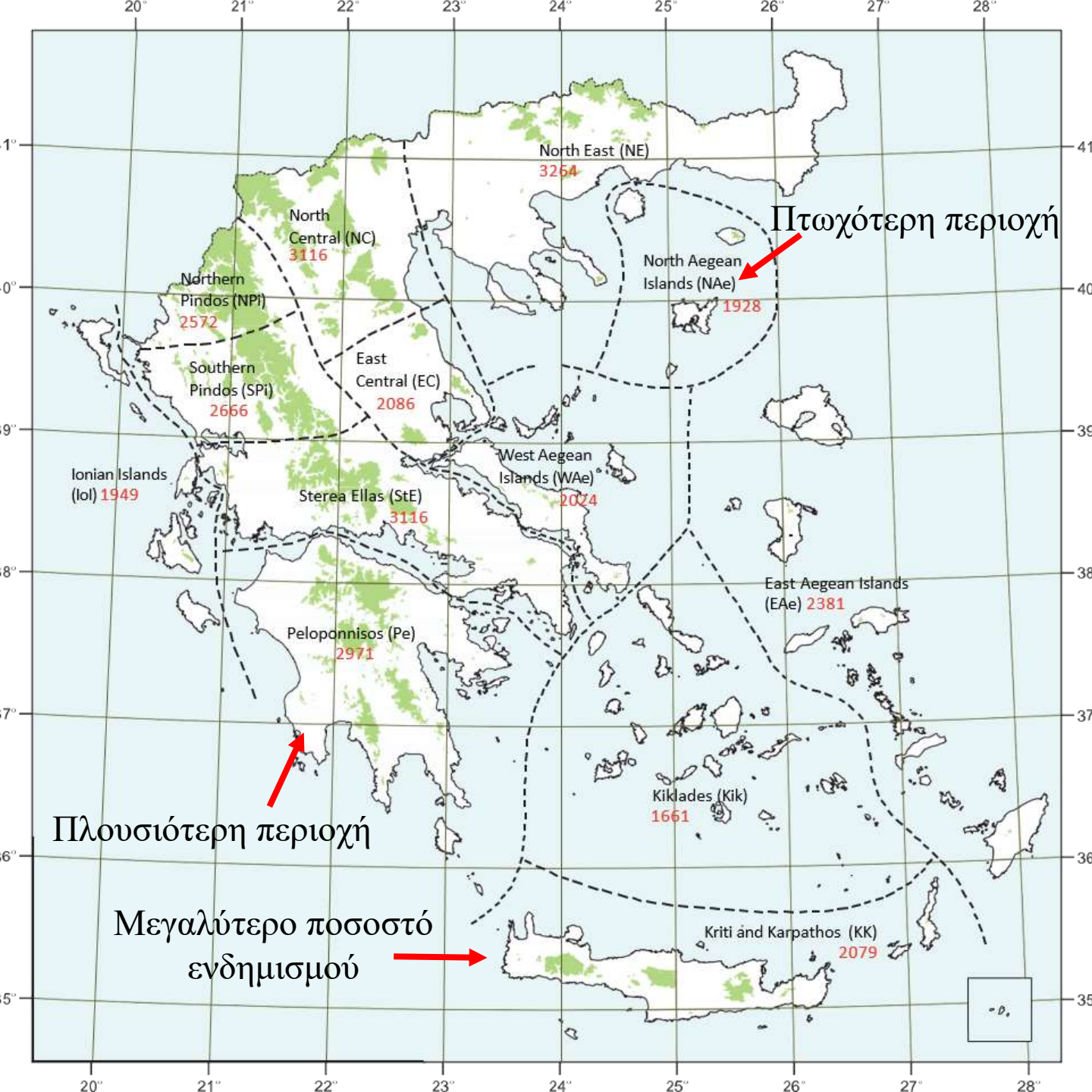
Ενδημισμός ↑ B-N

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Ενδημισμός ↑ B-N

Βαλκανικά ↓ B-N

Φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας

Ενδημισμός ↑ B-N

Βαλκανικά ↓ B-N

Γιατί;

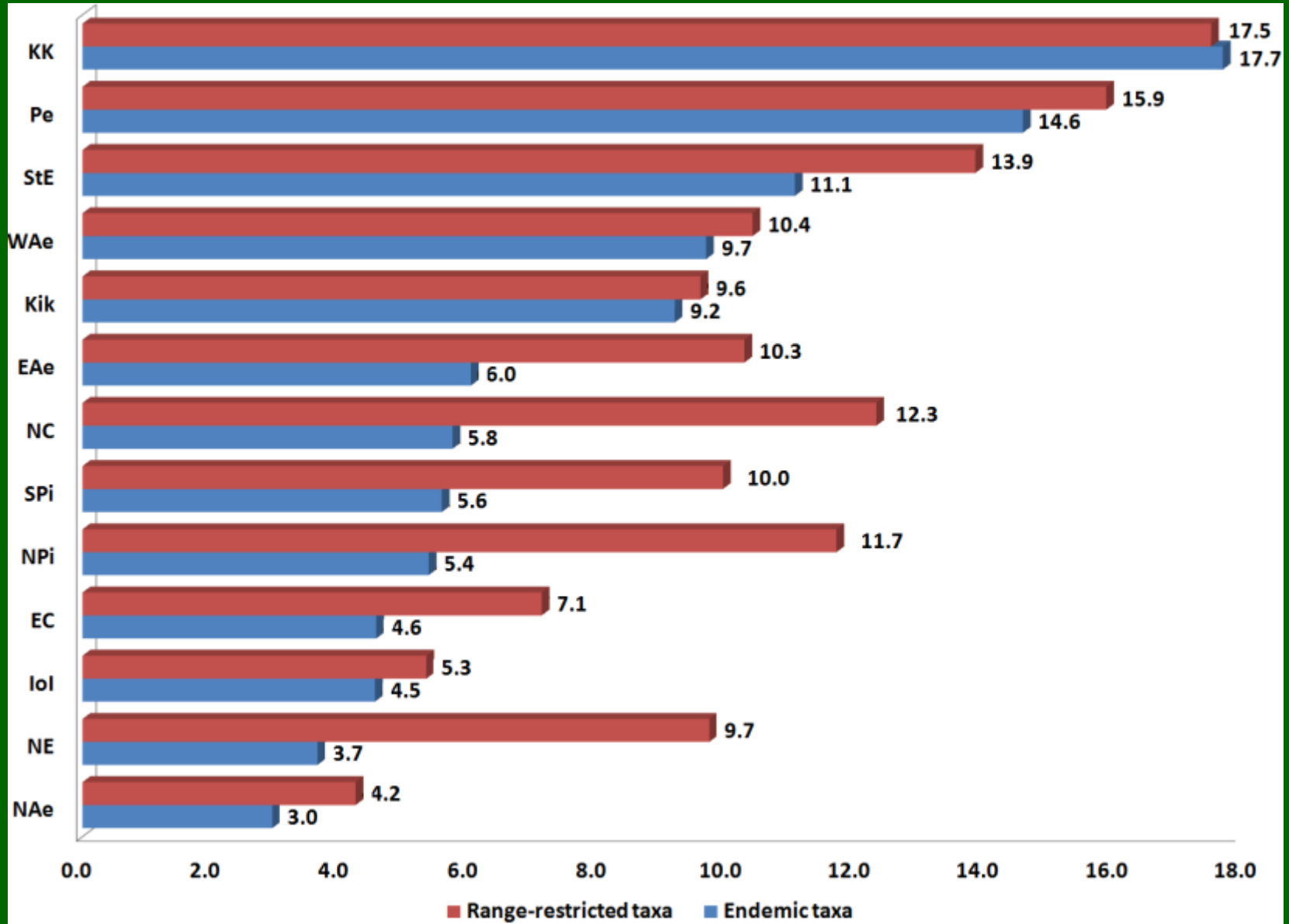

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- Τι γίνεται στις φυτογεωγραφικές περιοχές;

Floristic region	Numbers of endemic		
	species	subsp	taxa
Pe	427	151	464
KK	356	120	392
StE	340	130	368
WAe	194	65	202
NC	181	71	193
Kik	146	55	162
SPi	149	53	156
EAe	147	46	152
NPi	144	46	146
NE	122	49	129
EC	95	36	96
lol	86	34	91
NAe	57	19	57
Greece	1274	450	1459

Ενδημισμός

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Νησί	Ποσοστό ενδημισμού
Κρήτη	17.60
Σαρία	11.32
Κάρπαθος	9.29
Εύβοια	9.28
Κάσος	8.33
Κέρος	8.28
Αμοργός	7.56
Κως	1.08
Λέσβος	0.92
Άγιος Ευστράτιος	0.45
Καστελόριζο	0.44

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Island	Area (km ²)	Native plant richness	Endemic richness	Endemism level (%)	Endemic genera	Number of alien plants	% alien flora/total flora
Sicily	25,426	2793	322	11.5	<i>Petagnaea, Siculosciadium</i>	292	9.5
Sardinia	24,090	2149	290	13.5	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	508	17.4
Cyprus	9251	1633	142	8.7	<i>Lindbergella</i>	152	8.5
Corsica	8679	2237	284	12.7	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	466	17.2
Crete	8261	2240	395	17.6	<i>Horstrissea, Petromarula</i>	162	6.7
Balearic islands	4987	1551	140	9	On eastern islands: <i>Femeniasia, Naufraga, Soleirolia</i>	124	7.3

Νησί	Ποσοστό ενδημισμού
Κρήτη	17.60
Σαρία	11.32
Κάρπαθος	9.29
Εύβοια	9.28
Κάσος	8.33
Κέρος	8.28
Αμοργός	7.56
Κως	1.08
Λέσβος	0.92
Άγιος Ευστράτιος	0.45
Καστελόριζο	0.44

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Island	Area (km ²)	Native plant richness	Endemic richness	Endemism level (%)	Endemic genera	Number of alien plants	% alien flora/total flora
Sicily	25,426	2793	322	11.5	<i>Petagnaea, Siculosciadium</i>	292	9.5
Sardinia	24,090	2149	290	13.5	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	508	17.4
Cyprus	9251	1633	142	8.7	<i>Lindbergella</i>	152	8.5
Corsica	8679	2237	284	12.7	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	466	17.2
Crete	8261	2240	395	17.6	<i>Horstrissea, Petromarula</i>	162	6.7
Balearic islands	4987	1551	140	9	On eastern islands: <i>Femeniasia, Naufraga, Soleirolia</i>	124	7.3

Γιατί η Κρήτη εμφανίζει τόσο υψηλό ενδημισμό;

Ενδημισμός

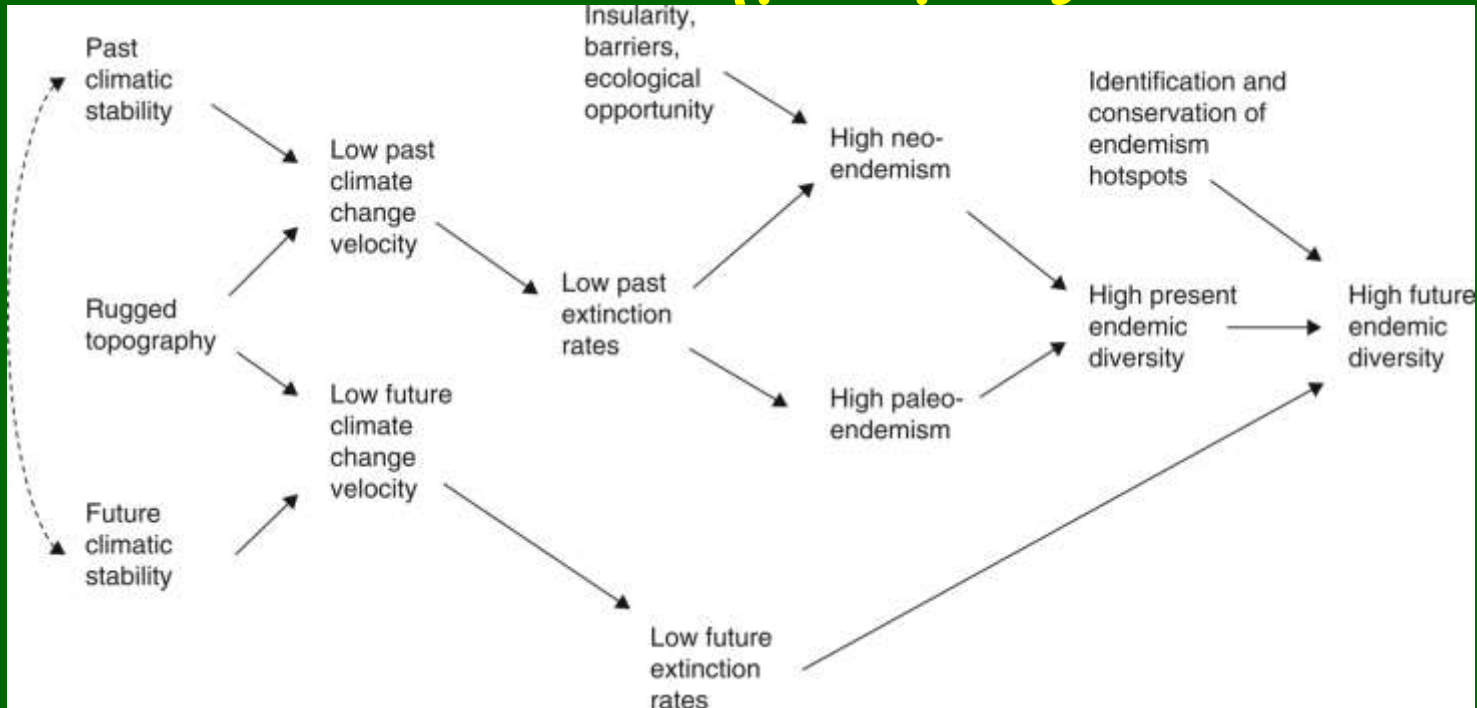
- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Island	Area (km ²)	Native plant richness	Endemic richness	Endemism level (%)	Endemic genera	Number of alien plants	% alien flora/total flora
Sicily	25,426	2793	322	11.5	<i>Petagnaea, Siculosciadium</i>	292	9.5
Sardinia	24,090	2149	290	13.5	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	508	17.4
Cyprus	9251	1633	142	8.7	<i>Lindbergella</i>	152	8.5
Corsica	8679	2237	284	12.7	<i>Castroviejoa, Morisia, Nananthea, Soleirolia</i>	466	17.2
Crete	8261	2240	395	17.6	<i>Horstrissea, Petromarula</i>	162	6.7
Balearic islands	4987	1551	140	9	On eastern islands: <i>Femeniasia, Naufraga, Soleirolia</i>	124	7.3

Γιατί η Κρήτη εμφανίζει τόσο υψηλό ενδημισμό;

Κλιματική σταθερότητα, υψηλή περιβαλλοντική ετερογένεια και μεγάλος βαθμός απομόνωσης

Ενδημισμός

Γιατί η Κρήτη εμφανίζει τόσο υψηλό ενδημισμό;

Κλιματική σταθερότητα, υψηλή περιβαλλοντική ετερογένεια και μεγάλος βαθμός απομόνωσης

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Τα ποσοστά στενότοπων **ορεινών** ενδημικών αυξάνονται προς το νότο, με το υψηλότερο ποσοστό να εμφανίζεται στην **Κρήτη** (35.5%) και ακολουθεί η **Πελοπόννησος** (10.2%)

Ενδημισμός

- Ποιες περιοχές της Ελλάδας εμφανίζουν υψηλό/χαμηλό ενδημισμό;

Τα ποσοστά στενότοπων **ορεινών** ενδημικών αυξάνονται προς το νότο, με το υψηλότερο ποσοστό να εμφανίζεται στην **Κρήτη** (35.5%) και ακολουθεί η **Πελοπόννησος** (10.2%)

Μεταξύ των πλουσιότερων σε ενδημικά είδη όρη της Ελλάδας περιλαμβάνονται τα: Λευκά Όρη, Ταΰγετος, Πάρνωνας, Παρνασσός και Όλυμπος

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 8 ενδημικά γένη [πλέον (2018) είναι 7]

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenopeta (Πελοπόννησος, Κυκλάδες, Κρήτη)

Hymenonema graecum

Hymenonema laconicum

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema

Phitosia

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema

Phitosia (Ταΰγετος)

Phitosia crocifolia

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema }
Phitosia } Asteraceae

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax (Στερεά, Εύβοια, Πίνδος)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax (Στερεά, Εύβοια, Πίνδος) → Εδαφικό ενδημικό

Leptoplax emarginata

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax

Lutzia

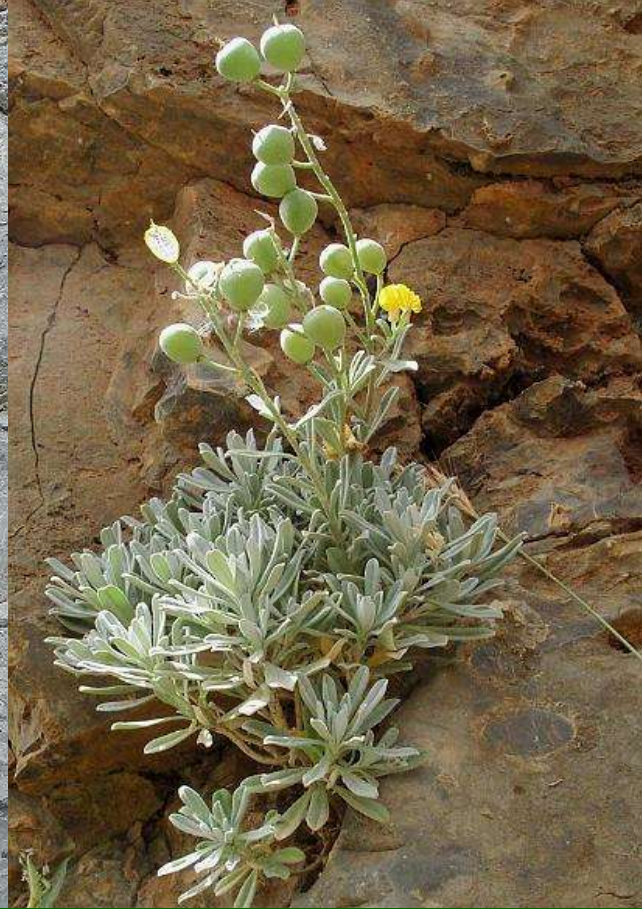
Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax

Lutzia (Κρήτη, Κασος, Κάρπαθος, Αστυπάλαια)

Lutzia cretica

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax

Lutzia (Κρήτη, Κασος, Κάρπαθος, Αστυπάλαια)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax

Lutzia (Κρήτη, Κασος, Κάρπαθος, Αστυπάλαια)

Θεωρείται συνώνυμο του *Alyssoides*
που βρίσκεται και στην Βουλγαρία

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

<i>Hymenonema</i>	}	Asteraceae
<i>Phitosia</i>		
<i>Leptoplax</i>	}	Brassicaceae
<i>Lutzia</i>		

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

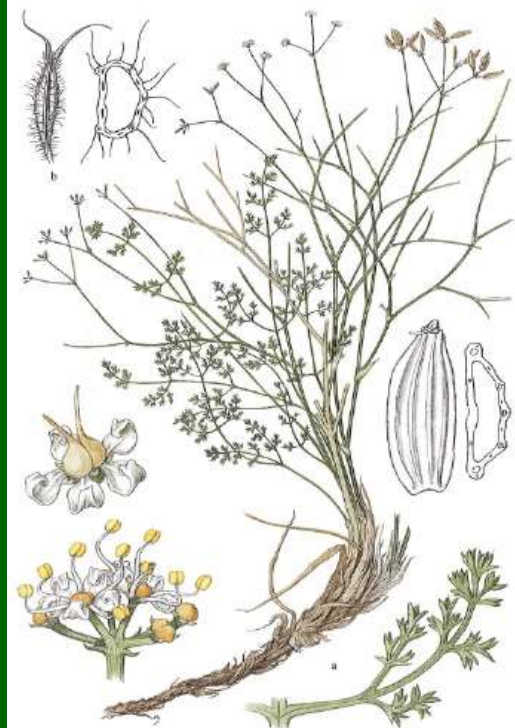
<i>Hymenonema</i>	}	Asteraceae
<i>Phitosia</i>		
<i>Leptoplax</i>	}	Brassicaceae
<i>Lutzia</i>		
<i>Thamnosciadium</i>		

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

<i>Hymenonema</i>	}	Asteraceae
<i>Phitosia</i>		
<i>Leptoplax</i>	}	Brassicaceae
<i>Lutzia</i>		

Thamnosciadium (Πελοπόννησος, Στερεά)

Thamnosciadium junceum

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

<i>Hymenonema</i>	}	Asteraceae
<i>Phitosia</i>		
<i>Leptoplax</i>	}	Brassicaceae
<i>Lutzia</i>		
<i>Thamnosciadium</i>		
<i>Horstrissea</i>		

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Hymenonema
Phitosia } Asteraceae

Leptoplax
Lutzia } Brassicaceae

Thamnosciadium

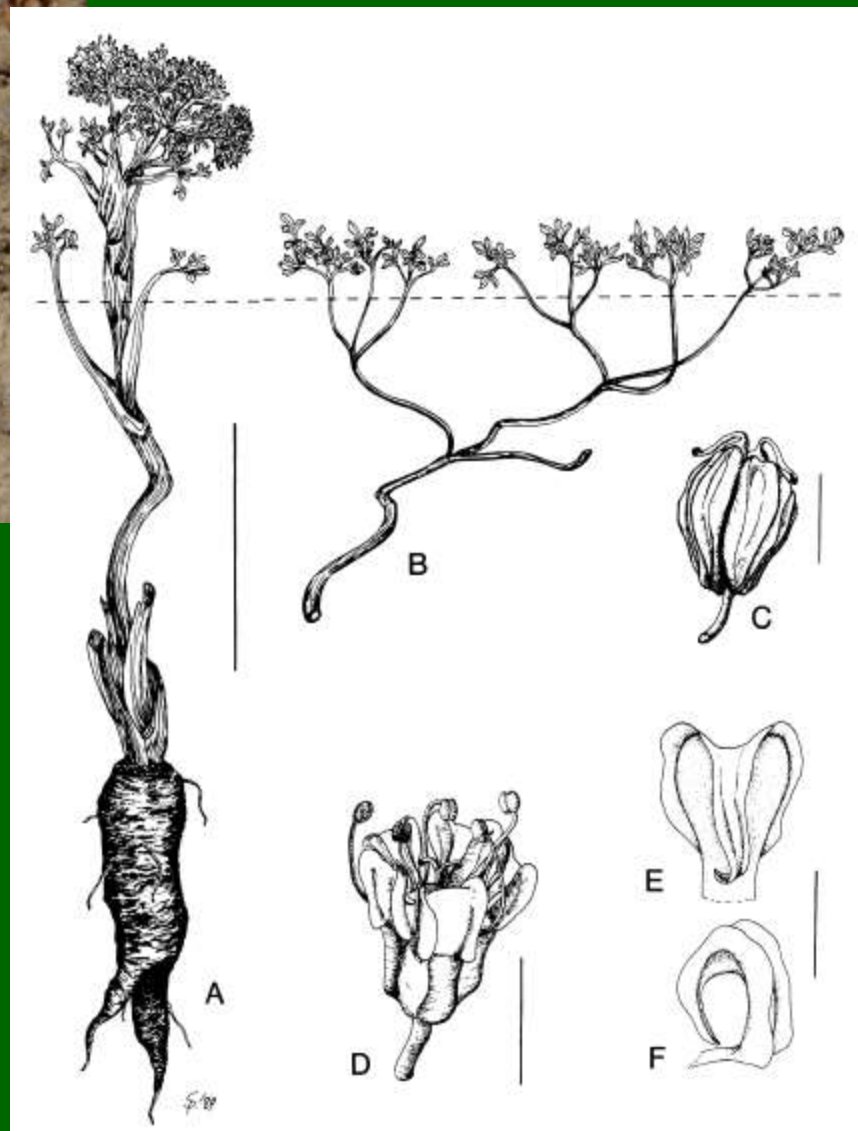
Horstrissea (Κρήτη)

Ενδημικό Ψηλορείτη

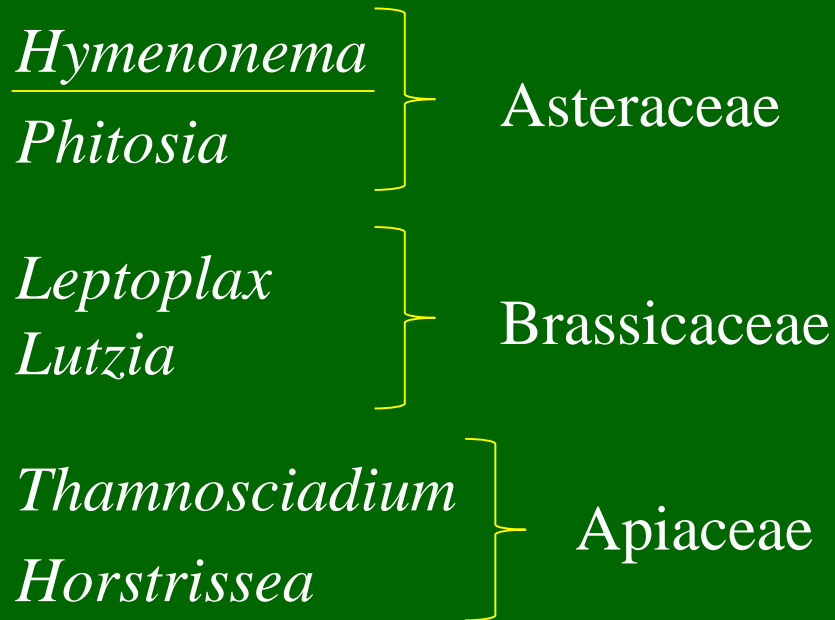
Κινδυνεύον

Horstrissea dolinicola

Ενδημισμός

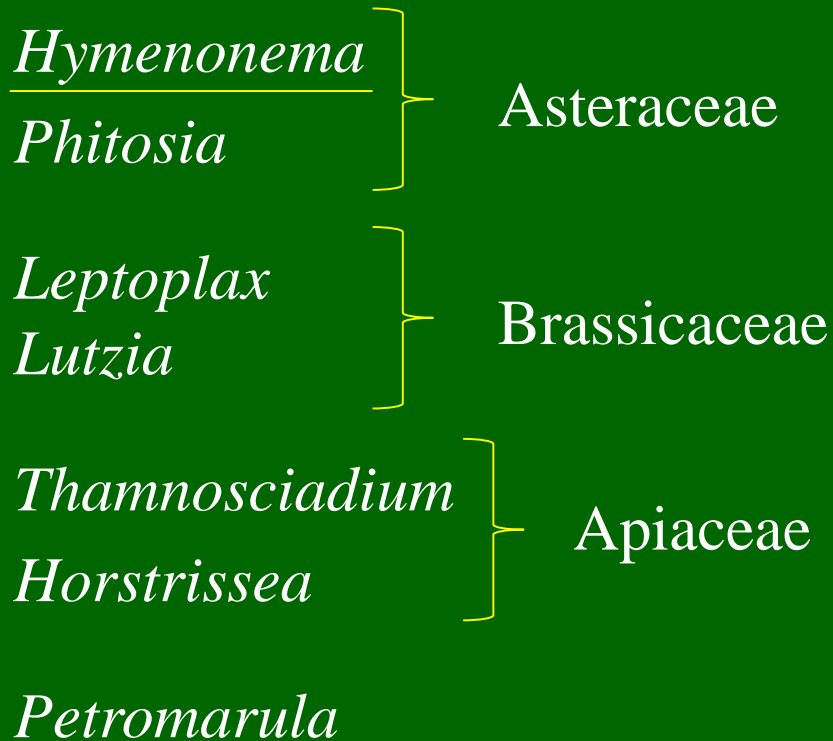
- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

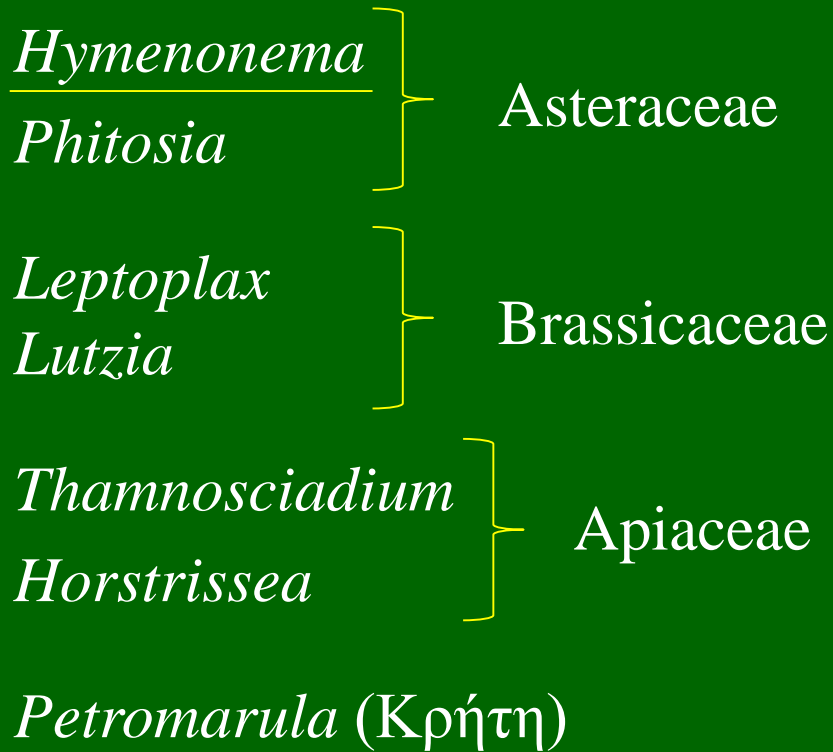
Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

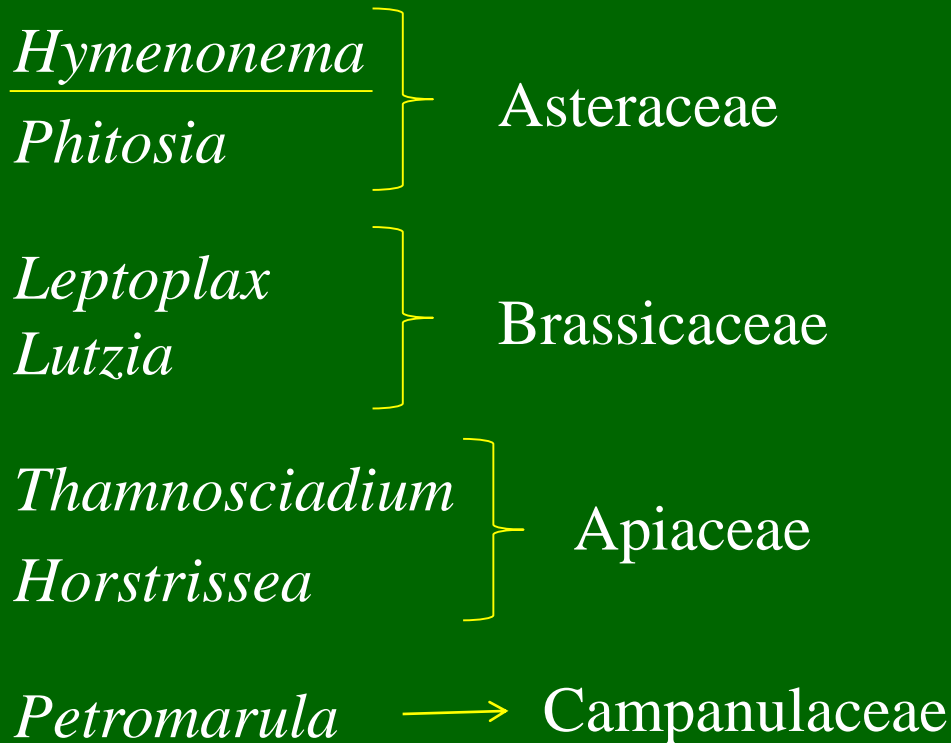
Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

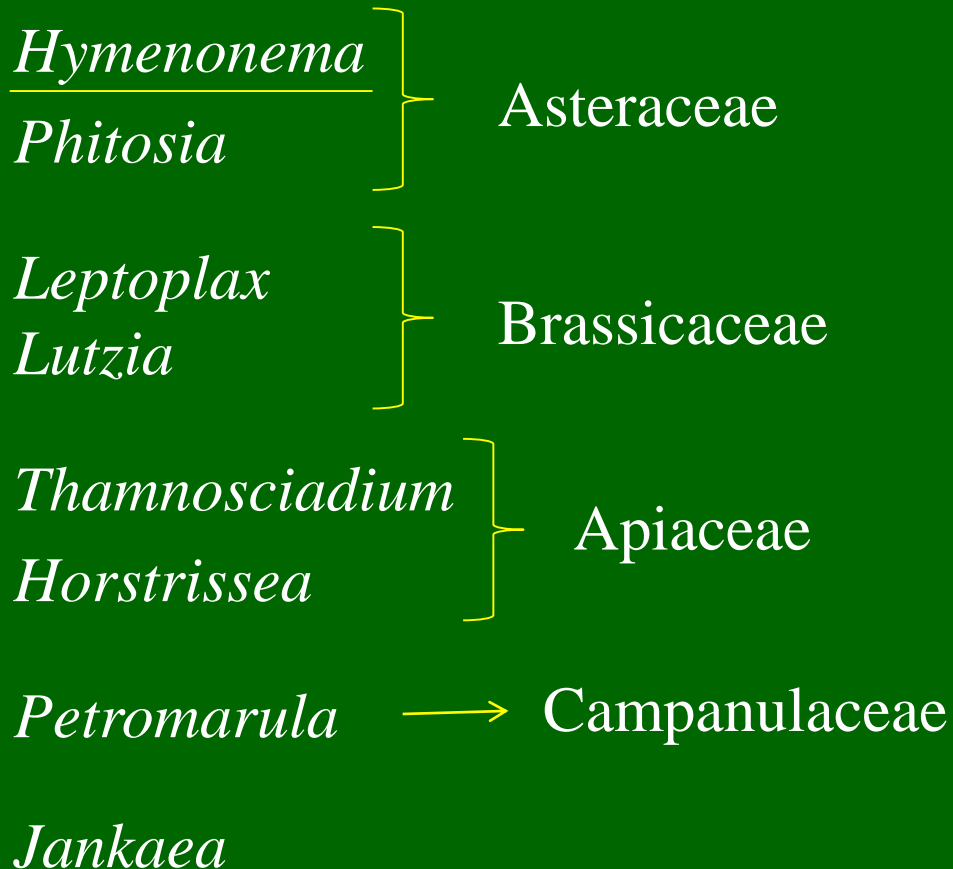
Ενδημικό Κρήτης

Petromarula pinnata

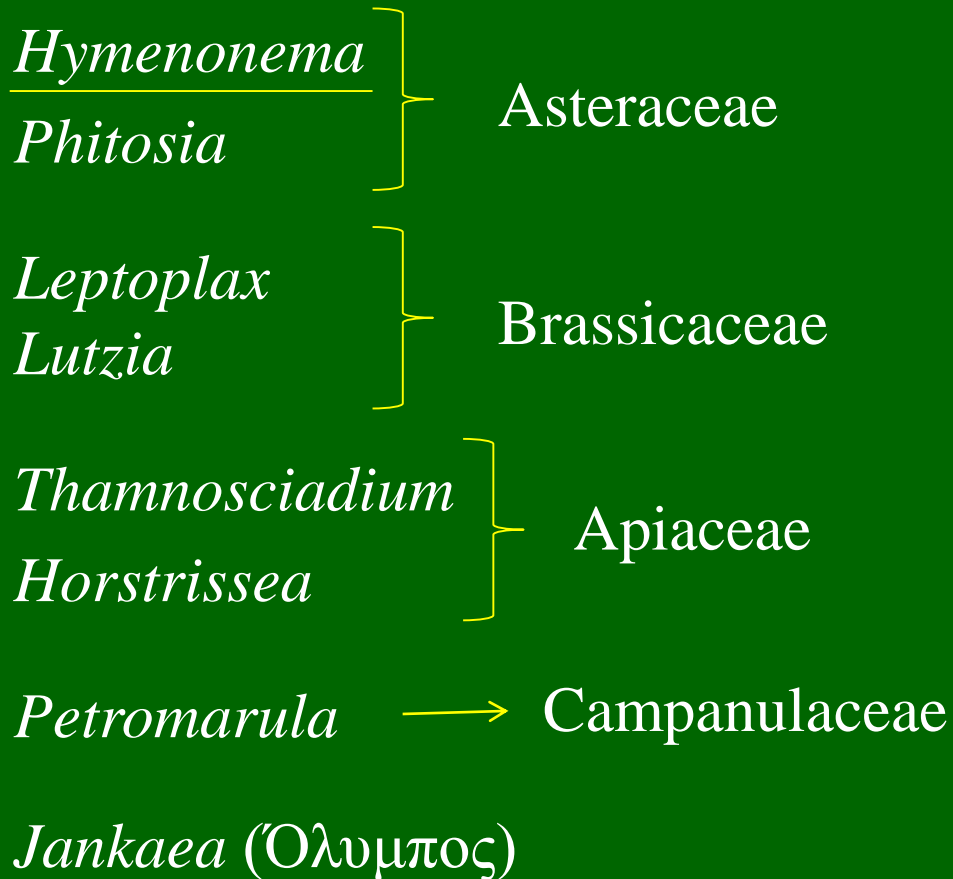
Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

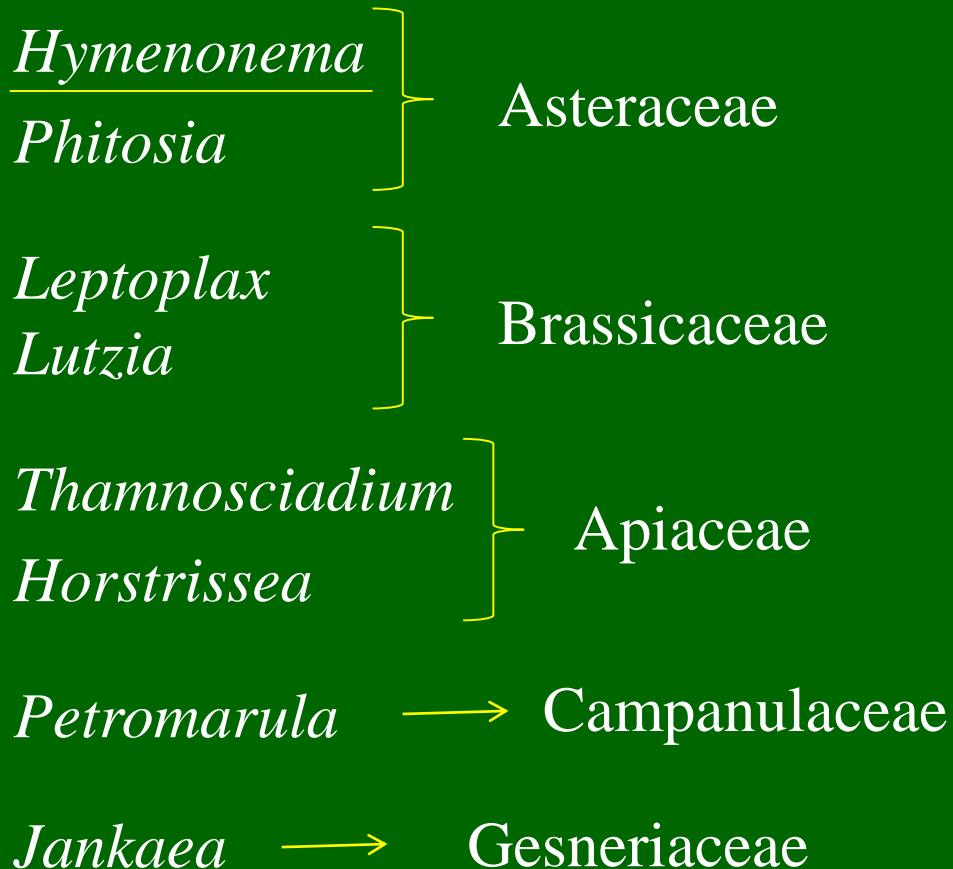
Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Ενδημισμός

- 8 ενδημικά γένη (7 μονοτυπικά)

Jankaea heldreichii

Ενδημισμός

- 1459 ενδημικά taxa
- 274 γένη (7 ενδημικά)
- 22.2%
- 85% Σχίζο-ενδημικά – 11% Πάλαιο-, Πάτρο- και Άπο-ενδημικά

Ενδημισμός

- Που οφείλεται όμως ο υψηλός ενδημισμός της Ελλάδας;

Ενδημισμός

- Που οφείλεται όμως ο υψηλός ενδημισμός της Ελλάδας;

Στην πλούσια παλαιογεωγραφική ιστορία της

Στα πολυάριθμα νησιά και βουνά της

Στην γεωγραφική της θέση

